

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

Kristina Vaičiukynaitė
Finansų rinkų studijos

ES FINANSINĖS PARAMOS LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ
LYGYJE ĮSISAVINIMO ANALIZĖ

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
Profesorius
G. Davulis

Vilnius, 2007

Turinys

1. ES STRUKTŪRINIAI FONDAI IR JŲ ANALIZĖ	5
1. 1. Struktūrinių fondų samprata, tikslai.....	5
1. 2. Struktūriniai fondai	8
1. 3. Sanglaudos fondas	9
1. 4. Bendrijos iniciatyvos	11
1. 5. Struktūrinių fondų paramos administravimas Lietuvoje	17
2. ĮSTATYMINĖS BAZĖS APŽVALGA.....	22
3. ES REIKALAVIMAI, NORINT ĮSISAVINTI ES STRUKTŪRINIŲ FONDŲ FINANSINĘ PARAMĄ	26
3.1. Bendrieji reikalavimai projektams.....	26
3. 2. Projektų išlaidų tinkamumas.....	27
4. PROJEKTAI, KAIP ES FINANSINĖS PARAMOS PANAUDOJIMO PRIEMONĖ	35
4. 1. Lietuvos savivaldybių vykdomų projektų analizė	35
4. 1. 1. Mažeikių rajono savivaldybės projektai	36
4. 1. 2. Rokiškio rajono savivaldybės projektai.....	38
4. 1. 3. Klaipėdos miesto savivaldybės projektai.....	40
4. 1. 4. Šilutės rajono savivaldybės projektai	45
4. 1. 5. Alytaus miesto savivaldybės projektai	47
4. 1. 6. Kauno miesto savivaldybės projektai	49
4. 1. 7. Vilniaus miesto savivaldybės projektai	53
4. 2. Vykdomų projektų apibendrinimas	56
5. PROBLEMOS, KYLANČIOS ĮSISAVINAT ES STRUKTŪRINIŲ FONDŲ FINANSINĘ PARAMĄ	61
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	70
SANTRAUKA.....	72
LITERATŪRA	74
PRIEDAI.....	79

IŽANGA

Lietuvai tapus ES nare, šalis turi potencialias galimybes pasinaudoti Europos Sąjungos teikiama finansine parama. Lietuvos savivaldybės po įstojimo į Europos Sąjungą 2004 - 2006 m. gali naudotis šia ES parama: Struktūriniais fondais (895,2 mln. eurų), Sanglaudos fondu (614 mln. eurų) ir Bendrijos iniciatyvomis (34,2 mln. eurų). Savivaldybės taip pat gali teikti projektus, finansuojamus pagal Inovacines priemones. ES struktūrinė parama 2004-2006 m. sudarys apie 1,54 mlrd. eurų, t.y. vidutiniškai apie 514 mln. eurų kasmet.

Lietuvai skiriama ES struktūrinių fondų parama 2004-2006 m. yra skirstoma pagal Bendrąjį programavimo dokumentą (BPD), kuriame išvardinti finansuojami prioritetai, priemonės, projektų tipai, ES paramą administruojančios institucijos bei paramos gavėjai. Iš ES struktūrinių fondų bus finansuojami tik projektai, atitinkantys BPD nustatytus prioritetus ir priemones.

Norint gauti ES struktūrinių fondų finansinę paramą, reikia parengti kvalifikuotus projektus, kurie atitiktų ES fondų keliamus reikalavimus. Kvalifikuotiems projektams parengti reikia profesionalių darbuotojų, kurie išmanytų savo darbo specifiką. Čia ir atsiranda pagrindinė problema, nes kol kas nėra kvalifikuotų darbuotojų, kurie galėtų parengti projektus, atitinkančius ES keliamus reikalavimus. Žiniasklaidoje galima išgirsti, kad ES finansinė parama panaudojama ne pagal paskirtį, tai yra projektui suteikiamas finansavimas vienu tikslu, o gauta parama panaudojama kitose srityse. Tai pakankamai svarbi problema, kurią reikėtų išs্পesti kiek įmanoma greičiau. Kita paminėtina problema – ES finansinės paramos galimybės nėra pilnai išnaudojamos. ES Lietuvai yra paskyrusi atitinkamą finansavimą, kurį reikia įsisavinti per 2004 – 2006 m. laikotarpį, pratęsiant jį dvejiems metams. Deja, visa statistika rodo, kad Lietuva nesugeba pasinaudoti visa teikiama parama.

Dėl visų aukščiau paminėtų tendencijų magistrinio tema pasirinkau ES finansinės paramos įsisavinimo savivaldybių lygyje galimybių analizę.

Apie ES finansinės paramos naudojimą yra pakankamai daug literatūros: įvairūs straipsniai, knygos, brošiūros. Literatūroje analizuojami ES struktūriniai fondai, keliami reikalavimai projektams, kuriais siekiama gauti ES finansinę paramą. Tačiau nėra kalbama, kaip savivaldybės galėtų pasinaudoti ES teikiama finansine parama.

Darbo tikslas – išanalizuoti ES finansinės paramos savivaldybių lygyje galimybes, panaudojimo problemas.

Darbo uždaviniai:

- Apžvelgti ES struktūrinius fondus, jų teikiamas galimybes.
- Išanalizuoti ES struktūrinių fondų administravimo sistemą.

- Apžvelgti institucijas, susijusias su ES finansinės paramos administravimu.
- Išanalizuoti įstatyminę bazę, reglamentuojančią ES finansinės paramos panaudojimą.
- Aptarti reikalavimus, keliamus ES finansinei paramai gauti.
- Išryškinti projektų išlaidų tinkamumą.
- Išanalizuoti įvairių savivaldybių administracijų vykdomus projektus.
- Išanalizuoti problemas, su kuriomis susiduria savivaldybės, siekdamos įsisavinti ES finansinę paramą.

Darbo objektas – ES finansinė parama bei jos panaudojimo galimybės.

Hipotezė – ES finansinės paramos galimybių panaudojimas savivaldybių lygyje nėra pilnai išnaudojamas.

Darbą sudaro penki skyriai, kuriuos galima suskirstyti į dvi pagrindines dalis: teorinę ir praktinę. Teorinei daliai skirčiau pirmuosius tris skyrius, nes juose analizuojami ES struktūriniai fondai, apžvelgiama įstatyminė bazė, reglamentuojanti ES finansinės paramos įsisavinimą, bei analizuojami reikalavimai savivaldybėms, norinčioms pasinaudoti ES finansine parama. Praktinėje dalyje analizuojamos problemos, kylančios įsisavinant ES finansinę paramą. Nagrinėjamas Lietuvos 2004 – 2006 m. BPD įgyvendinimas, su tuo susijusios problemos. BPD įgyvendinimas analizuojamas įvairiais laikotarpiais: iki 2005 m. pabaigos, iki 2006 m. rugsėjo 30 d., bei atsitiktinai pasirinkto ketvirčio analizė (2005 m. sausio 1 d. – kovo 31 d.). Analizuojami atsitiktinai pasirinktų Lietuvos savivaldybių administracijų vykdomi projektai. Nurodoma, kokia parama skiriama iš nuosavų lėšų ir iš ES struktūrinių fondų. Išanalizavus pasirinktus projektus, matoma, kaip savivaldybės sugeba pasinaudoti ES finansine parama, kam skiria prioritetus. Atlikus statistinių duomenų analizę, pateikiamos išvados bei galimi problemų sprendimo būdai.

Darbo metodai – mokslinės literatūros, dokumentų analizė, lyginamoji ir atvejų analizė, statistinių duomenų analizė, aprašomasis, analogų klasifikavimas.

1. ES STRUKTŪRINIAI FONDAI IR JŲ ANALIZĖ

1. 1. Struktūrinių fondų samprata, tikslai

Lietuva yra ES narė, todėl gali naudotis visomis galimomis finansinėmis paramos galimybėmis. ES finansinė parama yra gaunama iš struktūrinių fondų, kurie yra suskirstyti pagal tam tikras sritis ir tikslus.

ES struktūrinius fondus galima pavadinti Europos lygiu vykdoma regionine politika. Per struktūrinius fondus iš ES biudžeto lėšos pervedamos į tuos Europos regionus, kuriems labiausiai reikia paramos arba tiems regionams, kurie silpniausiai išsivystę. Vadinasi, ES struktūriniais fondais siekiama sumažinti Europos regionų išsivystymo skirtumus [23, p.17]. Mažiau išsivysčiusiems regionams 2000 – 2006 m. skiriama finansinė parama sudaro 213 mlrd. eurų, arba trečdalį viso ES biudžeto. Iš jų 195 mlrd. eurų mažiau išsivysčiusiems regionams skiriama iš ES struktūrinių fondų. Naudojant šių fondų finansinę paramą, siekiama spręsti atsiliekančių regionų struktūrinius sunkumus, didinti investicijas į darbo rinką bei žmogiškuosius išteklius, didelį dėmesį kreipiant į profesinį švietimą, naujų darbo vietų kūrimą [21, p. 14].

Struktūrinių fondų darbas grindžiamas keturiais principais:

1. Priemonių sutelkimas į prioritetinius plėtotės tikslus.

2. Programavimas, kurio metu sudaromos daugiamečių plėtotės programos, o jomis remiantis priimamas partnerystės principu grindžiamas sprendimas. Šį procesą sudaro keli etapai.

3. Partnerystė - kiek galima glaudesnis Komisijos ir atitinkamų institucijų bendradarbiavimas nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygiu kiekvienoje valstybėje narėje, pradedant nuo parengiamojo etapo ir baigiant priemonių įgyvendinimu.

4. Papildomumas - Bendrijos parama papildo valstybių narių indėlį, o ne mažina jį. Atsižvelgiant į ypatingas priežastis, valstybių narių išlaidos kiekvienam tikslui siekti turi būti ne mažesnės negu per praėjusį laikotarpį [58].

Kiekvienas struktūrinis fondas gali finansuoti tam tikrus tikslus įgyvendinančias priemones:

1 tikslas – skatinti atsiliekančių regionų plėtrą ir prisitaikymą prie ekonomikos pokyčių. Parama skiriama regionams, kuriuose bendrasis vidaus produktas (BVP) vienam gyventojui mažesnis nei 75 proc. ES vidurkio bei regionams, kuriuose ypatingai mažas gyventojų tankumas. Šio tikslo regionai gauna paramą iš visų Struktūrinių fondų. Pirmojo tikslo įgyvendinimui priskiriama ir Lietuvos teritorija.

Visiems šiems regionams būdingi keli aiškiai išsiskiriantys ekonominiai požymiai (rodikliai):

- mažas investicijų lygis;
- didesnis už vidutinį lygį nedarbas;
- paslaugų įmonėms ir asmenims stoka;
- prasta pagrindinė infrastruktūra.

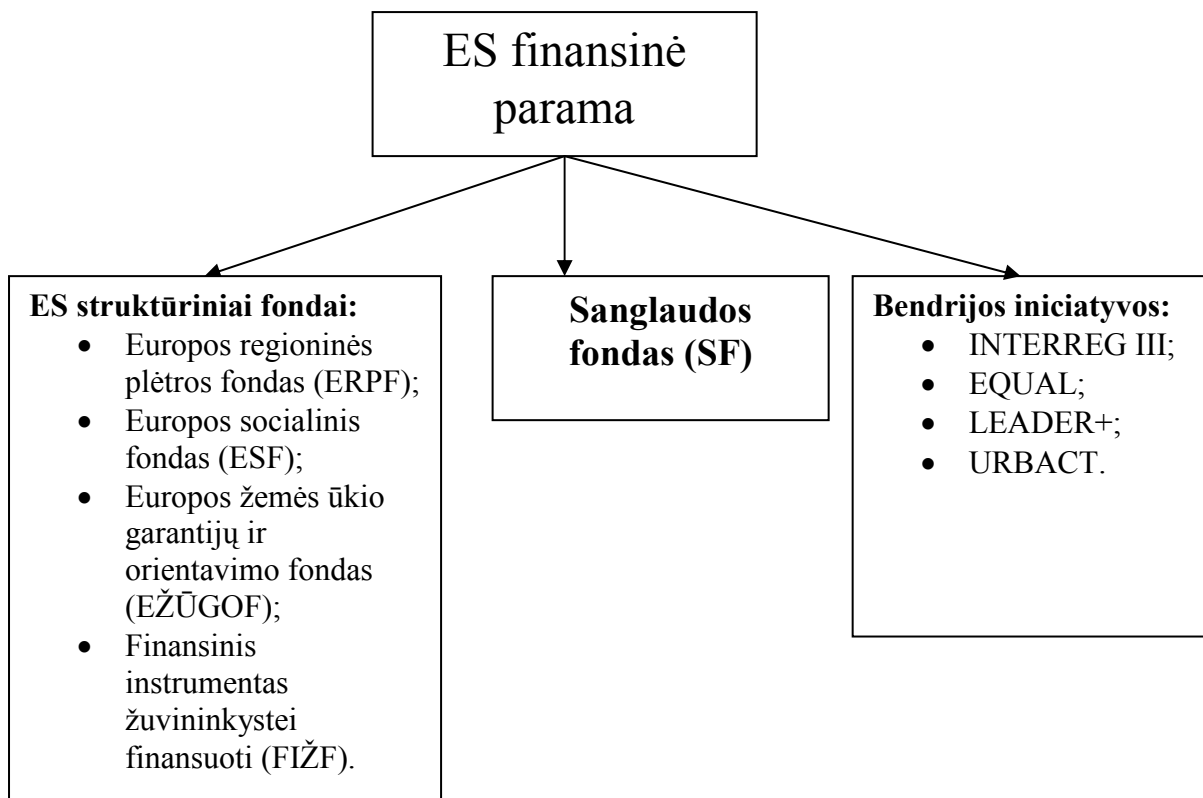
Per 2000-2006 m. laikotarpį parama skiriama maždaug penkiasdešimčiai regionų, kuriuose gyvena 22 proc. Europos gyventojų. Struktūriniai fondai padės pradėti šiuose regionuose ekonominę veiklą, aprūpindami juos trūkstama pagrindine infrastruktūra, pritaikydami žmonių išteklius ir keldami jų kvalifikacijos lygį bei skatindami investicijas verslui [58].

2 tikslas – remti krizės apimtus pramonės regionus, kad jie galėtų persiorientuoti į kitas ekonomikos sritis. Remiami regionai, kuriuose ekonominės veiklos pagrindą sudaro pramonė ir kuriuose ilgai išlieka didelis nedarbo lygis. Skatinama kaimo vietovių plėtra ir prisitaikymas prie ekonominių pokyčių. Šio tikslo regionai gauna paramą iš Europos socialinio fondo ir Europos regioninės plėtros fondo.

3 tikslas – teikti paramą mokymui, kvalifikacijos kėlimui ir perkvalifikavimui. Pagrindinės priemonės – profesinis mokymas ir perkvalifikavimas, darbo rinkos institucijų plėtra. Šios priemonės finansuojamos iš Europos socialinio fondo [42].

Apžvelgus tris ES finansinės paramos įgyvendinimo tikslus, galima teigti, kad Lietuva turėtų koncentruotis ne tik ties pirmuoju tikslu, bet ir kreipti didelį dėmesį į antrojo ir trečiojo tikslų įgyvendinimą, nes atgaivinus pramonę, Lietuvos ekonomika dar labiau išaugtų ir sumažėtų nedarbo lygis. Pavyzdžiui, bankrutavus AB „Ekranui“, daugelis darbuotojų tapo bedarbiais. Panaši situacija laukia ir Ignalinos AE elektrinės darbuotojų. Todėl manau, kad įgyvendinant antrąjį tikslą, galima būtų išspęsti šią problemą. Taip pat labai svarbu, kad kaimas tinkamai prisitaikytų prie naujovių. Mokymas, kvalifikacijos kėlimas ir perkvalifikavimas labai svarbus procesas, kadangi sukuriamos naujos modernios technologijos, nauji metodai. Tai savo ruožtu skatina mokymą, kvalifikacijos kėlimą bei perkvalifikavimą. Jei Lietuvoje nebus kreipiamas dėmesys į trečiojo tikslo įgyvendinimą, padidės nedarbo lygis, kas galėtų paveikti ekonomikos augimą.

Remiantis šiais tikslais, skiriami keturi pagrindiniai struktūriniai fondai ir keturios Bendrijos iniciatyvos, iš kurių lėšos skirstomos per programas bei konkrečius tikslams. 1 paveiksle pateikiu ES finansavimo šaltinius.

1 pav. ES finansinė parama

Šalia ES struktūrinių ir sanglaudos fondų administruojamų pagal Bendrojo programavimo dokumentą (BPD), Lietuvos savivaldybės gali gauti finansavimą iš Bendrijos iniciatyvų. Bendrijos iniciatyvos yra finansuojamos iš Struktūrinių fondų ir sudaro 5,35 proc. Struktūrinių fondų paramos:

- *INTERREG III* pagrindinis tikslas – bendradarbiavimas abipus sienos, tarpregioninis ir tarptautinis bendradarbiavimas. 2004 – 2006 m. laikotarpiui Lietuvai skiriama 19,9 mln. eurų. Prie šios iniciatyvos skiriama Interreg A, Interreg B ir Interreg C. Interreg A apima bendradarbiavimą abipus sienos. Šią programą administruoja Vidaus reikalų ministerija. *Interreg A* programai skiriama 15,9 mln. eurų. *Interreg B* - tarpregioninis bendradarbiavimas. *Interreg C* – tarptautinis bendradarbiavimas. Šios dvi programos administruojamos centralizuotai per sekretoriatų, įkurtus atskiriems ES geografiniams regionams.
- *EQUAL* iniciatyva skirta kovai su nelygybe ir diskriminacija darbo rinkoje. Šią iniciatyvą administruoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
- *LEADER +* iniciatyva remia kaimo plėtrą ir yra finansuojama iš Europos žemės ūkio garantijų ir orientavimo fondo. Ši iniciatyva administruojama pagal BPD kaip atskira priemonė.
- *URBACT* (bendri bruožai) [42].

Iš struktūrinės paramos biudžeto apie 0,5 proc. skiriama Inovacinėms priemonėms. Inovacinių priemonių planavimas ir finansavimas vykdomas centralizuotai iš EK: pati Europos Komisija numato konkrečias priemones ir atrenka projektus įgyvendinimui.

Toliau panagrinėsiu kiekvieną iš aukščiau paminėtų Struktūrinių fondų bei Bendrijų iniciatyvų.

1. 2. Struktūriniai fondai

Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) paskirtis – investicijos gamybai, siekiant sukurti arba išsaugoti pastovias darbo vietas, smulkiam ir vidutiniam verslui plėtoti [23, p.17]. Šiam fondui tenka 66 proc. struktūrinės paramos lėšų. 2004 – 2006 m. Lietuvai iš šio fondo numatyta skirti 583,9 mln. eurų. Iš ERPF finansuojama:

- **investicijos į gamybinį sektorių:** pažangios technologijos, kokybės standartai, energijos taupymas;
- **investicijos į infrastruktūrą:** keliai, uostai, vandenvala, ligoninės, mokyklos, universitetai, turizmo objektai, technologijų plėtra;
- **parama smulkiam ir vidutiniam verslui bei vietinei plėtrai:** mikrokreditavimas, palūkanų dengimas, mugės, parodos [42].

Iš šio fondo paramą gali gauti savivaldybės, valstybės ir savivaldybių įmonės, privačios įmonės (pramonės įmonės, smulkus ir vidutinis verslas, amatininkai), viešosios įstaigos.

Europos socialinis fondas (ESF) remia projektus, padėsiančius išspręsti socialines problemas, o visų svarbiausia užimtumo problemą. Fondui tenka apie 18,6 proc. struktūrinės paramos. 2004 – 2006 m. Lietuvai skirta 176,2 mln. eurų. ESF finansuoja:

- švietimą ir profesinį mokymą, paramą įsidarbinant;
- mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą;
- socialinės ekonomikos projektus;
- švietimo ir profesinio mokymo sistemų tobulinimą, mokymo programų rengimą.

Iš Europos socialinio fondo paramą gali gauti darbo rinkos mokymo institucijos, savivaldybės įstaigos (vaikų darželiai, dienos centrai), nevyriausybinės organizacijos, universitetai, mokyklos, privačios įmonės (personalo kvalifikacijos tobulinimui) [42].

Europos žemės ūkio garantijų ir orientavimo fondas (EŽŪGOF) remia struktūrinius pertvarkymus žemės ūkyje ir kaimo vietovių plėtrą, teikia paramą diegiant naujus ūkininkavimo metodus. 122,9 mln. eurų teikia paramą naujiems ūkininkavimo metodams, alternatyviai

ekonominei veiklai kaimo vietovėse (pavyzdžiui, kaimo turizmas). EŽŪGOF paramos gavėjai yra žemės ūkio subjektai, kaimo gyventojai, kiti verslininkai [42].

Finansinis instrumentas žuvininkystei finansuoti (FIŽF) remia pertvarkymus, padedančius persiorientuoti prie rinkos pokyčių žuvininkystės sektoriuje. FIŽF sukurtas 1993 m. finansinis instrumentas žuvininkystei finansuoti 12,1 mln. eurų teikia paramą žuvininkystės plėtrai. Iš šio fondo paramą gauna žvejybos ir žuvų perdirbimo įmonės, žvejai [42].

1.3. Sanglaudos fondas

Sanglaudos fondas struktūriniam fondams nepriskiriamas, tačiau jis labai svarbus ES regionų plėtotei. Šis fondas įsteigtas 1994 metais, pasirašius Maastrichto sutartį, kurioje numatyta įkurti Europos pinigų sąjungą. Šio fondo tikslas – prisidėti prie ES socialinės ir ekonominės sanglaudos stiprinimo ir regioninių skirtumų mažinimo. SF finansuoja ne mažesnius kaip 10 mln. eurų vertės transporto ir aplinkosaugos infrastruktūros plėtros projektus [58].

Sanglaudos fondo parama skiriama šalims, kurių BVP mažesnis nei 90 proc. ES vidurkio. Finansinė parama skiriama projektams individualiai suderinus su Europos Komisija (EK). Parama iš Sanglaudos fondo yra sąlyginė. Jei valstybė gavėja turi per didelį valstybės biudžeto deficitą (daugiau kaip 3 % jos BVP), nauji projektai netvirtinami tol, kol deficitas vėl taps kontroliuojamas.

2000 – 2006 m. šio fondo biudžetas yra 18 mlrd. eurų. SF lėšos skiriamos transporto ir aplinkos apsaugos infrastruktūrai plėtoti. 2004 – 2006 m. Lietuvai skirta apie 614 mln. eurų. Aplinkos sektoriui teks apie 272 mln. eurų, tai kasmet sudaro apie 90 mln. eurų. Būtina sąlyga paramai gauti iš šio fondo – projekto dydis ne mažiau nei 10 mln. eurų ir koofinansavimui skirtos lėšos iš nacionalinių ar kitų tarptautinių šaltinių. Sanglaudos fondas finansuoja iki 85 proc. projekto lėšų, tai 10 proc. daugiau nei ES struktūriniai fondai finansuoja, kurie atitinkamai finansuoja iki 75 proc. lėšų.

Sanglaudos fondo finansavimo taisyklės:

- vanduo, nuotekos (privatus, valstybinis sektorius), oras ir atliekos (buitinės, pavojingos);
- atitikimas direktyvų reikalavimams;
- kokybės gerinimo priemonės;
- galimas projektų grupavimas, projektų stadijos;
- techninė pagalba: projektų rengimui, monitoringui, projektų vertinimui, visuomenės informavimui;

- privatus sektorius – EK paramos dalį nustato įvertinusi tiesioginio pelno dalį;
- projektų vertė ne mažesnė nei 10 mln. eurų;
- pagalba kai 80 – 85 proc. projektų vertės;
- „teršėjas moka“, „subalansuotos plėtros“ principai;
- taisyklės beveik atitinka ISPA [42].

Paanalizavus SF finansavimo taisykles, galima teigti, kad projektų finansavimas iš Sanglaudos fondo galimas tik tuo atveju, jei atitinka šias sąlygas:

- projektas turi atitikti ES direktyvų reikalavimus ir skirtas brangiausių direktyvų įgyvendinimui;
- finansuojami ne mažesni kaip 10 mln. eurų vertės projektai;
- turi būti išlaikytas balansas tarp transporto ir aplinkos apsaugos projektų;
- projektas turi atitikti „teršėjas moka“ bei „darnaus vystymosi“ principus, atliktas poveikio aplinkai vertinimas bei nepatekti į Natura 2000 saugomas teritorijas;
- projektai turi būti grupuojami ir skirstomi į stadijas;
- suteikiama techninė pagalba projektų rengimui, monitoringui, projektų vertinimui, visuomenės informavimui [42].

Pagal Europos Tarybos reglamentą Nr. 1164/94 galima paramos suma projektui gali būti nuo 80 iki 85 proc. visos projekto vertės, bet ši parama gali būti mažesnė dėl projekto galimybės generuoti pajamas bei galimybės pritaikyti „teršėjas moka“ principą.

Sanglaudos fondo pagrindinės aplinkosaugos investicijų kryptys 2004 – 2006 m.:

- vandenvalos įrenginių statyba ir rekonstrukcija, nuotekų ir geriamo vandens tinklų plėtra bei renovacija;
- regioninė dumblo tvarkymo sistema;
- atliekų tvarkymo regioninės sistemos (naujų sąvartynų įrengimas ir senų uždarymas, atliekų surinkimas ir transportavimas);
- oro sektoriaus projektai: Vilniaus, Kauno, Mažeikių TE;
- ISPA patvirtintų projektų įgyvendinimo užbaigimas [42].

Pateikti projektai turi priklausyti vienai iš žemiau paminėtų dviejų kategorijų:

- **Aplinkos projektai**, padedantys siekti Sutartyje apibrėžtą Bendrijos aplinkos politikos tikslų: " tausoti, saugoti aplinką ir gerinti jos kokybę, saugoti žmonių sveikatą, užtikrinti teisingą ir racionalų gamtos išteklių naudojimą. Pagal galiojančias aplinkos direktyvas pirmenybė skiriama geriamojo vandens tiekimui, nuotekų tvarkymui ir kietųjų atliekų šalinimui. Parama taip pat gali būti teikiama miškų atkūrimo, erozijos kontrolės ir gamtos apsaugos priemonėms.

- **Transporto ir infrastruktūros projektai**, kuriais siekiama sukurti arba plėtoti transporto infrastruktūrą Europos transeuropiniame tinkle, arba projektams, padedantiems prie šio tinklo prisijungti. Finansavimas šiems projektams paskirstomas tolygiai [58].

Finansų ministerija yra Sanglaudos fondo vadovaujanti bei mokėjimų institucija. Aplinkos ir Susisiekimo ministerijos atsakingos už sektorių prioritetų nustatymą, projektų paraiškų rengimą bei koordinavimą. Aplinkos projektų valdymo agentūra ir Transporto investicijų direkcija atsakingos už EK patvirtintų projektų įgyvendinimą. Detalus Sanglaudos fondo valdymas pateikiamas 1 priede.

1. 4. Bendrijos iniciatyvos

INTERREG III – Europos Bendrijų iniciatyvos svarbiausias tikslas – siekti, kad nacionalinės ES šalių sienos netaptų ES plėtros ir integracijos bei ekonominės ir socialinės sanglaudos kliūtimi. INTERREG III skatina plėtrą tuose pasienio regionuose, kurie yra atsiliekančios ne tik ES, bet ir atitinkamų valstybių mastu [22, p.17].

2000 – 2006 m. ES šiai iniciatyvai skirta 5,18 mlrd. eurų. Lyginant su praėjusiame programavimo periode iniciatyvai skirtomis lėšomis, finansavimas padidėjo 30 proc. 2004 – 2006 m. pagal INTERREG III iniciatyvą Lietuvai skirta 22,4 mln. eurų. Šių lėšų paskirstymas:

- Interreg III A (Lietuva – Lenkija – Kaliningradas) ir (Lietuva – Latvija – Baltarusija) – 18 mln. eurų.
- Interreg III B – 3,15 mln. eurų.
- Interreg III C – 1,34 mln. eurų [42].

INTERREG III iniciatyva įgyvendinama trimis kryptimis:

- *Interreg III A* – bendradarbiavimo abipus sienos skatinimas, įgyvendinant integruotą regioninę plėtrą turinčiuose bendrą sieną skirtingų šalių regionuose.
- *Interreg III B* – tarptautinio nacionalinių, regioninių ar vietos institucijų bendradarbiavimo parama. Taip pat skatinamas nepalankiose vietovėse esančių regionų bendradarbiavimas.
- *Interreg III C* – tarpregioninio bendradarbiavimo skatinimas, įgyvendinant socialinę – ekonominę plėtrą, bei sanglaudos politiką, kuriant tarptautinius tinklus [22, p.17].

Interreg programos valdymo struktūrą sudaro valdymo, priežiūros komitetai ir techninis sekretoriatas. Valdymo komitetas kontroliuoja programos įgyvendinimą. Priežiūros komitetas parenka veiklas bei sprendžia lėšų paskirstymą ir apmokėjimą. Interreg III A atveju kiekvienam

autonominiam valstybinės sienos regionui steigiamas atskiras Jungtinis priežiūros komitetas. Techninis sekretoriatas atlieka operacinį valdymą.

INTERREG III iniciatyvos paramą gali gauti valstybinė ir privačios įmonės (nacionalinės, regioninės ar vietos administracijos, kitos valstybinės įstaigos, mokslinių tyrimų institutai, universitetai, socialiniai bei ekonominiai veikėjai ar organizacijos ir pan.) [42].

Interreg III A yra svarbiausias Interreg iniciatyvos skyrius tiek savo tikslų aktualumu, tiek finansine parama. Interreg III A skirta daugiau kaip 60 proc. visų iniciatyvai skirtų lėšų. Didelis dėmesys šios iniciatyvos programose skiriamas „išorinei“ ES sienai, t.y. ES sienai su Kaliningrado sritimi ir Baltarusija.

Interreg III A prioritetai:

- Miesto, pajūrio ir kaimo plėtros skatinimas;
- Verslumo skatinimas;
- Smulkaus ir vidutinio verslo skatinimas;
- Parama įsidarbinant;
- Parama plėtojant žmogiškuosius išteklius;
- Technologijų, mokslinių tyrimų, komunikacijų, švietimo, kultūros, sveikatos ir civilinės apsaugos plėtra;
- Transporto, komunikacinių, informacinių tinklų sklaida, paslaugų teikimo, vandens ir energijos sistemų tobulinimas;
- Aplinkosaugos gerinimas;
- Bendradarbiavimo teisės, administravimo srityje bei dialogo tarp piliečių, institucijų skatinimas ir kt. [42].

Ši programa kaip atskiras prioritetas papildo egzistuojančią INTERREG III B Baltijos jūros regiono programą, administruojamą Vokietijos. Interreg III A gali dalyvauti socialiniai ir ekonominiai partneriai iš Vilniaus, Klaipėdos, Alytaus, Telšių, Panevėžio, Utenos apskričių ir jose esančių savivaldybių.

Kita Bendrijos iniciatyva yra **LEADER +**. Šios iniciatyvos tikslas 2004 – 2006 m. Lietuvoje – įsisavinti LEADER + metodiką bei įgyvendinti pilotinius projektus. Šios iniciatyvos įgyvendinimui iš Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) Orientavimo dalies numatyta skirti 2,633 mln. eurų [42].

LEADER + priemonės tikslas yra skatinti vietinio lygmens plėtros veiklą, didinti kaimo žmonių gebėjimą dirbti kartu sprendžiant prioritetų poreikių ir galimybių, skatinančių vietines iniciatyvas, patirties bei žinių įgijimo problemas, kurios yra būtinos norint įgyvendinti ES LEADER + pobūdžio veiklą [25, p. 6].

Pagal vietos veiklos grupės parengtą ir patvirtintą strategiją įgyvendinami projektai gyvenimo ir darbo kokybei kaimo vietovėje gerinti. Vietos veiklos grupė (VVG) – tai teritoriniu pagrindu suburta savarankiška organizacija [42]. Vietos veiklos grupės turi būti kuriamos kaimo vietovėse. Į šios grupės sudėtį turi įeiti 50 proc. vietos socialiniai ir ekonominiai partneriai bei asociacijos, iki 25 proc. verslo atstovai, iki 25 proc. vietos valdžios atstovai [25, p. 6].

Pagal LEADER + priemonę remiamos dvi kryptys:

- įgūdžių įgijimas,
- bandomosios integruotos strategijos.

Įgūdžiams įgyti parama teikiama kaimo gyventojų informavimui ir mokymams, siekiant paskatinti juos aktyviai dalyvauti kaimo plėtros procesuose. Remiami administratorių, bendruomenių ir vietos veiklos grupės narių mokymai, susiję su partnerystės, administravimo ir finansų valdymo kompetencijos didinimu. Taip pat remiamas informavimo priemonių, metodinės medžiagos rengimas, platinimas ir sukauptos patirties pasidalijimas. Įgūdžių įgijimo veiklai kompensuojama 100 proc. visų išlaidų. Mokymų, informavimo bei metodinės medžiagos rengimo paslaugų teikėjas turi būti įstaiga ar organizacija, kuri užsiima mokslo, mokymo, konsultavimo ar informavimo veikla ir yra įsiregistravusi įstatymų numatyta tvarka.

Tinkamomis išlaidomis apibūdinamos:

- Išlaidos vietovės analizei atlikti ir bandomojo pobūdžio strategijai parengti.
- Kaimo gyventojų informavimo ir mokymo išlaidos.
- Išlaidos administratorių, bendruomenės ir VVG narių mokymams, susijusiems su gebėjimų ugdymu partnerystės kūrimo, administravimo ir finansų srityse.
- Išlaidos informavimo, metodinės medžiagos rengimui, platinimui ir įgytos patirties sklaidai [42].

Šios paramos gavėjais gali būti valstybinės bei privačios institucijos, nevyriausybines organizacijos, kaimo ir mažų miestelių bendruomenių grupės.

Bendrosios integruotos strategijos paramos gavėjais gali būti vietos veiklos grupės. Šios krypties parama suteikiama VVG bandomųjų kaimo plėtros strategijų įgyvendinimui ir vietos projektams paremti. Parama taip pat skirta administravimui, tarptautiniam bendradarbiavimui ir patirties sklaidimui. Gali būti finansuojamos ir išlaidos, susijusios su sukauptos patirties iš „Kaimo vietovių plėtros tyrimo ir stebėjimo punkto“ panaudojimu ir dalyvavimui šio punkto veikloje.

Bendrosios integruotos strategijos paramos dydis pelno siekiantiems projektams sudaro 50 proc. visų tinkamų išlaidų, ne pelno siekiantiems projektams – 90 proc. tinkamų išlaidų. Parama vietos veiklos grupės administravimo išlaidoms negali viršyti 15 proc. visos VVG skirtos paramos sumos [42].

Šios krypties strategija turi būti novatoriška, atitikti vietos poreikius, atsižvelgti į aplinkosaugos problemas. Rengiant šią strategiją būtina turi dalyvauti vietos gyventojai, o ypač jaunimas. Ruošiamoje strategijoje turi būti pateikta teritorijos analizė, numatytas veiklos tęstinumas, konkretūs bendradarbiavimo veiksmai, aprašyta vietos projektų vertinimo ir savo veiklos įsivertinimo sistema. Vietos veiklos grupės bandomąsias programas turi parengti pagal vieną iš šių temų:

- naujų žinių ir technologijų panaudojimas, kad kaimo vietovių produkcija ir paslaugos taptų konkurencingesnės;
- gyvenimo kokybės gerinimas kaimo vietovėse;
- vietinės produkcijos vertės didinimas bendromis kaimo gyventojų pastangomis lengvinant smulkių įmonių įėjimą į rinką;

tinkamiausias gamtos ir kultūros išteklių panaudojimas, įskaitant ES buveinių, atrinktų pagal „Natura2000“ programą, vertės didinimą [42].

Keliami šie reikalavimai Bandomosios integruotos strategijos veiklai:

- Teisiniu pagrindu sukurta partnerystė, kurios atstovaujamoji ir sprendimų priėmimo sudėtis yra ne mažiau kaip 50 proc. ekonominiai ir socialiniai partneriai bei asociacijos, iki 25 proc. verslo atstovai ir iki 25 proc. vietos valdžios atstovai.
- Turi būti įrodyta, kad partnerystė turi administravimo, metodinių ir finansų valdymo gebėjimų vykdyti LEADER + pobūdžio priemones ir administruoti viešąsias lėšas.
- Pasirinkta teritorija apima kaimo vietovę, kurios gyventojų skaičius siekia nuo 10000 – 100000, įskaitant mažus miestelius, kurių gyventojų skaičius neviršija 6000.
- Ta pati teritorija negali priklausyti kelioms vietos veiklos grupėms.
- Integruota plėtros strategija turi būti parengta pagal vieną iš aukščiau paminėtų temų.
- Pagal plėtros strategiją ir siūlomos veiklos programą projektai tuo pačiu metu negali būti remiami pagal kitus Struktūrinius fondus, Kaimo plėtros programą, PHARE arba kitas Bendrąsias žemės ūkio politikos Garantijų dalies schemas. Galima ir tokia situacija, kai VVG, baigusi vieną projektą ir norėdama imtis kito, gali prašyti paramos ir iš kitų struktūrinių fondų [42].

LEADER + iniciatyva administruojama per Bendrąjį programavimo dokumentą kaip ketvirto prioriteto „Kaimo ir žuvininkystės plėtra“ šešta priemonė.

Šios iniciatyvos paraiškas paslaugų teikėjai pateikia Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos. Agentūra atlieka paraiškų vertinimą pagal patvirtintą atrankos tvarką ir pateikia vertinimo išvadas ir rekomendacijas Projektų atrankos komitetui. Komitetas, išnagrinėjęs vertintojų išvadas, teikia rekomendacijas Žemės ūkio ministerijai, kuri priima galutinį sprendimą dėl projekto finansavimo. Žemės ūkio ministerija informuoja Nacionalinę

agentūrą apie priimtą sprendimą ir kviečia pasirašyti paramos sutartis. Pateikiant paraišką, reikia pateikti ir daug svarbių dokumentų.

Bendrijos iniciatyvos **EQUAL** pagrindinis tikslas – plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą propaguojant naujus kovos su bet kokio pobūdžio diskriminacija ir nelygybe darbo rinkoje būdus, užtikrinant visiems atvirą darbo rinką. EQUAL stengiasi daryti įtaką tam tikrose srityse, atitinkančiose keturis Europos užimtumo strategijos ramsčius. Įgyvendinami projektai turi atitikti teminius prioritetus.

EQUAL iniciatyva finansuojama iš Europos socialinio fondo. 2004 – 2006 m. Lietuvai numatyta skirti apie 11,8 mln. eurų. Ši iniciatyva finansuoja partnerystės/ vystymo bendrijų veiklą tam tikrose valstybių narių nustatytose teminėse srityse. Visi partnerystės veikėjai privalo dalyvauti sprendimo procese. Taip pat labai pageidaujamas paramos gavėjų dalyvavimas partnerystės atrankoje. Partneriai privalo bendradarbiauti su kitomis šalimis, ne mažiau kaip su viena valstybe nare. Dažniausiai bendradarbiauja valstybių narių atrinktos partnerių grupės, veikiančios toje pačioje teminėje srityje. Gali būti finansuojami ir ne ES valstybės projektai per tokias programas, kaip: PHARE, TACIS arba MEDA.

Lietuvoje išskiriami šie EQUAL prioritetai:

- Atviros darbo rinkos skatinimas, siekiant palengvinti asmenų, kurie susiduria su integracijos ar reintegracijos sunkumais, įsiliejimą į darbo rinką.
- Šeimos ir profesinio gyvenimo suderinimo skatinimas bei palikusių darbo rinką darbuotojų reintegracijos rėmimas, vystant lankstesnes ir efektyvesnes darbo organizavimo formas bei paramos priemones.
- Parama prieglobsčio prašytojų mokymams ir kitoms priemonėms, kurios būtų naudingos jų integracijai į darbo rinką, ar repatriacijos atveju kilmės šalyje [42].

EQUAL paramą gali gauti vystymo bendrijos (partnerystės), kurias sudaro partnerių branduolys: valstybės institucijos, valstybinės užimtumo tarnybos, NVO (Nevyriausybinių organizacijos), įmonės, o ypač smulkus ir vidutinis verslas, socialiniai partneriai. Skiriamos geografinės ir sektorinės partnerystės. **Geografinės partnerystės** – tai partnerystės, jungiančios tam tikros geografinės teritorijos veikėjus. **Sektorinės partnerystės** susijusios su viena ar keliomis grupėmis, kurios patiria diskriminaciją ar nelygybę darbo rinkoje.

Šios iniciatyvos parama teikiama vystymo bendrijos sudarymui, projektų tobulinimui, užsienio partnerių paieškai, projektų įgyvendinimui, sėkmingų metodų rinkimui ir platinimui, nacionalinių ir europinių ryšių palaikymui [42].

Bendrijos iniciatyva **URBACT** – tai iniciatyva, kuri susieja URBAN miestus, siekiančius dviejų tikslų:

- Plėtoti tarptautinius patirties mainus tarp URBAN I ir II programose dalyvaujančių miestų. Projects Pilotes Urbains (Miestų bandomuosiuose projektuose) dalyvaujančių miestų, jų partnerių ir nuo 2004 m. gegužės 1 d. – visų naujų valstybių narių tarp jų ir Lietuvos miestų, kuriuose gyvena daugiau kaip 20000 gyventojų.

- Kaupti pamokas, gautas išanalizavus šią patirtį.

Šią iniciatyvą sudaro keturios priemonės:

- Priemonė, skirta temų tinklams. Ši priemonė yra pagrindinė programos priemonė.
- Priemonė kvalifikacinei veiklai.
- Priemonė darbo grupėms.
- Priemonė studijoms ir kitoms iniciatyvoms [42].

Pagrindinis URBACT tikslas – skatinti žinių mainus, įtraukiant suinteresuotus miestus. Europos miestai, jų partneriai, miestų gyventojai yra tiek šios programos tikslai, tiek veikėjai. Iniciatyva remiasi jų visų noru keistis žiniomis, plėtoti temų tinklus, dialogo ir diskusijų pagrindus. Miestų atstovai atlieka dvejopą vaidmenį: jie pateikia tikslią informaciją apie vietinę miestų praktiką ir šia vietine patirtimi leidžia naudotis tinklams. Kaip tik miestų atstovai ir padeda konkrečioje vietoje įgyvendinti novatoriškas URBACT tinklų nustatytas praktikas. Ši iniciatyva labiau skirta tiems miestams ir jų rajonams, kurie pasižymi dideliu nedarbu, nusikalstamumu, skurdu, viešųjų paslaugų trūkumu.

URBACT veikla skiriama socialinei atskirčiai, kitataučių integracijai, jaunimo integracijai, ekonominei veiklai ir užimtumui, mokymams, integruotiems sprendimams, projekto valdymui, fizinei miesto teritorijų regeneracijai, piliečių dalyvavimui, transporto ir aplinkos apsaugai, informacinei visuomenei, miestų nesaugumo prevencijai, viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimui [42].

Pagrindinė URBACT priemonė yra miestų ir bendruomenių kūrimas ir veikla. Šių tinklų tikslas – surinkti ir išnagrinėti teigiamą praktiką ekonominės ir socialinės regeneracijos srityje. Programa remiasi patirties kaupimu. Tinklai sudaromi teminiu, o ne geografiniu pagrindu. Kiekviename tinkle dalyvauja ne mažiau kaip 5 bendruomenės, esančios iš ne mažiau kaip 3 skirtingų šalių. Jas sieja bendras domėjimasis tema. Buvo sukurta 13 teminių tinklų, kuriuose dalyvauja daugiau kaip 120 miestų ir regionų, tarp jų ir 12 narių iš naujų valstybių. Taigi šiuose tinkluose dalyvauja ir Lietuva. Vilniaus miesto savivaldybė jau dalyvauja URBACT programos teminiame tinkle „ECO – FIN – NET: novatoriški nepalankių sąlygų rajonuose rėmimo mechanizmai“ [42].

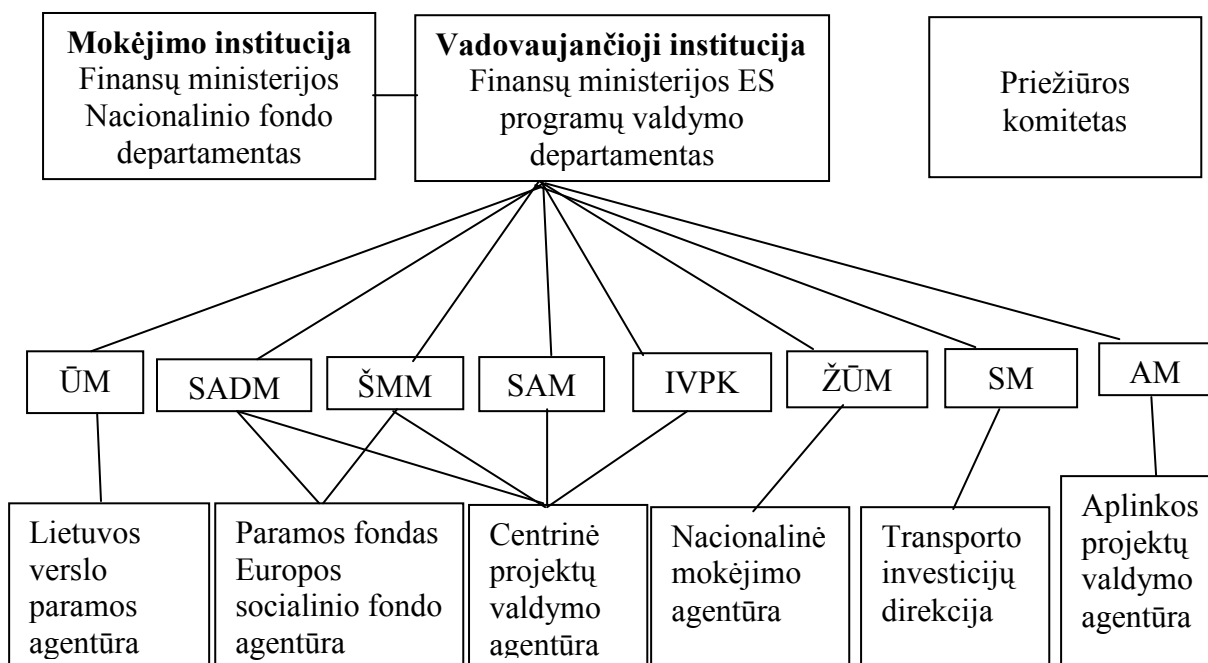
URBACT programa administruojama centralizuotai visoms šalims narėms. Šios programos vadovaujanti institucija yra Prancūzijos ministerija, kuri atsakinga už miestus ir miestų

atnaujinimą. Mokačioji institucija yra Prancūzijos depozitų ir konsignacijų ministerija. Priežiūros funkcijas atlieka Priežiūros komitetas, kuriame kiekvienai šaliai skirtos dvi vietos.

1. 5. Struktūrinių fondų paramos administravimas Lietuvoje

Lietuvai skiriama ES struktūrinių fondų parama 2004 – 2006 m. skirstoma pagal Bendrąjį programavimo dokumentą, kuriame išvardinti finansuojami prioritetai, priemonės, projektų tipai, ES paramą administruojančios institucijos bei paramos gavėjai. Iš ES struktūrinių fondų finansuojami tik tie projektai, kurie atitinka BPD nustatytus prioritetus ir priemones.

ES paramos administravimo struktūrą sudaro priežiūros komitetas, vadovaujančioji institucija – Finansų ministerija, mokėjimo institucija – Finansų ministerija, tarpinės institucijos ir įgyvendinančios institucijos. Šią struktūrą galima pateikti grafiškai.

2 pav. ES paramos administravimo struktūros Lietuvoje schema [37]

Kaip matyti iš 2 paveikslo, vadovaujančioji institucija yra Finansų ministerijos ES programų valdymo departamentas, mokėjimų institucija – Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamentas. Finansų ministerijos ES programų valdymo departamentas atsako už patikimą ir veiksmingą ES struktūrinių fondų ir bendrojo finansavimo lėšų planavimą, priemonių įgyvendinimą ir priežiūrą. Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamentas atsakingas už visų ES struktūrinių fondų ir bendrojo finansavimo lėšų apskaitą. Taip pat yra ir Priežiūros komitetas – pagrindinė BPD įgyvendinimo priežiūros institucija. Šis komitetas pagal BPD ir BPD priede nustatytus BPD įgyvendinimo priežiūros rodiklius periodiškai vertina, kas atlikta, siekiant BPD nustatytų tikslų. Priežiūros komitetas siūlo vadovaujančiai institucijai BPD ir BPD

priedo pakeitimus, svarsto kitų institucijų siūlomus pakeitimus, tvirtina BPD priedą ir jo pakeitimus, svarsto ir pritaria arba nepritaria Lietuvos pasiūlymams pakeisti EK sprendimą, kuriuo patvirtintas BPD, turinį, svarsto ir pritaria arba ne metinems ir galutinei BPD įgyvendinimo ataskaitoms prieš siunčiant jas EK.

Tarpinės institucijos: Ūkio ministerija (verslo, plėtros, energetikos ir turizmo srityse), Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (socialinės integracijos srityje), Švietimo ir mokslo ministerija (žmonių išteklių plėtros srityje), Sveikatos apsaugos ministerija (sveikatos apsaugos srityje), Žemės ūkio ministerija (žemės ūkio, kaimo ir žuvininkystės plėtros srityse), Susisiekimo ministerija (transporto infrastruktūros plėtros srityje), Aplinkos ministerija (aplinkos apsaugos srityse) ir Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LRV (Lietuvos Respublikos Vyriausybės) (informacinės visuomenės plėtros srityje). Šios tarpinės institucijos atsako už paramos skyrimą, įgyvendinimą, užtikrina veiklos tinkamą vykdymą ir atitinkamų ES taisyklių taikymą. Taip pat šios institucijos dalyvauja rengiant BPD ir BPD priedo atitinkamas dalis, dalyvauja atitinkamos projektų vertinimo grupės, Projektų atrankos komiteto ir Priežiūros komiteto veikloje. Tarpinės institucijos tikrina ir tvirtina įgyvendinančios institucijos parengtas mokėjimo paraiškas ir teikia mokėjimo institucijai apmokėti jose nurodytas išlaidas, atlieka ES struktūrinių fondų panaudotų lėšų patikrinimus [39].

Įgyvendinančioms institucijoms priskiriama Lietuvos verslo paramos agentūra (verslo plėtros ir turizmo projektai), Paramos fondas Europos socialinio fondo agentūra (socialinės integracijos ir žmonių išteklių plėtros projektai), Centrinė projektų valdymo agentūra (sveikatos apsaugos, švietimo ir mokslo bei socialinės apsaugos infrastruktūros, informacinių paslaugų plėtros ir techninės pagalbos projektai), Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (žemės ūkio, kaimo plėtros ir žuvininkystės projektai), Transporto investicijų direkcija prie Susisiekimo ministerijos (transporto projektai), Aplinkos projektų agentūra (aplinkosaugos projektai).

Įgyvendinančios institucijos vykdo tiesioginį paramos administravimą, paslaugų organizavimą ir teikimą piliečiams ir privačiam sektoriui (paramos suteikimo sutarties pasirašymas, įgyvendinimo priežiūra, apskaita, ataskaitų rengimas). Šios sudaro sutartis su galutiniu paramos gavėju vadovaudamosios Projektų atrankos komiteto sprendimu arba Projektų atrankos grupės atrankos rezultatais. Taip pat vykdo priežiūrą ir užtikrina Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų laikymąsi įgyvendinant projektus, tikrina ir tvirtina galutinių paramos gavėjų mokėjimo prašymuose nurodytų išlaidų tinkamumą bei atitiktį sutarties dėl ES struktūrinių fondų ir bendro finansavimo lėšų skyrimo sąlygoms ir gautų mokėjimo prašymų pagrindu rengia ir teikia tarpinei institucijai mokėjimo paraiškas, tikrina projektus jų įgyvendinimo vietose [39].

Skiriamas ir atrankos komitetas, kuris vertina projektus ir teikia rekomendacijas tarpinei institucijai. Galutinį sprendimą dėl paramos skyrimo priima tarpinė institucija, vadovaudamasi projektų atrankos komiteto išvadomis. Į finansuojamų projektų sąrašą įtraukiami tik tie projektai, kuriuos rekomendavo finansuoti atrankos komitetas, tačiau tarpinė institucija išimtiniais atvejais gali atsisakyti suteikti paramą atrankos komiteto rekomenduotam projektui, jei turi svarbių priežasčių tokiam atsisakymui.

Projektų atrankos komitetus sudaro, jų skaičių, institucinę sudėtį ir narių skaičių nustato tarpinė institucija. Projektų atrankos komitetai gali būti sudaromi: vienas kelioms priemonėms, kiekvienai priemonei ar kiekvienam kvietimui teikti paraiškas atskirai. Projektų atrankos komitetą sudaro vadovaujančios institucijos, ministerijos ir kitų valstybės institucijų, kurių kompetencijos sričiai priskiriami ir svarstomi projektai, atstovai. Tarpinė institucija gali kviesti socialinius – ekonominius ir regioninius partnerius dalyvauti projektų atrankos komitetų darbe ir paprašius teikti projektų atrankos komitetui išvadas ir rekomendacijas dėl atrankai pateiktų projektų. Balso teisę turi tik vadovaujančios institucijos, tarpinių institucijų ir kitų ministerijų, joms pavaldžių institucijų ir įgyvendinančių institucijų atstovai [39].

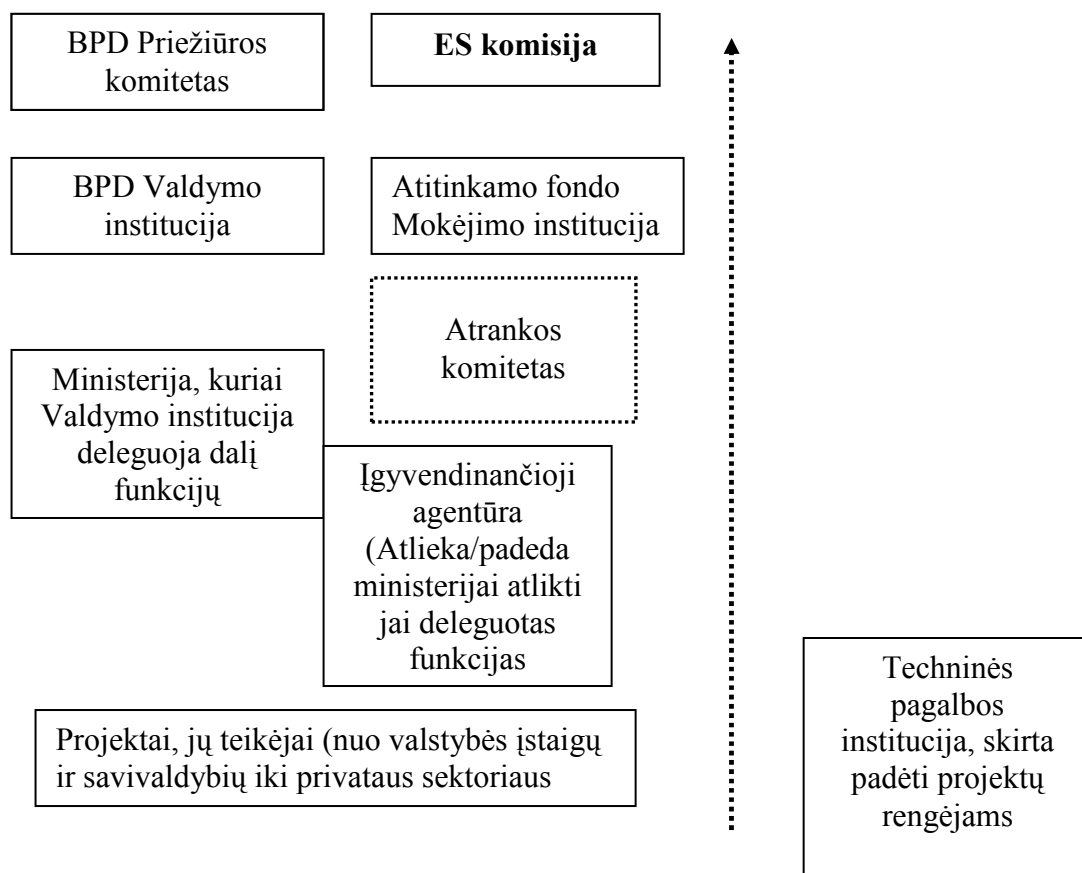
2 priede pateikiamas grafikas, kuriame nurodyta pagal dabartinius sprendimus besiformuojanti struktūrinių fondų valdymo sistema. Grafike nurodoma ne tik, kokios institucijos priskiriamos valdančiajai, tarpinėms ir įgyvendinančioms institucijoms, bet taip pat ir kokios institucijos atsakingos už ES struktūrinių fondų administravimą.

Pagal grafiką, nurodytą 2 priede, matome, kad ES struktūrinių fondų lėšų administravimą vykdo pakankamai daug institucijų. Kaip ir visose struktūrose, čia yra vadovaujanti, tarpinė, įgyvendinančioji institucijos bei priežiūros komitetas. Visų šių institucijų tikslingas darbas užtikrina efektyvų ES paramos paskirstymą. Todėl labai svarbu, kad kiekviena institucija labai atsakingai ir kruopščiai atliktų joms pavestas funkcijas.

Labai svarbu nustatyti kiekvienos institucijos funkcijas ir atsakomybes, siekiant išvengti nesuspriamtų ir galimų klaidų. Paskirstant funkcijas, laikomasi šių principų:

- ***Atsakomybės koncentravimą atitinkantis kompetencijos sutelkimas.*** Administruojant Lietuvai teksiančią struktūrinių fondų paramą, Vadovaujančiosios ir Mokėjimo institucijos dalį savo funkcijų deleguotų kitoms institucijoms. Tai reiškia, kad funkcijas galima perduoti ir toms institucijoms, kurios gali dirbti su nacionalinėmis bei stojimo paramos programomis.
- ***Sprendimų priėmimo procedūrų supaprastinimas.*** Tai reiškia, kad funkcijos turi būti taip padalintos institucijoms, kad būtų vykdomas spartus paramos projektams suteikimas bei išmokėjimas.

Norint aiškiau išivaizduoti, kaip atliekamas ES finansinės paramos įgyvendinimas Lietuvoje, visą šią schemą pateiksiu 3 paveiksle.

3 pav. **ES struktūrinių fondų paramos Lietuvoje įgyvendinimas** [39]

Kaip matome iš 3 paveikslo, visas projekto paramos įgyvendinimas prasideda nuo žemesnių struktūrų iki aukštesnių. Norint gauti projekto finansavimą iš ES struktūrinių fondų, reikia, kad tas projektas pareitų daugelį etapų. Visų pirma pateikiamas projektas. Tada gavusi paraišką Įgyvendinančioji institucija sprendžia apie jos atitikimą keliamiems reikalavimams. Paraiška turi atitikti BPD, neprieštarauti ES politikai bei nustatytoms taisyklėms, atitikti LR teisės aktus. Tarpinės institucijos ir Įgyvendinančios institucijos sprendžia, kokia projekto kaštų dalis yra finansuotina iš ES struktūrinių fondų. Projektas, atitinkantis formalius reikalavimus, dalyvauja atrankoje, kuri vyksta projektų atrankos komitete. Toliau sudaroma Įgyvendinančios institucijos ir projekto teikėjo paramos teikimo sutartis. Atliekamos viešo pirkimo procedūros projekto viduje (už gautą paramą perkamos prekės, paslaugos). Vykdoma projektų išlaidų apskaita. Įgyvendinančioji institucija tikrina pateiktas išlaidų deklaracijas (pavyzdžiui, tikrina išlaidų finansinį tinkamumą). Įgyvendinančioji institucija išlaidų deklaracijas pateikia Tarpinėms institucijoms, kurios rengia apibendrintas išlaidų deklaracijas. Parengus apibendrintas išlaidų

deklaracijas, siunčiama atitinkamo fondo mokėjimo institucijai. Projekto įgyvendinimo metu sudaromos įgyvendinimo ataskaitos, kuriose fiksuojami fiziniai įgyvendinimo rodikliai. Įgyvendinančioji institucija išanalizuoja visas gautas įgyvendinimo ataskaitas ir, reikalui esant, turi teisę pareikalauti papildomų ataskaitų. Viską apibendrinusi, Įgyvendinančioji institucija informaciją pateikia Tarpinei institucijai, kuri tikrina ataskaitas ir įveda gautus statistinius ir finansinius rodiklius į kompiuterizuotą priežiūros sistemą. Projekto atrankos ir finansavimo schemą galima pamatyti 3 priede.

Įgyvendinančioji institucija atlieka ir patikrinimo funkcijas, taip pat atliekamas išorinis ir vidinis auditas. Vidinio audito metu tikrinamas priežiūros kompiuterinės sistemos patikimumas, išmokėjimo projektams autorizavimo procedūros ir pan. Išorinis auditorius parengia baigiamojo audito deklaraciją, kurioje įvertinama, kiek patikima buvo programos įgyvendinimo metu Komisijai teikiama informacija, aptiktų nusižengimų ir nukrypimų, valdymo ir kontrolės sistemų trūkumų mastą, pasekmes ir pan. Visas detalus kontrolės ciklas pateikiamas 4 priede [39].

2. ĮSTATYMINĖS BAZĖS APŽVALGA

Viena iš pagrindinių sąlygų, kurias Lietuva turėjo įvykdyti, kad gautų struktūrinę paramą – parengti Bendrąjį programavimo dokumentą (BPD), kuriame pateikiama visa reikalinga informacija apie tai, kur ir kaip Lietuva ketina investuoti gautas lėšas.

ES struktūrinių fondų atžvilgiu Lietuva laikoma vienu regionu. Todėl 2004-2006 metams buvo parengtas vienas Bendrasis programavimo dokumentas. Bendrąjį programavimo dokumentą rengė speciali darbo grupė, kurią sudaro valstybės institucijų ir socialinių, ekonominių bei kitų partnerių atstovai. Ši grupė suskirstyta į pogrupius rengti atskiras sektorių strategijas, kurias sudaro sektoriaus padėties analizė, plėtotės strategija ir įgyvendinimo priemonės [58]. Bendrojo programavimo dokumente įvardijamos įvairios sferos, apžvelgiamos jų silpnosios ir stipriosios pusės, nurodomi projektai, kuriais bus siekiama pagerinti esamą Lietuvos būklę, taip pat nusakomas Europos Sąjungos (toliau ES) struktūrinių fondų panaudojimas. Būtent ES struktūriniai fondai finansuoja daugelį viešųjų ir privačių projektų.

2004 m. rugpjūčio 2 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė išleido nutarimą Nr. 935 „Dėl Lietuvos 2004 – 2006 metų bendrojo programavimo dokumento patvirtinimo“. Šiame bendrojo programavimo dokumente įvardijamos įvairios sferos, apžvelgiamos jų silpnosios ir stipriosios pusės, nurodomi projektai, kuriais bus siekiama pagerinti esamą Lietuvos būklę, taip pat nusakomas ES struktūrinių fondų panaudojimas.

Galimi paraiškų teikėjai ir finansuotinos veiklos pagal kiekvieną priemonę detalizuoti BPD priede, kuriame taip pat pateikiami projektų atrankos kriterijai, priežiūros indikatoriai, prioritetų bei priemonių apibūdinimas. BPD priede pateikiamos ir lentelės, informavimo strategija bei veiksmų planas, aprašomi bendrieji kompiuterinės duomenų sistemos principai bei pateikiamas pagalbos schemų aprašymas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Europos Sąjungos struktūrinių lėšų administravimo Lietuvoje“ nurodo, kurios Lietuvos Respublikos institucijos atlieka vadovaujančios, mokėjimo, tarpinės, įgyvendinančios institucijos bei priežiūros komiteto funkcijas. Visos šios institucijos atsakingos, kad ES struktūrinių fondų teikiama finansinė parama būtų panaudojama pagal paskirtį ir suteikiama tik visus keliamus kriterijus atitinkantiems projektams. Dokumente nurodytos taisyklės nustato, kad ES struktūrinių fondų lėšos naudojamos ir į apskaitą įtraukiamos pagal Europos Bendrijų steigimo sutarties nuostatas, vadovaujantis šia sutartimi priimtais ES teisės aktais, kitais ES politikos kryptių reikalavimais, taip pat Lietuvos Respublikos teisės aktais, nustatančiais nacionalinio biudžeto lėšų planavimo ir vykdymo procedūras.

Su BPD yra susijęs Lietuvos Respublikos finansų ministro paskelbtas įstatymas „Lietuvos 2004 – 2006 m. bendrojo programavimo dokumento priemonių ir projektų finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklės“. Šiame įstatyme numatytos taisyklės nustato pagal Lietuvos 2004 – 2006 m. BPD finansuojamų projektų bendrąsias projektų teikimo, vertinimo, atrankos, projektų išlaidų apmokėjimo ir jų įgyvendinimo priežiūros procedūras, taip pat BPD priemonių lėšų planavimo ir atsiskaitymo už jų panaudojimą tvarką. Projektų finansuojamų įgyvendinant BPD 5 prioriteto „Techninė parama“ priemones, teikimo, vertinimo, atrankos, išlaidų apmokėjimo, įgyvendinimo priežiūros, lėšų planavimo ir atsiskaitymo už jų panaudojimą procedūroms šios taisyklės yra taikomos tiek, kiek šių procedūrų nereglamentuoja vadovaujančios institucijos patvirtintos atskiros taisyklės, kurios parengtos vadovaujantis ES ir Lietuvos Respublikos teisiniais aktais, reglamentuojančiais ES struktūrinių fondų administravimą [16].

Šiose taisyklėse nurodytos projektų rengimo, įgyvendinimo ir vertinimo procedūros. Manychiau, šių taisyklių trečias skyrius yra labai svarbus, nes jame nurodomi projektų vertinimo ir atrankos kriterijai bei etapai. Šiose procedūrose nurodomi kriterijai, kuriais remiantis analizuojamos galimybės gauti ES struktūrinių fondų finansinę paramą

Bendrieji projektų atrankos ir specifiniai projektų atrankos kriterijai yra nustatyti BPD priede ir patvirtinti Priežiūros komiteto. Institucijos, rengdamos gaires pareiškėjams, gali tikslinti arba detalizuoti BPD priede išvardintus kriterijus, bet negali nustatyti naujų atrankos kriterijų, nepritarus Priežiūros komitetui. Atrankos kriterijai pareiškėjams pateikiami gairėse, kuriose nurodama, pagal kuriuos kriterijus yra vertinamas projekto tinkamumas finansuoti pagal BPD ir pagal kuriuos kriterijus yra nustatomi prioritetai skirti paramą [16].

Pagal BPD priemonių ir projektų finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisykles projektų paraiškų vertinimą sudaro trys etapai:

- **Administracinės atitikties vertinimas.** Šiame vertinimo etape nustatoma, ar su paraiška yra pateikti visi gairėse pareiškėjams nurodyti dokumentai bei informacija.
- **Tinkamumo skirti paramą vertinimas.** Šiame vertinimo etape įgyvendinančioji institucija nustato, ar projektas (arba jo dalis) yra tinkamas finansuoti pagal atitinkamą BPD priemonę. Tinkamumo skirti paramą vertinimo metu yra nustatoma projekto atitiktis tiems bendriems BPD priedo ir specifiniams projektų atrankos kriterijams, kurie nustato projekto tinkamumą finansuoti pagal konkrečią BPD priemonę.
- **Projekto kokybės ir naudos vertinimas.** Šiame vertinimo etape atrenkami projektai, kurie iš tinkamų finansuoti projektų labiausiai atitinka prioritetinius bendruosius BPD priedo ir/arba priemonių specifinius projektų atrankos kriterijus, duoda daugiausia naudos, efektyviausiai panaudoja paramos lėšas ir kurių projektų įgyvendinimas yra geriausiai

suplanuotas. Šiame vertinimo etape projektai vertinami balais. Didžiausia projektui skiriamų balsų suma gali būti 100 balų [16].

Projektus vertina įgyvendinančios institucijos darbuotojai arba jų pasamdyti atitinkamos srities specialistai. Vertina mažiausiai du vertintojai - specialistai.

Vertindama paraiškų tinkamumą finansinei paramai gauti, įgyvendinančioji institucija privalo įvertinti pareiškėjo reikalavimų atitikimą gairėse numatytiems reikalavimams. Taip pat vertinami projekto įgyvendinimui reikalingi administraciniai gebėjimai ir finansiniai ištekliai, projekto atitikimas BPD strategijai, Lietuvos nacionalinei ūkio sektorių politikai bei strategijai, projektų išlaidų tinkamumas finansuoti. Tinkamumo skirti paramą vertinimo etape nustatomas maksimalus paramos projektui dydis, kuris turi būti nustatomas kaip mažiausia projektui įgyvendinti būtina lėšų suma, įvertinus visų kitų finansavimo šaltinių panaudojimo galimybes.

BPD priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklėse nurodoma, kad ES struktūrinio fondo paramos dalis viešosios infrastruktūros plėtros projektams, kurių atsiperkamumo norma sudaro daugiau kaip 25 procentus, negali sudaryti daugiau nei 50 procentų visų projekto tinkamų finansuoti išlaidų. ES struktūrinių fondų paramos dalis įmonių ir kitų valstybės pagalbos subjektų investiciniams projektams negali viršyti 35 procentų visų projekto tinkamų finansuoti išlaidų. Tuo tarpu netinkamas finansuoti projekto išlaidas bei tinkamų finansuoti išlaidų dalį, kurios nepadengia paramos lėšos, pareiškėjas privalo finansuoti iš nuosavų lėšų. Valstybės arba savivaldybės įmonė, iš valstybės arba savivaldybės biudžeto finansuojama įstaiga projektą gali bendrai finansuoti iš įstaigos ar įmonės valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų ir kitų šaltinių arba iš partnerių turimų ar skolintų lėšų. Tokios tinkamos finansuoti lėšos (išskyrus pareiškėjo ir/arba partnerio (-ių) nuosavas lėšas taikant valstybės pagalbos schemas) sudaro bendrojo finansavimo lėšas, nustatant paramos dalies, skiriamos iš atskiro ES struktūrinio fondo, lyginamąją dalį [16].

Viską tinkamai įvertinus, labai svarbus projekto priėmimas – finansinės paramos sprendimo patvirtinimas. Pagal BPD priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklės sprendimą dėl paramos skyrimo priima tarpinė institucija, vadovaudamasi įgyvendinančiosios institucijos parengtomis paraiškų vertinimo ataskaitomis ir projektų atrankos komiteto rekomendacijomis. Tarpinė institucija paramą skiria tiems projektams, kuriems ją skirti rekomendavo įgyvendinančioji institucija ir projektų atrankos komitetas. Sprendimą dėl paramos skyrimo tarpinė institucija turi priimti per kuo trumpesnę laiką [16].

Pagal BPD priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklės įgyvendinančioji institucija privalo atlikti kiekvieno projekto vertinimą įgyvendinimo vietoje mažiausiai vieną kartą per projekto įgyvendinimo

laikotarpi. Įgyvendinančioji institucija gali atlikti planines ir neplanuotas patikras. Planines patikras įgyvendinančioji institucija atlieka pagal metinį planą, kurį ji peržiūri ir atnaujina kas 3 mėnesius atsižvelgdama į kiekvieno projekto įgyvendinimo eigą ir nustatytus projekto įgyvendinimo sunkumus. Neplanuotas patikras įgyvendinančioji institucija privalo atlikti esant įtarimui, kad projekto vykdytojo teikiama informacija yra netiksli, neišsami arba klaidinanti. Projekto vykdytojas privalo teikti įgyvendinančiai institucijai tarpines ir galutines projektų įgyvendinimo ataskaitas.

Investicinių projektų derinimo procedūros numatytos ir Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektų rengimo metiniuose planuose (2003 metų finansinių rodiklių projektų rengimo planas patvirtintas Vyriausybės 2002 02 26 nutarimu Nr. 282; 2004 metų – Vyriausybės 2003 02 26 nutarimu Nr. 265, 2006 metų – Vyriausybės 2005 02 11 nutarimu Nr. 159) bei Informacinės visuomenės plėtros koordinavimo metodikoje, patvirtintoje Vyriausybės 2003 02 03 nutarimu Nr.182.

Išvardinti teisės aktai yra pagrindiniai dokumentai, reglamentuojantys investicinių projektų valdymo procedūras. Tačiau įstatyminėje bazėje yra pakankamai papildomų dokumentų, numatančių investicinių projektų rengimo, teikimo, planavimo taisykles.

Išanalizavus įstatyminę bazę, galima teigti, kad investicinių projektų rengimas, paraiškų teikimas ES struktūrinių fondų finansinei paramai gauti, projektų įgyvendinimas plačiai reglamentuojami daugelio teisinių aktų. Pagal visus teisinius aktus projektai turi būti rengiami atsižvelgiant į BPD, Valstybės ilgalaikės raidos strategiją, kitus įstatymus, nutarimus, įsakymus ir pan. Rengiamiems projektams keliama daug kriterijų, kurie sąlygoja ne tik kokybiškai parengtą projektą, bet ir efektyvų jo įgyvendinimą. Išanalizavus minėtuosius teisinius aktus, galima teigti, kad projektų rengimas ir įgyvendinimas yra labai ilga ir daug laiko reikalaujanti procedūra. Tačiau visų šių procedūrų laikymasis leidžia tikėtis norimų rezultatų.

3. ES REIKALAVIMAI, NORINT ĮSISAVINTI ES STRUKTŪRINIŲ FONDŲ FINANSINĘ PARAMĄ

ES struktūrinių fondų finansinės paramos pagalba remiama labai daug sričių. Viena iš tokių sričių yra savivaldybių veikla. Dažniausiai remiami projektai, kurie atitinka BPD nurodytus prioritetus, priemones ir remiamas veiklos rūšis. Kai tam tikra įgyvendinančioji institucija paskelbia kvietimą teikti paraiškas, šios paraiškos šiai institucijai pateikiamos laikantis nurodytų paraiškų pateikimo terminų ir sąlygų. Paraiškos būtinai turi atitikti nustatytus projektų atrankos kriterijus. Savivaldybės administracijos daugelyje ES struktūrinių fondų finansuojamų sričių gali būti pareiškėjai arba partneriai. Šios institucijos vaidmuo naudojant ES struktūrinių fondų lėšas priklauso nuo institucijos pasirengimo bei gebėjimo sutelkti savo išteklius ir mokėjimo pasinaudoti galimais informacijos šaltiniais.

Savivaldybėms, prieš pateikiant paraiškas ES struktūrinių fondų paramai gauti, svarbu:

- įvertinti savo turimas lėšas;
- parengti strateginius plėtros planus arba iš naujo juos įvertinti atsižvelgiant į ES struktūrinių fondų finansuojamas priemones;
- ypatingą dėmesį skirti prioritetinių projektų parengimui, t.y. galimybių studijų, išsamių planų, techninės ar panašios dokumentacijos parengimui;
- sukoordinuoti žmogiškųjų išteklių funkcijas, susijusias su ES struktūrinių fondų administravimu, jei reikia – surengti papildomus personalo mokymus;
- bendradarbiauti su socialiniais ir ekonominiais partneriais (teikti informaciją apie ES struktūrinių fondų galimybes, skatinti rengti projektus) [37, p. 9].

Siekiant gauti ES struktūrinių fondų paramą, savivaldybės ją gali gauti ne tik tiesiogiai, rengdamos ir įgyvendindamos projektus, bet taip pat ir netiesiogiai, kaip regiono ar vietos bendruomenės koordinatės arba vietos socialinių ir ekonominių partnerių skatintojos.

3.1. Bendrieji reikalavimai projektams

ES struktūrinių fondų remiami projektai turi atitikti bendruosius ir specifinius reikalavimus. Bendrieji reikalavimai projektams nustatyti BPD priede, o specifiniai reikalavimai dėstomi Gairėse pareiškėjams pagal atskiras BPD priemones.

Iš ES struktūrinių fondų remiami tik tie projektai, kurie:

- atitinka bendrą BPD strategiją, Lietuvos nacionalinę politiką ir ES politikos kryptis;

- atitinka BPD, BPD prioriteto ir priemonės, pagal kuriuos skiriamas finansavimas, tikslus;
 - kuria pridėdamąją vertę;
 - finansų atžvilgiu yra tęstiniai;
 - be ES paramos neįmanoma įgyvendinti;
 - neprieštarauja BPD nurodytoms horizontalaus lygio sritims;
 - turi sėkmingam įgyvendinimui būtinus administracinius ir finansinius gebėjimus.
- [37, p. 23].

BPD nurodytos horizontalaus lygio sritys šios: darnus vystymasis, lygios galimybės, informacinė visuomenė, regioninė plėtra. Darnaus vystymosi srityje projektai turi padėti siekti darnaus vystymosi politikos tikslų: suderinti aplinkos apsaugos, ekonominius ir socialinius visuomenės tikslus, sudarydami galimybes dabartinei ir būsimoms kartoms pasiekti visuotinę gerovę neperžengiant leistinų poveikio ribų.

Lygių galimybių srityje projektais turi būti prisidedama prie lygių galimybių visiems asmenims užtikrinimo. Informacinės visuomenės srityje projektais turi būti prisidedama prie informacinės visuomenės plėtros uždavinių vykdymo – skatinama informacinių technologijų infrastruktūros plėtra ir institucijų bei gyventojų gebėjimų naudotis informacinėmis technologijomis tobulinimas. Regioninės plėtros srityje projektais turi būti daromas teigiamas poveikis konkrečiam regiono ekonominei ir socialinei plėtrai [37, p. 23].

3. 2. Projektų išlaidų tinkamumas

Projekto finansavimo struktūrą sudaro bendros projekto vertės, tinkamų ir netinkamų išlaidų, viešojo ir privataus sektoriaus lėšų analizė. J. Zabielaite ir N. Semionova straipsnyje „Struktūriniai fondai: kas tinka ir kas ne“ analizuoja projekto išlaidų tinkamumą bei pagrįstumą. Autorės teigia, kad projektų išlaidų tinkamumo aspektas yra viena iš svarbiausių kokybiško ir verto ES finansinės paramos projekto rengimo prielaidų.

Nustatytos dvylika struktūrinių fondų kofinansuojamų projektų išlaidų tinkamumo taisyklės, kurios taikomos projektams, nepriklausomai nuo to, kurio struktūrinio fondo lėšomis projektas pretenduoja būti finansuojamas. Struktūrinių fondų kofinansuojamų projektų išlaidų tinkamumo taisyklės yra šios:

1. **Faktiškai patirtos išlaidos.** Dažniausiai išlaidos, kurios tinkamos kofinansuoti iš struktūrinių fondų, nurodomos pinigine forma arba išraiška. Tačiau neretai būna ir išimčių. Pavyzdžiui, nusidėvėjimas arba amortizacija, įnašai natūra bei pridėtinės išlaidos, kurios irgi gali

būti išlaidos, kofinansuojamos iš struktūrinių fondų. Projektui baigiantis, negalima didinti skiriamo kofinansavimo dydžio įnašais natūra.

J. Zabielaite ir N. Semionova teigia, kad nekilnojamojo turto ar įrangos nusidėvėjimo išlaidos, tiesiogiai susijusios su projekto tikslais, yra tinkamos išlaidos, jeigu yra paisoma tokių sąlygų:

- nekilnojamajam turtui ar įrangai įsigyti nebuvo naudojamos nacionalinės ar Europos Bendrijos subsidijos;
- nusidėvėjimo išlaidos skaičiuojamos pagal atitinkamas buhalterines taisykles;
- nusidėvėjimo išlaidos yra susijusios tik su projekto kofinansavimo laikotarpiu.

Įnašai natūra pripažįstami tinkamomis išlaidomis, jei įnašai:

- yra žeme arba nekilnojamuoju turtu, įrenginiais ar medžiagomis, tyrimais ar profesine veikla, taip pat neatlyginamu savanorišku darbu;
- nėra susiję su finansinėmis priemonėmis, apie kurias kalbama 8, 9, 10 taisyklėse (pavyzdžiui, rizikos kapitalo ir paskolų fondai, lizingas ir pan.);
- jų vertė gali būti nešališkai įvertinta ir audituojama;
- jei įnašai yra žeme ar nekilnojamuoju turtu, jų vertė turi būti patvirtinta nepriklausomo ir kvalifikuoto vertintojo arba įgaliotos oficialios institucijos;
- įnašų neatlyginamo savanoriško darbo atveju šio darbo vertė nustatoma atsižvelgiant į laiko sąnaudas ir paprastai tokiam darbui taikomus valandinį ar dienos tarifus;
- jei įnašai yra natūra, kiek įmanoma taikomos 4, 5 ir 6 taisyklių nuostatos (dėl naujos įrangos bei nekilnojamojo turto įsigijimo) [28, p. 1].

J. Zabielaite ir N. Semionova pridėtinėmis išlaidomis tinkamomis laiko tuo atveju, jei yra paremtos faktinėmis išlaidomis, susijusiomis su projekto, finansuojamo iš struktūrinių fondų, įgyvendinimu ir yra skirtos projektui proporcingai vadovaujantis pagrįstu ir teisingu metodu. Finansinė parama galutiniam jos gavėjams turi būti patvirtinta tinkamai įformintomis sąskaitomis. Jei sąskaitos negali būti pateiktos, mokėjimus būtina patvirtinti lygiavertės įrodomosios vertės buhalteriniais dokumentais.

Prie faktiškai patirtų išlaidų skiriama ir subranga. Jei nacionalinė teisė nenustato griežtesnių taisyklių, projekto išlaidos, kylančios iš subrangos, tinka finansuoti iš struktūrinių fondų, išskyrus tokias sutartis:

- subrangos sutartis, kurios padidina projekto vykdymo kainą, nesuteikiant projektui proporcingos vertės;

- subrangos sutartis su tarpininkais ar konsultantais, kai mokėjimai nustatyti procentais nuo bendros projekto kainos, kai tokį mokėjimą galutinis naudos gavėjas pateisina nuorodomis į faktinę atliktų darbų ir suteiktų paslaugų vertę [28, p. 1].

J. Zabielaite ir N. Semionova pridėtines išlaidas tinkamomis laiko tuo atveju, jei yra paremtos faktinėmis išlaidomis, susijusiomis su projekto, finansuojamo iš struktūrinių fondų, įgyvendinimu ir yra skirtos projektui proporcingai vadovaujantis pagrįstu ir teisingu metodu. Finansinė parama galutiniams jos gavėjams turi būti patvirtinta tinkamai įformintomis sąskaitomis. Jei sąskaitos negali būti pateiktos, mokėjimus būtina patvirtinti lygiavertės įrodomosios vertės buhalteriniais dokumentais.

Prie faktiškai patirtų išlaidų priskiriama ir subranga. Jei nacionalinė teisė nenustato griežtesnių taisyklių, projekto išlaidos, kylančios iš subrangos, tinka finansuoti iš struktūrinių fondų, išskyrus tokias sutartis:

- subrangos sutartis, kurios padidina projekto vykdymo kainą, nesuteikiant projektui proporcingos vertės;
- subrangos sutartis su tarpininkais ar konsultantais, kai mokėjimai nustatyti procentais nuo bendros projekto kainos, kai tokį mokėjimą galutinis naudos gavėjas pateisina nuorodomis į faktinę atliktų darbų ir suteiktų paslaugų vertę [29, p. 1].

2. **Įplaukos, įgyvendinant projektą.** Įplaukos, kurios gautos įgyvendinant projektus jų kofinansavimo metu iš prekybos apimčių, nuomos, paslaugų arba kitos panašios įplaukos sumažina kofinansavimo iš struktūrinių fondų sumą. Skiriamos šios išimčių taisyklės, kai įplaukos, gautos vykdant projektą, nesumažina struktūrinių fondų paramos:

- Įplaukos yra gautos pelningo (generuojančio) projekto. Šiuo atveju taikomos atitinkamos Bendrųjų struktūrinių fondų nuostatos, reglamentuojančios finansinės paramos ribas pelningiems projektams.
- Įplaukos yra gautos finansinių priemonių rėmuose, kurios minimos 8, 9 ir 10 taisyklėse (rizikos kapitalo ir paskolų fondai, lizingas ir pan.).
- Privataus sektoriaus įnašai kofinansuoti projektams, kurie atsiranda lygiagrečiai viešiesiems įnašams [28, p. 1].

3. **Finansinės ir kitos rinkliavos bei teismo išlaidos.** Prie šių išlaidų priskiriamos palūkanos už skolas, išskyrus išlaidas, skirtas subsidijų palūkanoms dengti, siekiant sumažinti skolinimosi kainą verslo tikslais pagal patvirtinta valstybės pagalbos schemą. Taip pat mokėjimai už finansines operacijas, komisiniai mokėjimai ir nuostoliai, patirti dėl užsienio valiutos keitimo bei kitos finansinės išlaidos nekofinansuojamos iš struktūrinių fondų.

Kai kofinansavimui iš struktūrinių fondų reikia atskiros banko sąskaitos ar tikslinių sąskaitų projektui, mokėjimai bankui už sąskaitų atidarymą ir administravimą yra laikomi tinkamomis išlaidomis.

Šioms išlaidoms taip pat priskiriami honorarai už teisinę konsultaciją, notarinės rinkliavos, išlaidos techninei ar finansinei ekspertizei, buhalteriniai atsiskaitymai ir audito išlaidos [29, p. 1].

Išlaidos, kurios tiesiogiai susijusios su projektu ir yra būtinos jo rengimui ar įgyvendinimui, arba buhalterinių ar audito išlaidų atveju, jei jos atsiranda dėl vadovaujančių institucijų reikalavimų, vadinamos tinkamomis.

Išlaidos garantijoms laikomos tinkamos tuo atveju, kai garantijų reikalaujama pagal nacionalinius, Europos Bendrijos teisės aktus arba vadovaujantis Komisijos sprendimu, kuris patvirtina paramos skyrimą. Tuo tarpu baudos, finansinės nuobaudos ir bylinėjimosi išlaidos nepriskiriamos tinkamoms.

4. Nenaujos įrangos įsigijimas. Išlaidos, patirtos nenaujos įrangos įsigijimo metu, laikomos tinkamomis finansuoti iš struktūrinių fondų tik tuo atveju, jei jos atitinka šias taisykles:

- Įrangos pardavėjas privalo pristatyti įrangos deklaraciją, kurioje būtų nurodyta prekės kilmė ir patvirtinta, kad ši įranga nebuvo įsigyta nacionalinės ar Europos Bendrijos finansinės paramos lėšomis per pastaruosius 7 metus.
- Įrangos kaina negali viršyti savo rinkos vertės ir turi būti mažesnė, negu tokios pat naujos įrangos kaina.
- Įranga privalo turėti technines charakteristikas, būtinas projektui, ir atitikti visas taikomas normas ir standartus [29, p. 4].

5. Žemės įsigijimas. Išlaidos nepanaudotai žemei įsigyti pripažįstamos tinkamomis kofinansuoti iš struktūrinių fondų tik tuo atveju, jei laikomasi šių sąlygų:

- turi būti tiesioginis ryšys tarp žemės ir įsigijimo ir kofinansuojamo projekto tikslų;
- išlaidos žemei įsigyti negali viršyti daugiau kaip 10 proc. projekto tinkamų išlaidų sumos, nebent didesnis leistinas procentas būtų nustatytas Komisijos;
- turi būti gauta nepriklausomo kvalifikuoto vertintojo išvada apie tai, kad žemės įsigijimo kaina neviršija žemės rinkos vertės [29, p. 1].

Valstybinę žemės ūkio paskirties žemę galima įsigyti tik tose kadastro vietovėse, kuriose pagal parengtus žemės reformos žemėtvarkos projektus yra atkurta nuosavybės teisė į žemę. Kol žemės reforma tam tikroje kadastro teritorijoje nėra baigta, valstybinę žemę gali įsigyti tik savivaldybės savo funkcijoms vykdyti, asmeninio ūkio žemės naudotojai, ūkininkai bei ilgiau nei 5 metus iš eilės žemę naudojančios žemės ūkio bendrovės. Kai atkurtos nuosavybės teisės į žemę, visi anksčiau paminėti asmenys, išskyrus savivaldybę, turi prieš kitus asmenis pirmumo teisę ją įsigyti. Tuo tarpu perkant privačią žemės ūkio paskirties žemę, turi būti paisoma

nustatytos tvarkos. Šios žemės savininkas apie žemės ūkio paskirties žemės sklypo pardavimą privalo pranešti viešai, t. y. paskelbti vietiniame laikraštyje, nuroydamas pardavimo sąlygas.

6. Nekilnojamojo turto (jau pastatytų pastatų ir žemės, ant kurios jie pastatyti) įsigijimo išlaidos laikomos tinkamomis tuo atveju, jei yra tiesioginis ryšys tarp nekilnojamojo turto įsigijimo ir projekto tikslų. Taip pat reikia, kad išlaidos atitiktų šias sąlygas:

- visais atvejais turi būti gauta nepriklausomo kvalifikuoto eksperto išvada, kad nekilnojamojo turto kaina neviršija rinkos kainos, o pastatas atitinka visus jam keliamus reikalavimus pagal nacionalinę teisę;
- pastatas neturi būti gavęs nacionalinio ar Europos Bendrijos finansavimo per pastaruosius 10 metų, nes tai dubliuotų paramą;
- nekilnojamas turtas turi būti naudojamas vadovaujančios institucijos nustatytais tikslais ir laiko terminu; pastatas gali būti naudojamas tik projektui įgyvendinti [29, p. 1].

7. PVM bei kiti mokesčiai ir mokėjimai. Pridėtinės vertės mokestis nelaikomas tinkamomis išlaidomis, išskyrus tuos atvejus, kai jis atsiranda galutiniam paramos gavėjui iš skirtos paramos tikrai ir galutinai. PVM, kuris gali būti gražinamas kokiais nors būdais, nepripažįstamas tinkamu, net jei galutinis paramos gavėjas jo nesusigražino.

Kiti mokesčiai ir mokėjimai, kaip pavyzdžiui, tiesioginiai mokesčiai ir SODROS įmokos, kurie kyla iš struktūrinių fondų kofinansavimo, nesudaro tinkamų išlaidų. [29, p. 4].

8. Rizikos kapitalo fondai ir paskolos fondai – investicinės priemonės, specialiai sukurtos siekiant suteikti nuosavą kapitalą ar kitas rizikos kapitalo formas, įskaitant paskolas mažoms ir vidutinio dydžio įmonėms. Rizikos kapitalo fondais laikomi fondai, įkurti investuoti į kelis kapitalo ir paskolos fondus [30, p. 1].

Šios rūšies fondai finansuojami iš ES struktūrinių fondų tik tuo atveju, jei atitinka šias sąlygas:

- tam tikro fondo kofinansuotojai ar rėmėjai turi pristatyti atsargų verslo planą, nuroydamai rinką, į kurią bus nukreipta veikla, finansavimo kriterijus, sąlygas ir terminus, fondo naudojimo biudžetą, fondo savininkus, kofinančiuojančius partnerius, valdybos profesionalumą, kompetenciją ir nešališkumą, fondų įstatus, struktūrinių fondų finansinės paramos pagrindimą ir numatomą naudojimą, pasitraukimo iš investicijų politiką, fondo veiklos nutraukimo nuostatas, įskaitant pakartotiną įplaukų, gautų panaudojus struktūrinių fondų finansinę paramą, panaudojimą. Verslo planas turi būti įvertintas, o jo įgyvendinimą turi prižiūrėti vadovaujanti institucija.

- Fondas turi būti įsteigtas kaip nepriklausomas juridinis asmuo, valdomas akcininkų susitarimu, arba kaip atskiras finansinis blokas jau esančios finansinės institucijos sudėtyje, dėl fondo turi būti sudaryta atskira įgyvendinimo sutartis, nustatanti sąskaitų atskirumą: į fondą investuotų naujų išteklių ir išteklių, kurie buvo prieinami institucijoje nuo pradžios. Visi asmenys, dalyvaujantys fonde, moka įmokas.
- Parama iš ES struktūrinių fondų teikiama laikantis ribų, nustatytų EK 1260/1999 reglamento 29 str. 3 ir 4 d.
- Fondai gali investuoti tik į smulkias ir vidutines įmones. Jie neinvestuoja į sunkumų patiriančias įmones dėl valstybės pagalbos gelbstint ir pertvarkant įmones, patiriančias sunkumų.
- Valdymo išlaidos negali viršyti 5 proc. apmokėto kapitalo skaičiuojant metinį vidurkį paramos laikotarpiu, išskyrus tuos atvejus, kai po konkursinio pasiūlymo paaiškėja, kad yra būtinas didesnis procentas.
- Projekto baigimo metu tinkamos išlaidos yra fondo kapitalas, kuris buvo investuotas arba paskolintas smulkiojo ar vidutinio verslo įmonėms, įskaitant atsiradusias valdymo išlaidas.

Struktūrinių fondų ar kitų viešųjų šaltinių finansinę pagalbą, taip pat fondų investicijas į smulkiojo ar vidutinio verslo įmones reglamentuoja Valstybės pagalbos taisyklės [30, p. 4].

9. **Garantiniai fondai** – finansinės priemonės, draudžiančios rizikos kapitalo ir paskolos fondus bei kitas smulkiojo ir vidutinio verslo rizikos finansavimo schemas, įskaitant paskolas nuo nuostolių, patiriamų iš investicijų į smulkiojo ir vidutinio verslo įmones. Garantiniais fondais remiami bendrieji fondai, kuriuose dalyvauja smulkiojo ir vidutinio verslo įmonės, komerciškai valdomi fondai su privataus sektoriaus partneriais arba visiškai viešai finansuojami fondai.

Norint, kad garantinių fondų kapitalas būtų tinkamas finansuoti struktūrinių fondų lėšomis, būtina atitikti šias sąlygas:

- Turi būti pristatytas verslo planas.
- Fondas turi būti įsteigtas kaip nepriklausomas juridinis asmuo, valdomas akcininkų susitarimų pagrindu arba kaip atskiras finansų blokas jau esamoje finansinėje institucijoje.
- Komisija negali būti fondo partneriu ar akcininku.
- Fondai gali garantuoti tik investicijas į veiklas, kurios laikomos potencialiai ekonomiškoms. Tačiau fondai neteikia garantijų firmoms, patiriančioms sunkumų,

kaip tai apibrėžiama Komisijos gairėse dėl valstybės pagalbos, gelbėjant ir pertvarkant įmones, patiriančias sunkumų [30, p. 4].

10. **Lizingas** – finansinė nuoma. Išlaidos, finansuojamos iš struktūrinių fondų tik tuo atveju, jei atitinka šias taisykles:

- Parama per lizingo davėją. Lizingo davėjas turi būti tiesioginiu Bendrijos bendrafinansavimo gavėju. Bendrafinansavimas naudojamas lizingo įmokų mokėjimams, atliekamiems lizingo gavėjo už turta, nuomojamą pagal lizingo sutartį. Lizingo sutartys turi suteikti galimybę įsigyti ar išsinuomoti turta minimaliam nuomos laikotarpiui, kuris lygus turto naudingo gyvavimo laikotarpiui, su kuriuo siejama sutartis. Maksimali suma neturi viršyti išnuomoto turto rinkos vertės. Išlaidos, susijusios su lizingo sutartimi, ypač mokesčiai, lizingo davėjo marža, palūkanų refinansavimo išlaidos, pridėtinės išlaidos, draudimo mokėjimai yra nepripažįstamos netinkamomis.
- Parama lizingo gavėjui. Lizingo gavėju laikomas Bendrijos bendrafinansavimo gavėjas. Maksimali suma neturi viršyti išnuomoto turto rinkos vertės. Mokesčiai, lizingo davėjo marža, palūkanų išlaidos, draudimo įmokos laikomos netinkamomis išlaidomis finansuoti iš ES struktūrinių fondų.
- Pardavimas su sąlyga leisti išsinuomoti. Lizingo įmokos, sumokėtos lizingo gavėjo pagal pardavimo su sąlyga leisti išsinuomoti schemas, gali būti tinkamomis išlaidomis pagal taisykles, nustatytas „Paramos lizingo gavėjui“ dalyje. Turto įsigijimo išlaidos netinka Bendrijos bendrafinansavimui [31, p. 1, 2].

11. **Išlaidos, atsiradusios iš struktūrinių fondų valdymo ir įgyvendinimo.** Išlaidos, patirtos valstybėms narėms valdant, įgyvendinant, prižiūrint ir kontroliuojant struktūrinius fondus yra laikomos netinkamomis bendrafinansavimui. Tinkamomis išlaidomis laikomos:

- Išlaidos, susijusios su finansinės paramos ir projektų rengimu, atranka, vertinimu ir priežiūra, išskyrus išlaidas kompiuterizuotų sistemų valdymui, priežiūrai ir vertinimui įsigijimui ir diegimui.
- Išlaidos dėl priežiūros komitetų ir pakomitečių susitikimų, susijusių su finansinės paramos įgyvendinimu. Prie šių išlaidų gali būti priskiriamos ir išlaidos ekspertams ir kitiems tokių komitetų dalyviams, taip pat dalyviams iš kitų valstybių, jei komiteto pirmininkas nusprendžia, kad šių asmenų dalyvavimas yra būtinas efektyviam finansinės paramos įgyvendinimui.
- Išlaidos, susijusios su auditu ir projektų patikrinimais vietose.
- Darbo užmokesčio išlaidos laikomos tinkamomis tik tokiu atveju, jei valstybės tarnautojams ar kitiems valstybės pareigūnams, laikinai paskirtiems tinkamais

dokumentais patvirtinto kompetentingos institucijos sprendimo pagrindu atlikti aukščiau nurodytiems tikslams. Laikinojo paskyrimo ar samdymo terminas negali būti ilgesnis nei galutinė data išlaidų tinkamumui pripažinti, nustatyta sprendimu, patvirtinančiu finansinę paramą.

- Viešojo administravimo institucijų išlaidos tinkamos bendrafinansavimui už techninės pagalbos ribų, jei susijusios su projekto vykdymu ir su sąlyga, kad jos nekyla iš šios viešojo administravimo institucijos įstatymų, nustatytų pareigų arba kasdienio valdymo priežiūros ir kontrolės tikslų [32, p. 1, 4].

12. Išlaidų tinkamumas, priklausantis nuo projekto buvimo vietos. Laikantis bendros taisyklės, projektai, finansuojami struktūrinių fondų lėšomis, turi būti regione, kuriame skiriama parama. Tačiau pasitaiko išimčių:

- Jei regionas, kuriam skiriama, iš dalies ar visa apimtimi turės naudos iš projekto, kurio vykdymo vieta yra už tokio regiono ribų, projektas gali būti pripažintas tinkamu, jei laikomasi šių taisyklių:
 - ✓ Projekto vykdymo vieta turi būti valstybės narės NUTS III regione, gretimame regione, kuriam parama yra skiriama.
 - ✓ Maksimali projekto tinkamų išlaidų suma nustatoma proporcingai numatomi gauti naudą regiono mastu ir turi būti vertinama institucijos, nepriklausomos nuo vadovaujančios institucijos. Nauda vertinama atsižvelgiant į specifinius tikslus ir jos numatomą poveikį. Projektas negali būti patvirtintas bendrafinansavimui, jei naudos proporcija mažesnė nei 50 proc.
 - ✓ Pagal kiekvienos paramos priemonės projektų tinkamos išlaidos negali viršyti 10 proc. priemonės tinkamų išlaidų. O visų projektų tinkamos išlaidos finansinei paramai gauti neturi viršyti 5 proc. bendrų paramos tinkamų išlaidų [32, p. 4].

Apžvelgus išlaidų tinkamumą, matome, kad yra labai daug aspektų, pagal kuriuos tikrinamos projektų išlaidos. Todėl labai svarbu parengti gerus investicinius projektus, kurių išlaidų pagrindumas būtų tinkamas. Vadinasi, reikalingi ekspertai, projektų rengėjai, kurie turėtų teorinių ir praktinių žinių, kaip reikia parengti projektą, kad jo išlaidos būtų pripažintos tinkamomis finansuoti iš struktūrinių fondų.

4. PROJEKTAI, KAIP ES FINANSINĖS PARAMOS PANAUDOJIMO PRIEMONĖ

Institucijos programos tikslai turi būti orientuoti į konkretų rezultatą, kuris laukiamas įgyvendinus programą. Tikslai turėtų būti nustatyti, remiantis atlikta aplinkos bei išteklių analize. Institucijos programų tikslai turi derintis su ilgalaikiais valstybės strateginiais tikslais, kurie numatyti įvairių sričių planavimo dokumentuose: atitinkamos ūkio šakos (sektorius) strategijose, Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje, Vyriausybės programoje, įvairių sektorių kryptyse ir kt. Toks valstybės institucijose naudojamas strateginio valdymo principas reiškia, kad visas programų rengimo bei įgyvendinimo procesas (planavimas, koordinavimas, vadovavimas ir kt.) turi atitikti šiuolaikinius strateginio valdymo principus, o programų valdymo metodai ir procedūros turi būti efektyviai taikomi kiekviename strateginiame programos rengimo, įgyvendinimo ir vertinimo etape [19, p. 6].

Šiuo metu šalia viešųjų programų yra inicijuojami ir įgyvendinami įvairių profilių projektai. Projektas gali būti apibrėžtas kaip veikla, turinti atitinkamas reikšmes ir tam tikrą veikimo laisvę. Žodis „projektas“ kilęs iš lotynų kalbos žodžio „iacere“, kuris reiškia „mesti“. Sąvoka „Proiacare“ reiškia „mesti“ arba „stumti į priekį“. Pačia bendriausia prasme projektas - iš anksto paruošta dokumentacija, pagal kurią galima sukurti, rekonstruoti ar patobulinti tam tikrą objektą.

Dabar šiai sąvokai labiau tinka prancūziškas veiksmažodis „projeter“ arba anglišką veiksmažodis „to project“, kurie reiškia „projektavimą“ – kažkokios veiklos kūrimą [4, p. 14].

Nuolatinis darbas nuo projekto įgyvendinimo iš esmės skiriasi tuo, kad pastovus darbas yra nuolatinė ir pasikartojanti veikla, o projektai pasižymi laikina ir unikalia veikla. Todėl projekto apibūdinimui daugumas autorių taiko tokį apibrėžimą: **projektas** yra laikinos pastangos, kurių imtasi unikalaus produkto ar paslaugos sukūrimui [7]. Projektų pavyzdžiais galima laikyti pastatų ar įrenginių statybą, naujo produkto ar paslaugos kūrimą, organizacijos struktūros, personalo, veiklos keitimą, naujos darbo priemonės kūrimą, naujos ar pakeistos informacinės sistemos tobulinimą ar įsigijimą, naujo proceso ar procedūros įdiegimą, politinę kampaniją ir pan.

4. 1. Lietuvos savivaldybių vykdomų projektų analizė

Siekiant įsisavinti ES finansinę paramą, reikia parengti visus reikalavimus atitinkančius projektus. Deja, ne visos savivaldybės sugeba pasinaudoti galimybe įsisavinti ES teikiamą

paramą. Pagrindinė problema, kad neparengiama tinkamų projektų. Todėl paanalizuosiu kai kurias šalies savivaldybes ir jų vykdomus projektus.

Analizei pasirinkta Vilniaus, Kauno, Alytaus, Klaipėdos miestų bei Rokiškio, Mažeikių, Šilutės rajonų savivaldybės. Lyginant šias savivaldybes, išryškėja tendencija, kad didieji šalies miestai labiausiai pasinaudoja ES teikiama parama, tuo tarpu mažesnieji miestai parengia tik po vieną kitą projektą. Tačiau ir tarp didžiųjų miestų yra skirtumas, nes palyginus Kauno ir Vilniaus miesto savivaldybes, galima pamatyti tendenciją, kad laikinosios sostinės savivaldybė taip pat neišnaudoja visos ES teikiamos paramos. Toliau paanalizuosiu kiekvienos paminėtos savivaldybės projektus, finansuojamus iš ES lėšų.

4. 1. 1. Mažeikių rajono savivaldybės projektai

Mažeikių rajono savivaldybės administracija vykdo penkis projektus, finansuojamus iš ES lėšų. Vienas labai svarbus projektas „Gebėjimų valstybės tarnautojo darbe efektyviai panaudoti IT biuro programas ir anglų kalbos žinias ugdymas“. Šiuo projektu siekiama patobulinti Mažeikių rajono savivaldybės administracijos darbuotojų kompiuterinius įgūdžius bei pagilinti kai kurių specialistų anglų kalbos žinias. Įgyvendinus projektą, bus sumažintos laiko sąnaudos, kurios prarandamos siekiant išsiaiškinti, kaip reikėtų dirbti su kompiuterinėmis programomis. Taip pat bus pagerintas darbuotojų anglų kalbos lygis. Šio projekto trukmė 26 mėn. Bendra projekto vertė – 455602 Lt, iš kurių 268805 Lt projekto išlaidoms kompensuoti skiriama iš Europos socialinio fondo. Tuo tarpu Mažeikių rajono savivaldybė projektui numačiusi skirti 186797 Lt. Projekto įgyvendinimo trukmė – 26 mėn. [56].

Projektas skirtas Mažeikių rajono Vadaksties upės baseino melioracijos griovių bei jų hidrotechninių statinių renovacijai. Šiuo projektu siekiama renovuoti magistralinius ir nuvedamuosius kanalus, atstatyti jų apsaugos juostas, iškirsti krūmus kalnų šlaituose, išvalyti dugną nuo sąnašų, renovuoti projektinį kanalų profilį. Bendra projekto vertė 1918222 Lt. Parama šio projekto išlaidoms kompensuoti yra 1726400 Lt, iš kurių 122797,76 Lt skiriama iš Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Orientavimo skyriaus ir 499102,24 Lt skiriama iš Lietuvos valstybės biudžeto lėšų. Tuo tarpu pati rajono savivaldybė numačiusi skirti 191822 Lt. Projekto įgyvendinimo trukmė – 21 mėn. [56].

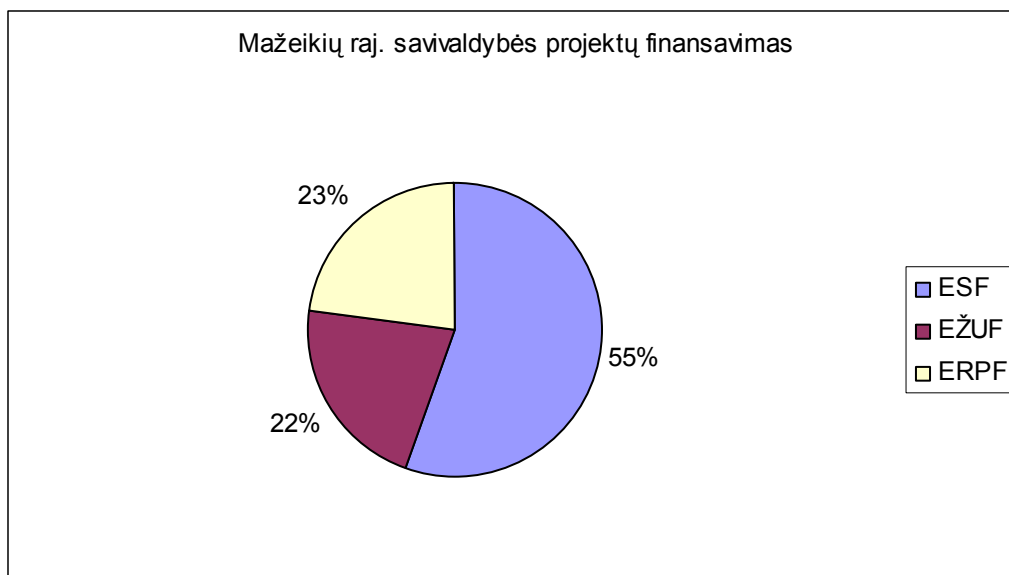
Projektas „Kapėnų pagrindinės mokyklos pastato atnaujinimas ir energetinio ūkio modernizavimas“. Šio projekto tikslas – padidinti energijos vartojimo efektyvumą minėtoje mokykloje. Projekto įgyvendinimo metu bus modernizuota mokyklos šildymo sistema, renovuotos ir apšiltintos išorinės sienos bei stogas, seni mediniai langai pakeisti naujais plastikiniais, pakeistos lauko durys. Modernizavus energetinį ūkį, bus mažiau sunaudojama kuro,

taip pagerinant ekologinę situaciją. Projektas įvertintas 570643 Lt. Iš Europos regioninės plėtros fondo numatyta skirti 374912,45 Lt, o iš Lietuvos Respublikos bendrojo finansavimo lėšų numatyta skirti 138666,25 Lt. Bendra paramos suma sudaro 513578,70 Lt. Savivaldybė projektui numaćiusi skirti 57064,30 Lt. Projekto įgyvendinimo trukmė – 18 mėn. [56].

Projektas „Energijos vartojimo efektyvumo didinimas Mažeikių rajono Ukrių ir Žemalės pagrindinėse mokyklose“. Šiuo projektu siekiama padidinti energijos vartojimo efektyvumą, sumažinti neigiamą poveikį aplinkai. Taip pat sumažinti suvartojimo sąnaudas. Išvardintieji tikslai bus pasiekti pakeitus langus, duris, langų plotį, renovavus stogą, apšiltinus sporto salės korpuso stogą, įrengus šildymo sistemą sporto salėje, renovavus šildymo sistemą bei šilumos punktą. Įgyvendinus šį projektą, bus sutaupyta iki 207800 kWh šilumos energijos per metus, tai yra 63702,48 Lt per metus. Šias lėšas būtų galima panaudoti mokykliniam inventoriui pirkti, pedagogų kvalifikacijai kelti, mokymosi sąlygoms gerinti. Projekto vertė 966231,37 Lt. Iš Europos regioninės plėtros fondo skiriama parama 634814,00 Lt, iš Lietuvos Respublikos bendrojo finansavimo lėšų skiriama 234794,23 Lt. Bendra paramos suma sudaro 869608,23 Lt. Mažeikių rajono savivaldybė projektui numaćiusi skirti 96623,14 Lt. Projekto įgyvendinimo trukmė 19 mėn. [56].

Projektas „Žemaitijos gatvės dalies rekonstrukcijos būtiniosios dokumentacijos rengimas. Šio projekto pagrindinis tikslas parengti Mažeikių miesto Žemaitijos gatvės dalies rekonstrukcijai būtinąją dokumentaciją: galimybių studiją, poveikio aplinkai vertinimą, techninį projektą. Įvykdžius projektą, bus galima parengti kitą projektą, kuriuo bus siekiama rekonstruoti Žemaitijos gatvės dangą nuo Draugystės iki Naftininkų gatvės, įrengti lietaus kanalizaciją, sutvarkyti apšvietimą, kelkraščius ir pėsčiųjų takus. Projekto vertė 187900 Lt. Iš Europos regioninės plėtros fondo suteikiama parama 130316,25 Lt, iš valstybės biudžete Susisiekimo ministerijai numatytų bendrojo finansavimo lėšų 43438,75 Lt. Bendra paramos suma 173755 Lt. Mažeikių rajono savivaldybė numaćiusi skirti 9145 LT tinkamoms projekto išlaidoms ir 5000 Lt - netinkamoms projekto išlaidoms. Projekto įgyvendinimo trukmė – 20 mėn. [56].

Apžvelgus visus Mažeikių rajono savivaldybės administracijos vykdomus projektus, galima teigti, kad didžioji lėšų dalis skiriama iš ES fondų. Taip pat nemažai skiriama iš Lietuvos Respublikos bendrojo finansavimo lėšų. Tik labai nedidelę dalį lėšų projekto įgyvendinimui skiria pati savivaldybė. 4 pav. pateikiama diagrama, parodanti Mažeikių rajono savivaldybės projektų ES finansinę paramą iš struktūrinių fondų.

4 pav. Mažeikių rajono savivaldybės projektų finansavimas iš ES struktūrinių fondų

Pagal 4 pav. duomenis Mažeikių rajono savivaldybės administracijos vykdomi projektai daugiausiai finansuojami iš Europos socialinio fondo. Iš šio fondo finansuojami 55 proc. savivaldybės administracijos vykdomų projektų. Iš Europos socialinio fondo finansuojamais projektais siekiama išmokyti valstybės tarnautojus naudotis IT biuro technika bei pagilinti anglų kalbos žinias. Tuo tarpu iš Europos regioninės plėtros fondo ir Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Orientavimo skyriaus atitinkamai finansuojama 23 proc. ir 22 proc. Mažeikių rajono savivaldybės vykdomų projektų. Iš Europos regioninės plėtros fondo finansuojamais projektais daugiausiai siekiama padidinti energijos suvartojimo efektyvumą bei sumažinti neigiamą poveikį aplinkai. Projektais, finansuojamais iš EŽŪGOF, siekiama upės baseino melioracijos griovių bei jų hidrotechninių statinių renovacijos. Kaip matyti iš šio paveikslėlio, savivaldybė naudojasi beveik visais ES struktūriniais fondais, išskyrus vieną – Finansinį instrumentą žuvininkystei finansuoti.

4. 1. 2. Rokiškio rajono savivaldybės projektai

Rokiškio rajono savivaldybės administracija kartu su Jekabpilio rajono savivaldybe vykdo bendrą projektą INTERREG III A projektą „Medžio paveldo plėtra regioniniame turizmo vystyme Rokiškio ir Jekabpilio rajonuose“.

Projekto vertė – 728300 eurų, iš jų 546225 eurų skiriama Europos regioninės plėtros fondo ir 182075 eurų skiriama projekte dalyvaujančių savivaldybių (Jekabpilio rajono, Selpilio, Aknystės, Asarės, Viesitės savivaldybių iš Latvijos ir Rokiškio rajono savivaldybės, kaip projekto partnerių kofinansavimas). Tai yra 75 proc. finansavimo skiriama iš ES fondų, o 25 proc. projekto išlaidoms skiria pačios savivaldybės.

Projekto trukmė – 16 mėn.(2005 m. rugsėjo mėn. – 2006 m. gruodžio mėn.). Projekto darbai suskirstyti į keturias darbų grupes [60].

Rokiškio rajono savivaldybei tenkanti bendra projekto suma – 1 mln. 688 tūkst. Lt arba 488788 eurų. Remiantis pasirašyta Partnerystės sutartimi, Rokiškio rajono savivaldybė turi skirti 421930 Lt arba 122197 eurų, o tai yra 25 proc. Rokiškio rajono savivaldybei tenkančios projekto sumos. Iš Europos regioninės plėtros fondo lėšų numatyta skirti 1 mln. 266 tūkst. Lt arba 366591 eurų.

Igyvendinus šį projektą turėtų būti rekonstruotas skulptūrų parkas Rokiškyje, parengtos turizmo galimybių studijos Salų dvarui (Kamajų seniūnija) ir Kriaunų kaimui, įsigytas naujas biuro technikos komplektas, 10 žmonių apmokyti gidais, parengta turizmo plėtros strategija, parengti ir išleisti reklaminiai lankstinukai [60].

Rokiškio rajono savivaldybė kartu su Daugpilio rajono savivaldybe vykdo bendrą projektą INTERREG III B S III-068 „Kaimyninių Latvijos ir Lietuvos rajonų krepšinio čempionatų ir gatvės krepšinio turnyrų organizavimas“.

Bendras projekto biudžetas – 764212 EUR, iš jų: 573159 EUR yra skiriama iš Europos regioninės plėtros fondo, o likusi suma -191053 EUR skiriama projekte dalyvaujančių savivaldybių (Daugpilio rajono ir miesto, Kraslavos, Livanų, Preilos, Rezeknės (Latvijos Respublika) bei Utenos, Zarasų, Visagino ir Rokiškio), kaip projekto partnerių bendrasis finansavimas.

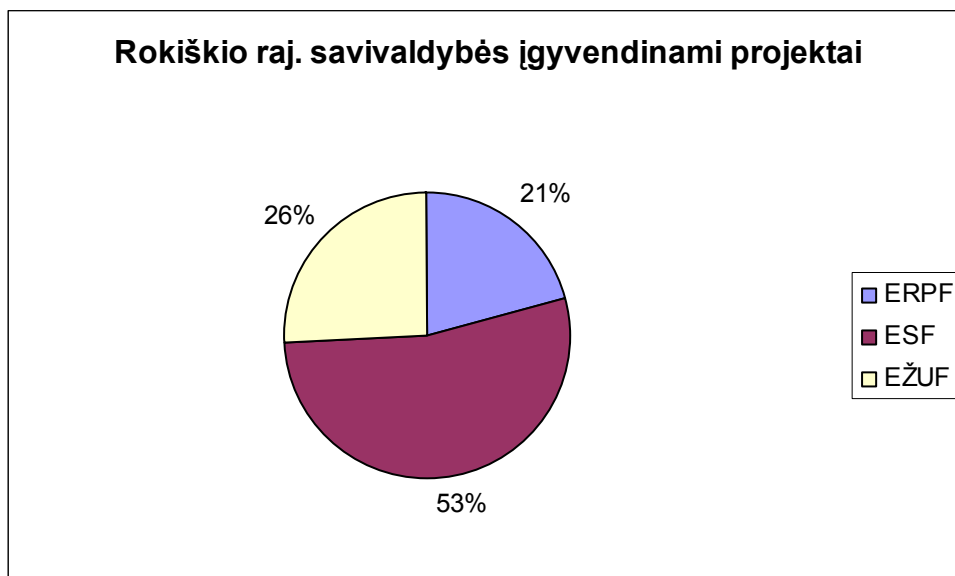
Projekto trukmė – 19 mėn. Projekto tikslai: tarptautinis bendradarbiavimas, sporto bazių rekonstravimas ir remontas, krepšinio ir gatvės krepšinio populiarinimas bei plėtojimas, aktyvios sportinės veiklos tarp projekto partnerių ir vietos gyventojų vystymas.

Rokiškio rajono savivaldybei tenkanti bendra projekto suma – 68601 EUR, arba 236864 Lt. Daliniam šio projekto finansavimui Rokiškio rajono savivaldybė pagal Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2006 m. gegužės 26 d. sprendimą Nr. TS-6.84 skirs 59215 Lt, o tai sudaro 25 proc. projekto vertės, tenkančios Rokiškio rajonui. Likusią sumą (177649 Lt) numatyta gauti iš Europos regioninės plėtros fondo lėšų pagal sudarytą paramos sutartį.

Kitas Rokiškio rajono savivaldybės administracijos vykdomas projektas - Rokiškio dvaro sodybos pritaikymas turizmo reikmėms. Šio projekto bendra vertė - 3711859,01 Lt. Projektas finansuojamas iš ERPF. Projekto trukmė – 25 mėn. Rokiškio dvaro sodybos pritaikymo turizmo reikmėms projektas atitinka Bendrojo programavimo dokumento 3 prioriteto – Gamybos sektoriaus plėtra – 3.4 priemonę – Viešoji turizmo infrastruktūra ir paslaugos. Projekto tikslas: atlikti Rokiškio dvaro sodybos rekonstrukcijos, dalinio atstatymo bei pritaikymo viešosioms turizmo reikmėms, darbus; sukurti modernų turizmo paslaugų kompleksą su muziejumi, parodų bei koncertų, klijimo teatro salėmis, amatų centru bei kitomis turizmo paslaugomis; skatinti

Panevėžio regiono bei šalies kultūrinio ir laisvalaikio turizmo plėtrą, išnaudojant regiono istorinius, archeologinius, kultūrinius ir gamtinius resursus; reprezentuoti unikalų XIX a. dvarų kultūros paminklą; sudaryti palankias sąlygas regiono gyventojams integruotis į kultūros centro veiklos programą bei jos teikiamomis galimybėmis, skatinti smulkaus ir vidutinio verslo vystymąsi, naujų darbo vietų kūrimą, privačių investicijų pritraukimą [60].

Atlikus Rokiškio rajono savivaldybės administracijos vykdomų projektų, finansuojamų iš ES struktūrinių fondų, analizę, visą ES finansinės paramos panaudojimą galima pavaizduoti diagramoje.

5 pav. Rokiškio rajono savivaldybės projektų finansavimas iš ES struktūrinių fondų

Iš 5 pav. matome, kad 53 proc. Rokiškio rajono savivaldybės administracijos vykdomų projektų yra finansuojami iš Europos socialinio fondo. Įgyvendinami projektai daugiausiai susiję su įvairių sričių administracinių gebėjimų tobulinimu. 26 proc. įgyvendinamų projektų finansuojami iš EŽUF. Vykdomais projektais daugiausiai dėmesio skiriama turizmo plėtojimui. 21 proc. Rokiškio rajono savivaldybės administracijos vykdomų projektų finansuojama iš Europos regioninės plėtros fondo. Dauguma projektų įgyvendinami pagal Bendrijos iniciatyvą INTERREG III. Kadangi Rokiškio rajono savivaldybė įsikūrusi netoli Lietuvos sienos, tai natūralu, kad pastaroji dalyvauja tarptautinių projektų įgyvendinime.

4. 1. 3. Klaipėdos miesto savivaldybės projektai

Klaipėdos miesto savivaldybės administracija vykdo pakankamai daug projektų, finansuojamų iš ES finansinės paramos. Vienas iš tokių projektų yra “ Šiaurinis privažiavimo kelias į Klaipėdos uostą”. Šio projekto tinkamos išlaidos sudaro 14790000 EUR, iš jų 6655500

EUR finansuojama iš SF (tai sudaro 45 proc. visų išlaidų). Likusioji dalis 813450 EUR (55 proc.) finansuojama iš Lietuvos lėšų: savivaldybės ar valstybės fondų [49].

Projekto pagrindinis tikslas – Klaipėdos jūrų uostą integruoti į transeuropinius tinklus bei Šiaurinę uosto dalį sujungti su IX B transporto koridoriais, nukreipiant transporto srautus nuo centrinės miesto dalies, taip išvengiant transporto “kamščių”.

Igyvendinus šį projektą, ne tik būtų išvengta transporto spūsčių, bet pagerėtų eismo saugumas ir aplinkos kokybė aplinkinėse teritorijose, padidėtų pervežamų į Klaipėdos uostą krovinių galia, sumažėtų kelionės laikas į/iš Klaipėdos uostą. Šis projektas puiki galimybė išnaudoti Klaipėdos uostą visu pajėgumu.

Kitas Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos vykdomas projektas “Vandens kelio Berlynas–Kaliningradas–Klaipėda turizmo infrastruktūra Tėve ir Klaipėdoje” finansuojamas iš ERPF. Šios finansinės paramos dydis – 798494,23 EUR (2757040,88 Lt). Bendra projekto vertė - 1 064 658,97 EUR (3 676 054,49 Lt). Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos dalis šiam projektui sudaro 70 380,72 EUR (243 010,55 Lt) [49].

Šis projektas įgyvendinamas pagal INTERREG III A Bendrijos iniciatyvą. Įgyvendinant šį projektą, Klaipėdos miesto savivaldybė kartu su Rusijos Federacijos Kaliningrado srities Tėvo miesto savivaldybe. Tėvo savivaldybė šiame projekte yra pagrindinis projektas, o Klaipėdos miesto savivaldybė – finansinis partneris.

Pagrindinis projekto tikslas – didinti vandens kelio Berlynas-Kaliningradas-Klaipėda patrauklumą turistams, sustiprinant upių infrastruktūrą Tėve ir Klaipėdoje. Numatytais veiksmais gerinti aplinką, sustiprinant vandens kelyje smulkaus ir vidutinio verslo siūlomas paslaugas.

Igyvendinus šį projektą, Tėvo mieste bus sukonstruota ir pastatyta 350 kvadratinių metrų ploto plaukiojimo ir keleivių prielauka su keturiomis vietomis, skirtomis keleiviniams upių laivams, dešimt vietų, skirtų motorinėms valtims ir jachtoms. Klaipėdoje, teritorijai nuo Biržos tilto iki Palangos kelio palei Danės upę bei šalia esančioms teritorijoms bus atlikta galimybių studija, parengtas dviračių takų specialusis planas ir techninis projektas.

Klaipėdos miesto savivaldybės administracija vykdo projektą “Tradiciniai amatai ir menai skatinant verslininkystę ir turizmą Baltijos jūros Kuršių pakrantėje”. Šiuo projektu siekiama skatinti amatų vystymąsi Kuršių žemėje bei Klaipėdos regione, skatinant turizmo vystymąsi bei kultūrinio paveldo išsaugojimą. Bendra projekto vertė – 4602696 Lt. Parama skiriama iš INTERREG III, paramos suma – 1030000 Lt. Klaipėdos savivaldybė šiam projektui skiria 343333 Lt. Pagrindinis projekto tikslas - skatinti amatų vystymąsi Kuršių žemėje bei Klaipėdos regione, skatinant turizmo vystymąsi bei kultūrinio paveldo išsaugojimą [49].

Projektas “Jūrinio turizmo infrastruktūros Lietuvoje plėtra – jachtų ir mažųjų laivų priplaukos Klaipėdos piliavietėje įkūrimas” finansuojamas iš ERPF, tai sudaro 25 829 264,25 Lt. Bendra projekto vertė - 28 594 627,93 Lt. Tačiau tai negalutinė suma, nes dar neatlikti kai kurie viešieji pirkimai, todėl ši suma dar gali padidėti. Pagrindinis projekto tikslas – jūrinio turizmo Lietuvoje plėtra, sukuriant patrauklią aplinką Klaipėdos jūrinio turizmo zonoje. Šiuo projektu siekiama papildyti Klaipėdos miesto ir regiono turizmo infrastruktūrą su esamais turizmo traukos centrais (Jūrų ir Pilies muziejai, Jūros šventė, šalia esanti Kuršių Nerija ir kt.), pagerinti Lietuvos kaip turizmo šalies bei Klaipėdos kaip jūrinio miesto įvaizdį. Pritraukus naujas investicijas, ši teritorija turėtų tapti patrauklesne užsienio bei vietos turistams, be to, tai leistų sukurti naujas ilgalaikes darbo vietas, prisidėtų prie Klaipėdos regiono socialinės, ekonominės plėtros.

Projektas “Apgyvendinimo paslaugų plėtra Klaipėdoje, įrengiant kepingą pajūryje” taip pat finansuojamas iš ERPF. Iš šio fondo skiriama parama sudaro 2 238 608 Lt. Bendra projekto vertė - 2 633 656 Lt. Šio projekto pagrindinis tikslas - viešosios turizmo infrastruktūros plėtra, sukuriant palankesnes sąlygas aktyvesniam poilsiui ir skatinant atvykstantąjį bei vietinį turizmą. Įgyvendinus šį projektą, turėtų būti sukurtas naujas turizmo traukos objektas, keturių žvaigždučių reikalavimus atitinkantis kempingas Giruliuose, kuriame būtų teikiamos apgyvendinimo, maitinimo, laisvalaikio bei poilsio paslaugos. Tai puiki galimybė pritraukti užsienio turistus, taip supažindinant su šalies gamta bei istorija ir gaunant pinigines lėšas į savivaldybės biudžetą [49].

Projektas “Pievų gatvės nuo susijungimo su Šiauriniu apvažiavimu rekonstrukcija”, kaip ir aukščiau nagrinėtas projektas, finansuojamas iš ERPF, kurio parama sudaro 3 928 457,25 Lt. Kita paramos dalis finansuojama iš valstybės biudžete LR Susisiekimo ministerijai numatytų bendrojo finansavimo lėšų. Ši paramos dalis sudaro - 1 309 485,75 Lt. Bendra projekto vertė - 5,238 mln. Lt. Pagrindinis šio projekto tikslas - sukurti subalansuotą transporto sistemą, sujungiančią Klaipėdos miesto šiaurinę, centrinę ir pietinę dalis bei sumažinančią centrinės Klaipėdos miesto dalies apkrovimą. Taip pat siekiama subalansuoti transporto srautus tarp darbo ir gyvenamųjų vietų bei sumažinti prastovas, neigiamą poveikį gyventojams bei aplinkai. Įgyvendinus projektą, turėtų būti rekonstruota 866,06 m Pievų gatvės ir suprojektuotas kaip 2(3) eismo juostų C1 kategorijos kelias, iš dalies rekonstruota magistralinė ir vietinė Biržų gatvė (jos atkarpos – privažiavimai iki Pievų gatvės). Taip pat įdiegtos eismo saugos ir aplinkosaugos priemonės [49].

Projektas ”Baltijos jūros vandens kokybės gerinimas plėtojant vandens išteklių valdymo sistemas – I etapas (RAINNET I)” finansuojamas iš ERPF. Paramos dydis - 243 345 EUR (840 221,62 Lt). Bendra projekto vertė - 1 463 640 EUR (5 053 656,19 Lt). Klaipėdos miesto savivaldybės dalis - 81 115 EUR (280 073,87 Lt). Įgyvendinant šį projektą bendradarbiaujama su

INTERREG IIIA. Pagrindinis projekto tikslas – sumažinti lietaus ir paviršinio vandens nuotekų teršalų kiekį, nutekantį į Baltijos jūrą iš pietrytinio Baltijos jūros regiono.

Projektas “Turistinio vandens transporto maršruto Kuršių mariose įdiegimas: Klaipėda – Kaliningradas (Rybačij)” įgyvendinamas kartu su INTERREG IIIB iniciatyva. Šiam projektui iš ES finansinės paramos skiriama 148 643 Lt. Bendra projekto vertė - 495 477 Lt, iš jų Klaipėdos indėlis - 49 548 Lt. Pagrindinis projekto tikslas - įdiegti naują vidaus vandenų kurortinio transporto turistinį maršrutą Kuršių mariose: Klaipėda-Juodkrantė-Nida-Rybačij. Šiuo projektu siekiama plėtoti vandens transporto galimybes Kuršių mariose, pritraukiant didesnius Lietuvos, Rusijos ir kitų užsienio šalių turistų srautus pramoginiams kruiziniams turams, plėtojant pasienio zonos turizmo infrastruktūrą ir paslaugų sektorių. Kuršių marios yra unikalus gamtinis vandens objektas, jungiantis Lietuvą ir Kaliningrado sritį, kurio pakrantėse yra išsidėstę gausiai lankomi pasaulinio garso kurortai, kultūros ir gamtos paveldo vietos. Įgyvendinant projektą būtų formuojamas naujas Kuršių nerijos ir Kuršių marių, kaip vientiso turistinio regiono, įvaizdis.

Kitas projektas vykdomas bendradarbiaujant su INTERREG IIIB “Energijos efektyvumo priemonės Baltijos regiono daugiabučiuose namuose (BEEN)”. Šiam projektui skiriama suma sudaro 51 792 Lt, o bendra projekto vertė - 5 109 936 Lt. Klaipėdos miesto savivaldybė šiam projektui numačiusi skirti 17 264 Lt. Pagrindinis projekto tikslas - skatinti Baltijos regiono šalių tarpusavio bendradarbiavimą, dalijimąsi gerąja patirtimi bei sukurti strategiją, instrumentus bei modelį energijos efektyvumo priemonių įgyvendinimui gyvenamuosiuose daugiabučiuose pastatuose sutinkamai su ES direktyva 2002/91 dėl pastatų energinio naudingumo, atsižvelgiant į šalių – partnerių nacionalinius ypatumus.

Projektas “Klaipėdos miesto centrinės dalies žiedinių gatvių tinklo kūrimas (J. Janonio, S. Dariaus ir S. Girėno gatvių rekonstrukcija)” finansuojamas iš ERPF. Iš šio fondo skiriama suma sudaro 4 369 331,25 Lt. Likusią paramos dalis 1 456 443,75 Lt skiriama iš valstybės biudžete Susisiekimo ministerijai numatytų bendrojo finansavimo lėšų. Bendra projekto suma - 8,332 mln. Lt. Pagrindinis šio projekto tikslas - pagerinti susisiekimą Klaipėdos mieste, rekonstruojant J. Janonio, S. Dariaus ir S. Girėno gatves. Įgyvendinant šį projektą, siekiama atnaujinti, praplatinti ir sustiprinti esamą važiuojamąją dalį, įrengti pėsčiųjų taką, pėsčiųjų perėjimo vietose įrengti pažemintus bortelius neįgaliesiems, rekonstruoti esamas bei įrengti naujas stovėjimo aikšteles, pastatyti modernų šviesoforą J. Janonio ir Sportininkų gatvių sankryžoje, įrengti lietaus kanalizaciją, rekonstruoti gatvių apšvietimą, siekiant sumažinti triukšmo poveikį gyventojams (adresas Smilties Pylimo Nr. 2) S. Dariaus ir S. Girėno gatvės kairėje pusėje numatyta įrengti triukšmo slopinimo sieną [49].

Atlikus Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos vykdomų projektų analizę, žemiau pateikiu diagramą, kurioje vaizduojami ES struktūriniai fondai ir bendrijos Inicijatyvos, finansuojantys vykdomus projektus.

6 pav. Klaipėdos miesto savivaldybės vykdomų projektų finansavimas iš ES

Pagal 6 paveikslo duomenis Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos 62 proc. vykdomų projektų yra finansuojami iš ESF. Šie įgyvendinami projektai susiję su darbuotojų administracinių gebėjimų tobulinimu. 20 proc. įgyvendinamų projektų finansuojami iš ERPF. Dauguma šių projektų įgyvendinami pagal Bendrijos iniciatyvą INTERREG III. Pastarieji vykdomi dviem kryptimis: INTERREG III A ir INTERREG III B. Klaipėdos miesto savivaldybės administracija vykdo projektus, finansuojamus iš Sanglaudos fondo. Iš 6 paveikslo matome, kad Klaipėdos miesto savivaldybės administracija įgyvendina projektus, finansuojamus beveik iš visų struktūrinių fondų. Tačiau neišnaudojamas FIŽF. Tuo tarpu kaip tik Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos darbuotojai turėtų daugiau vykdyti projektus, finansuojamus iš FIŽF, nes savivaldybė įsikūrusi puikioji strateginėje vietoje - šalia Baltijos jūros. Taip pat nepasinaudojama Bendrijos iniciatyvomis, tik iš dalies įsisavinamos SF lėšos.

Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos vykdomi projektai daugiausiai susiję su jūrų uosto plėtojimu, kai kurių gatvių rekonstrukcijomis, turizmu. Iš aukščiau analizuotų projektų bendra gaunama finansinė parama iš ERPF sudaro 39962923,25 Lt. Iš SF skiriama parama – 22979444,85. Iš INTERREG III iniciatyvos įgyvendinamiems projektams skiriama 4827697,5 Lt. Pagal šiuos duomenis matome, kad Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos įgyvendinami projektai labai skiriasi savo dydžiu. Galima būtų daryti tokią prielaidą, kad iš SF fondo finansuojami daug didesni projektai nei iš ERPF. Šią prielaidą patvirtina tai, kad iš SF finansuojama tik 8 proc. vykdomų projektų, o iš ERPF – 50 proc. Tačiau bendra finansinė parama iš šių fondų skiriasi tik 1698347,84 Lt.

4. 1. 4. Šilutės rajono savivaldybės projektai

Šilutės rajono savivaldybės administracija vykdo projektą „Šilutės pradinės mokyklos energetinio ūkio renovacija“. Šio projekto tikslas – padidinti energijos vartojimo efektyvumą Šilutės pradinėje mokykloje. Šio projekto įgyvendinimas prisideda prie BPD 1.2 priemonės tikslo – „Užtikrinti energijos tiekimo vartotojams stabilumą, prieinamumą ir didinti vartojimo efektyvumą taip sudarant nacionalinės ekonomikos stabilesnio ir labiau prognozuojamo augimo pagrindą“. Įgyvendinus šį projektą, turėtų pagerėti mokinių mokymosi bei pedagogų ir aptarnaujančio personalo darbo sąlygos. Dalis lėšų, padidėjus energijos vartojimo efektyvumui, galės būti perskirstytos kitoms ugdymo reikmėms, kurios leis padidinti mokymosi kokybę.

Projekto vertė – 2260682,00 Lt, iš jų 1650297,86 Lt skiriama iš Europos regioninės plėtros fondo, 610384,14 Lt - iš Lietuvos Respublikos bendrojo finansavimo lėšų. Projekto įgyvendinimo trukmė 17 mėn. [59]

Iki 2006 m. gegužės 1 d. jau įvykdytas administravimo paslaugų pirkimas, pasirašyta sutartis su administratoriais, pakartotinai vykdomas statybos darbų ir techninės dokumentacijos parengimo paslaugų supaprastintas atviras konkursas, įvykdytas audito paslaugų pirkimas, pasirašyta sutartis su auditoriais, parengta pirkimo dokumentacija projekto techninės priežiūros paslaugai įsigyti.

Kitas Šilutės rajono savivaldybės administracijos vykdomas projektas, finansuojamas iš ES lėšų yra „VŠĮ Šilutės ligoninės energetinio ūkio renovacija“. Projekto įgyvendinimo trukmė – 19 mėn. (2005 m. rugsėjo 1 d. – 2007 m. kovo 1 d.). Projekto vertė – 2290754,00 Lt, iš jų 1672250,42 Lt Europos regioninės plėtros fondo, 618503,58 Lt - iš Lietuvos Respublikos bendrojo finansavimo lėšų [59].

Šio projekto tikslas – sumažinti ligoninės šilumos energijos išlaidas ir sudaryti mikroklimato sąlygas besigydantiems pacientams ir ligoninės darbuotojams, kurios atitiktų nustatytus reikalavimus. Įgyvendinus projektą, bus sumažintas šilumos energijos vartojimas, sutaupyta nemažai pinigų, kurie galės būti panaudoti būtinai technikai, vaistams įsigyti. Įsigijus naują, modernią gydymo techniką, bus galima užtikrinti greitesnę bei saugesnę pacientų gydymą, pagerinti darbo sąlygas ligoninės darbuotojams.

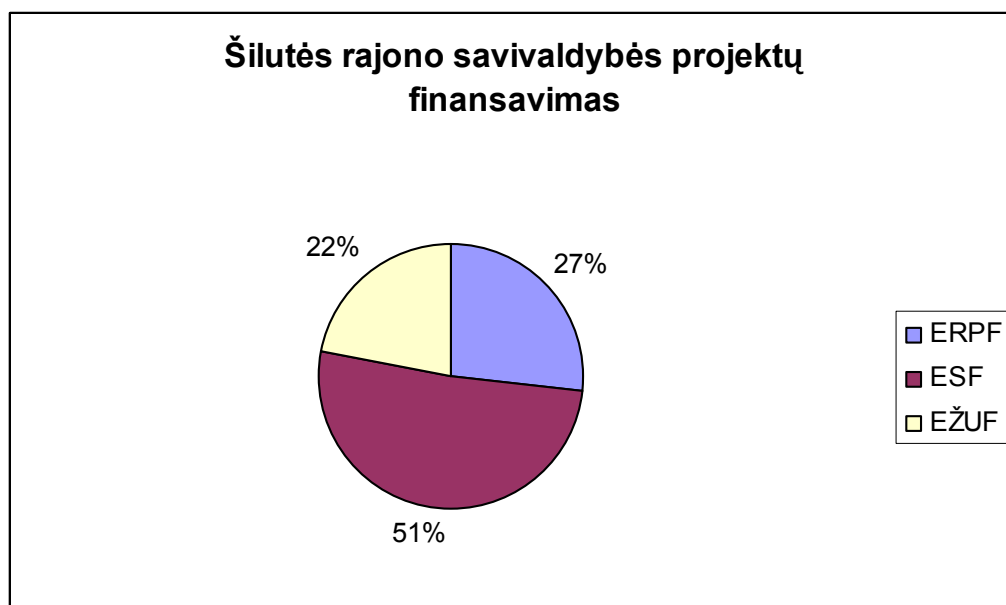
Jau atlikti visi privalomi pirkimai: techninės priežiūros paslaugas, projekto viešumo ir informacines priemones, projekto audito paslaugas bei turto draudimo paslaugas.

Nuo šių metų rugsėjo pradėtas vykdyti dar vienas projektas „Vandens turizmo (poilsio) infrastruktūros, prieplaukų bei informavimo priemonių įrengimo ir plėtros Kuršių mariose ir Nemuno deltoje (Šilutės prieplaukos (uosto), Kintų, Pakalnės, Povilų, ir Minijos prieplaukų)

techninės dokumentacijos rengimas ir Šilutės prieplaukos (uosto) įrengimas“ (sutrumpintai ŠURA - Šilutės uosto rekonstrukcija). Už 13 mln. Lt Europos Sąjungos paramos lėšų bus rekonstruota Šilutės prieplauka, sukurta šiuolaikinė pramoginio uosto infrastruktūra, išvalyta uosto akvatorija ir Šyšos upės vaga. Ši parama skiriama iš ERPF. Projektą įgyvendins Šilutės rajono savivaldybės administracija, jos Planavimo ir plėtros skyrius. Konkursų pagal atitinkamus reikalavimus procedūras atliks Savivaldybės Viešųjų pirkimų tarnyba.

Šilutės rajono savivaldybės administracija projektu ”Šilutės miesto investicinių sklypų infrastruktūros galimybių studijos ir techninių projektų parengimas” siekia gauti iš ES struktūrinių fondų ir INTERREG A programos. Šiuo projektu taip pat siekiama pritraukti vietos ir užsienio investuotojus, sukuriant bendrą projekto partnerių investicinių sklypų marketingo interneto svetainę, taip plėtojant ir skatinant bendradarbiavimą tarp abiejose sienos pusėse esančių bendruomenių, siekiant bendros ekonominės plėtros [59].

Detalesnei analizei žemiau pateiksiu paveikslą, apibendrinantį ES finansinę paramą.

7 pav. Šilutės rajono savivaldybės vykdomų projektų finansavimas iš ES

Pagal 7 paveikslo duomenis Šilutės rajono savivaldybės administracijos vykdomi projektai daugiausiai finansuojami iš ESF. Ši finansinė parama sudaro 51 proc. vykdomų projektų. Įgyvendinami projektai susiję su darbuotojų kvalifikacijos kėlimu. 27 proc. įgyvendinamų projektų finansuojami iš ERPF. Kai kurie vykdomi projektai įgyvendinami pagal Bendrijos iniciatyvą INTERREG A. Įgyvendinami projektai daugiausiai susiję su energetinio ūkio renovacija įvairiose įstaigose. Įvykdžius šiuos projektus, turėtų būti sutaupyta nemažai pinigų, kuriuos būtų galima panaudoti, kitoms problemoms spręsti.

Vienas iš projektų susijęs su vandens turizmo infrastruktūros, prieplaukų bei informavimo priemonių įrengimo ir plėtros Kuršių mariose ir Nemuno deltoje įrengimu. Tai ganėtina svarbus

projektas, nes jį įgyvendinus, bus renovuota Šilutės prieplauka, sukurta šiuolaikinė pramoginio uosto infrastruktūra, išvalyta uosto akvatorija ir Šyšos upės vaga. Todėl miestas taps patrauklesnis turistams, kurie savo atitinkamai galėtų padidinti pinigų įplaukas į šio miesto savivaldybės biudžetą.

7 paveiksle pavaizduota diagrama įrodo, kad Šilutės rajono savivaldybės administracija daugiausiai finansinės paramos gauna iš ESF. Tačiau neišnaudoja visos ES teikiamos finansinės paramos, juk finansavimą galima gauti ir iš likusių struktūrinių fondų, Sanglaudos fondo, Bendrijos iniciatyvų. Vadinasi, ateityje Šilutės rajono savivaldybės administracijos darbuotojai turėtų parengti projektus, kuriems finansavimas būtų skiriamas iš mažai išnaudojamų struktūrinių fondų bei programų. Finansinės paramos išnaudojimas yra pakankamai svarbi problema, nes jei nebus pasinaudota skirta parama, visi pinigai sugrįš į ES biudžetą. Be to, pasinaudojus visais struktūriniais fondais ir programomis, galėtų būti išspręsta nemažai egzistuojančių problemų.

4. 1. 5. Alytaus miesto savivaldybės projektai

Septyni Alytaus miesto savivaldybės ir partnerių užsienyje parengti projektai laimėjo konkursus. Jiems paskirtas ES struktūrinių fondų ir INTERREG III A programos finansavimas. Šie projektai skirti miesto aplinkos gražinimui, sąlygų verslo plėtojimo gerinimui. ES parama sudaro 19,6 mln. Lt, Alytaus miesto savivaldybės dalis – 2 mln. Lt.

Penkis savivaldybės projektus finansuoja INTERREG III A programa. Tris projektus vykdo Alytaus miesto savivaldybė kartu su Suvalkų miesto savivaldybe, o dviejuose dalyvauja kaip partnerė. Vienas iš tokių projektų yra „Pramoninių zonų infrastruktūros plėtra Lietuvos – Lenkijos pasienio regione“. Šiam projektui skirta 1,5 mln. Lt parama. Alytaus miesto savivaldybės dalis – 409563 Lt, Suvalkų miesto savivaldybė ir Alytaus apskrities viršinininko administracija skiria 65257 Lt. Projekto pagrindinis tikslas – sukurti palankias sąlygas verslo plėtrai Alytaus ir Suvalkų miestuose. Projekto trukmė – 18 mėn. [41].

Projektas „Turizmo vystymas tiesiant dviračių – pėsčiųjų takus Lietuvos – Lenkijos pasienio regione“. Projekto vertė – 4,5 mln. Lt. Alytaus miesto savivaldybės dalis – 1 mln. Lt, Suvalkų miesto savivaldybės – 28 tūkst. Lt. Įgyvendinus šį projektą bus nutiestas 6 km dviračių pėsčiųjų takas Alytuje Nemuno pakrante – nuo A. Baranausko g. iki Sanatorijos, sutvarkytos Nemuno pakrantės ir pritaikytos atvykstantiems bei vietos turistams.

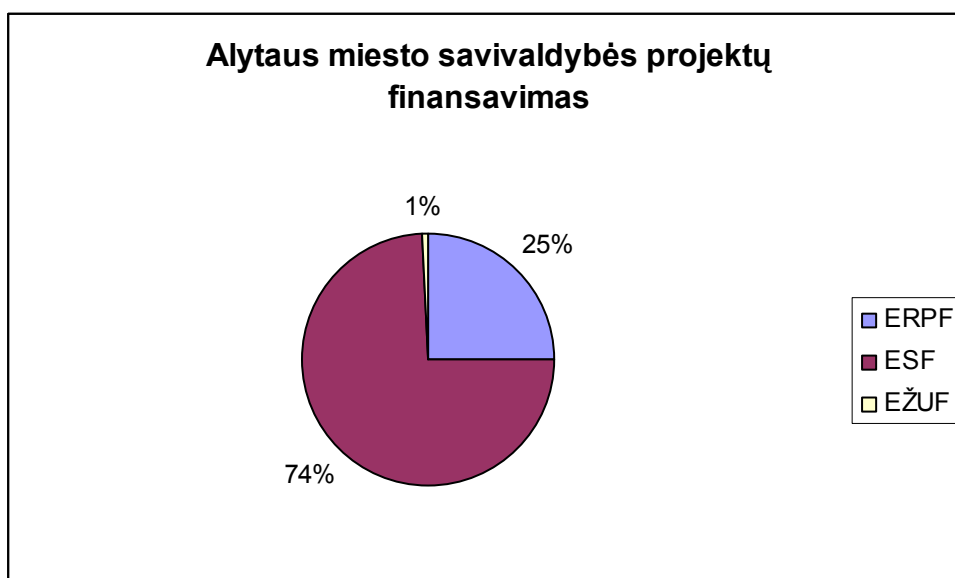
Dar vienas projektas, skirtas Miesto sodui sutvarkyti, Regiono turizmo plėtojimas sutvarkant Europos aikštę Suvalkuose ir Miesto sodą Alytuje“. Šiam projektui įgyvendinti skirta

4 mln. Lt. Vienas milijonas, iš kurių 250 tūkst. Lt skiria Alytaus miesto savivaldybė, skiriama Miesto sodo sutvarkymui [41].

Projektas „Alytaus miesto draugystės gatvės rekonstrukcija. Projekto vertė – 1688065 Lt. Visą projektą finansuoja Europos regioninės plėtros fondas ir valstybės paramos fondas.

Alytaus miesto savivaldybės projektas „Alytaus miesto savivaldybės administracijos darbuotojų žinių ir įgūdžių ugdymas, siekiant didinti Alytaus miesto konkurencingumą bendrame šalies ūkyje“. Bendra projekto vertė – 1451522 Lt, iš jų Europos socialinis fondas skiria 788410 Lt. Pagrindinis projekto tikslas – kelti Alytaus miesto savivaldybės administracijos darbuotojų kompetenciją, siekiant efektyviai įgyvendinti Alytaus miesto savivaldybės strateginį veiklos planą ir Alytaus miesto plėtros strateginį planą bei didinti miesto konkurencingumą. Šiuo projektu siekiama kelti Alytaus miesto savivaldybės administracijos darbuotojų kompetenciją, įgyvendinant mokymo programas, taip pat patobulinti Alytaus miesto savivaldybės vidinės ir išorinės komunikacijos mechanizmą, parengti savivaldybės administracijos darbuotojų Kompetencijos kėlimo planą [41].

Detalus Alytaus miesto savivaldybės administracijos vykdomų projektų sąrašas pateikiamas 5 priede. Pagal šio priedo duomenis žemiau pateikiama diagrama, vaizduojanti Alytaus miesto savivaldybės administracijos vykdomų projektų finansavimą iš ES.

8 pav. Alytaus miesto savivaldybės vykdomų projektų finansavimas iš ES

Pagal 8 paveikslą matome, kad Alytaus miesto savivaldybės administracija daugiausiai vykdo projektus, finansuojamus iš ESF. Iš šio fondo finansuojami projektai sudaro net 74 proc. visų šiuo metu įgyvendinamų projektų. 25 proc. įgyvendinamų projektų, finansuojami iš ERPF. Pastarieji projektai įgyvendinami dviem kryptimis pagal šias Bendrijos iniciatyvas: INTERREG III A ir INTERREG III B. Projektai taip pat finansuojami iš PHARE, SF. Ši diagrama įrodo, kad Alytaus miesto savivaldybės administracija išnaudoja du pagrindinius

struktūrinius fondus: ESF ir ERPF. Tuo tarpu iš EŽUF finansinės paramos įgyvendina tik 1 proc. šiuo metu įgyvendinamų projektų. Todėl ateityje Alytaus miesto savivaldybės administracija turėtų vykdyti daugiau projektų finansuojamų iš EŽUF, bei didinti projektų skaičių, finansuojamų iš ERPF ir ESF. Tik tokiu būdu būtų įsisavinta didžioji dalis ES finansinės paramos.

Alytaus miesto savivaldybės administracijos vykdomi projektai daugiausiai susiję su gatvių rekonstrukcija, turizmu, taip pat vykdomas projektas darbuotojų tobulinimui. Manau, kad tai yra pakankamai svarbu, nes pakėlus darbuotojų kvalifikaciją, būtų sulaukta geresnių rezultatų įvairiose srityse, tarp jų ir ES struktūrinės paramos įsisavinime.

4. 1. 6. Kauno miesto savivaldybės projektai

Remiantis Kauno miesto bendruoju planu ir parengtu ilgalaikiu Kauno miesto savivaldybės investicinių projektų sąrašu, išdėstytu pagal 2004 – 2006 metų Lietuvos Bendrojo Programavimo Dokumento nustatytus prioritetus ir priemones, suformuotas Kauno miesto savivaldybės 2004 metų investicinių projektų Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansinei paramai gauti sąrašas. Jame vyrauja transporto, miesto infrastruktūros plėtros bei informacinės visuomenės plėtros sektorių projektai. Iš jų labai svarbūs yra Kauno miesto gatvių tinklo plėtros studija, susisiekimo sistemos plėtra – Kauno intermodalinio logistikos terminalo, pietrytinio aplinkkelio projektavimas ir statyba, miesto eismo valdymo sistemos projektavimas ir įgyvendinimas, elektroninės transporto paslaugos bei kiti verslo, pramonės ir turizmo infrastruktūros plėtros projektai.

Kauno miesto savivaldybė šiais metais jau parengė ir Transporto investicijų direkcijai pateikė 5 paraiškas pagal 2004 m. balandžio 2 d. LR Susisiekimo ministro įsakymu Nr. 3 – 152 paskelbtą kvietimą teikti paraiškas pagal Lietuvos 2004 – 2006 m. Bendrojo programavimo dokumento 1.1. priemonę „Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas“ miesto transporto infrastruktūrai pagerinti. Jų įgyvendinimui siekiama gauti ES struktūrinių fondų finansinę paramą ir pagerinti esamą miesto infrastruktūrą, kas padėtų skatinti vidaus bei tiesiogines užsienio investicijas. Tai padidintų Kauno patrauklumą investuotojams, pagerintų verslo rajonų pasiekiamumą, sujungiant juos su pagrindiniais išorės keliais bei sudarytų sąlygas Kauno miesto susisiekimo sistemą labiau integruoti į bendrą Lietuvos ir Europos transporto sistemą.

Trumpai apžvelgsiu Kauno miesto savivaldybės administracijos vykdomus projektus:

1. „*Via Baltica greitkelio sujungimas su Kauno miesto centru ir industriniais rajonais per M. K. Čiurlionio tiltą*“. Šis projektas yra vienas svarbiausių Kauno miestui. Numatoma nutiesti Europos pr. Dalį nuo prietilčio iki Botanikos sodo bei parengti trūkstamos dalies nuo Veiverių

pl. iki greitkelio „Via Baltica“ techninę dokumentaciją. Projektas yra jau įgyvendinamas. Europos pr. dalyje nuo Botanikos sodo iki Veiverių plento vyksta tiesimo darbai, o M. K. Čiurlionio tilto kairiojo prietilčio transporto mazgo statybos ir eksploataavimo darbams bus organizuojamas koncesijos konkursas. Projekto vertė per 16 mln. Lt. Iš Europos Regioninės Plėtros Fondo šiam projektui skiriama 14,2 mln. Lt, iš savivaldybės lėšų – 4,7 mln. Lt [48].

2. „Marvelės gatvės Kaune rekonstrukcija“. Siekiama padidinti Kauno miesto transporto sistemos efektyvumą, sujungiant miesto centro ir verslo rajonus su Vakariniu lankstu bei greitkelio „Via Baltica“. Numatomi Aleksoto tilto transporto mazgo statybos, Nemuno krantinės tvirtinimo ir Marvelės gatvės rekonstrukcijos darbai. Projekto vertė 32 mln. Lt. Iš Europos Regioninės Plėtros Fondo šiam projektui skiriama 17,03 mln. Lt, savivaldybės įnašas – 7,54 mln. Lt.

3. Pakankamai svarbus ir aktualus Kauno keleiviams yra Elektroninio bilieto sistemos projektas, kurio paraiška „Elektroninio bilieto viešajame transporte ir keleivių informavimo sistemos kūrimas“ pagal Bendrojo programavimo dokumento 3. 3 priemonę „Informacinių technologijų ir infrastruktūros plėtra“, pateikta konkursui „Elektroninė valdžia ir elektroninės paslaugos“. Paraiška buvo pateikta kartu su partneriais Vilniaus ir Klaipėdos miestų savivaldybėmis. Projekto tikslas – sukurti ir įdiegti vieningą mokėjimo sistemą elektroninėmis priemonėmis už keleivių pervežimą bei keleivių informavimo ir transporto priemonių valdymo sistemą. Bendra projekto vertė – 16,8 mln. Lt. Šio projekto išlaidoms finansuoti iš SF skiriama 5,6 mln. Lt, savivaldybės įnašas – 0,95 mln. Lt.

Elektroninio bilieto sistemos projektas pradėtas įgyvendinti prieš kelerius metus ir į viešojo transporto pritaikymą šiai sistemai miesto savivaldybė yra investavusi apie 4 mln. Lt. Šiuo metu beveik visuose autobusuose ir troleibusuose yra įrengti kompiuteriu valdomi bilietų žymekliai, kurie bus nesunkiai pritaikyti elektroniniams bilietams.

PPVS skyriaus vedėjas V. Grinis teigia, kad „nauja sistema leis įgyvendinti apskaitos skaidrumą. Bus galima įvairiai formuoti kainas, taikyti nuolaidas. Kaune kortelė veiks elektroninės pinigines principu: iš kortelės bus išskaičiuojama suma už konkretų nuvažiuotą atstumą ar stotelių skaičių. Kortelės bus pažymimos nekontaktiniu principu“ [20, p. 3].

Pagrindinis šio projekto privalumas – patogė viešojo transporto keleivių informavimo sistema, kuri bus diegiama palaipsniui. Planuojama, kad elektroniniu bilietu keleiviai turėtų pradėti naudotis jau po dvejų metų.

Vykdomi ir kiti projektai. Kauno miesto savivaldybė kartu su valstybės institucijomis dalyvauja įgyvendinant LR Vyriausybės 2004 m. gegužės 19 d. nutarimu Nr. 599 „Dėl priemonių Nemuno prieplaukų funkcionavimui užtikrinti patvirtinimo“ patvirtintas priemones. Kauno miesto savivaldybė yra atsakinga už parengimą ir patvirtinimą detaliųjų planų, kurių

reikia prieplaukoms ir krantinėms savivaldybės teritorijoje įrengti. Kauno miesto savivaldybės teritorijoje suplanuota statyti vieną mobilią Panemunio (Vytauto) prieplauką ir renovuoti dvi stacionarias prieplaukas – Kauno keleivinę ir Kauno marių.

Parengta ir pateikta paraiška projektui „Kauno regiono kempingo galimybių studija ir techninės dokumentacijos parengimas“ pagal PHARE 2002 Ekonominės ir socialinės sanglaudos programos projekto „Parama verslo plėtrai“ 3 subsidijų schemą „Viešoji turizmo infrastruktūra“. Gavus paramą, bus rengiama Kauno regiono stovyklų galimybių studija, kuri leis parinkti tinkamiausią vietą stovyklų statybai ir pateiks pasiūlymus dėl šio straipsnio apimties, rūšies, susisiekimo galimybių ir biudžeto. Bus parengtas pasirinktos teritorijos detalusis planas bei paruošta su stovyklų infrastruktūros sukūrimu susijusi techninė dokumentacija, taip pat atliktas poveikio aplinkai vertinimas nustatytoje vietovėje. Bendra projekto vertė – 274 tūkst. Lt. Projekto trukmė – 12 mėn. [48].

Kauno miesto savivaldybės administracija kartu su partneriais iš Vokietijos, Švedijos, Suomijos, Estijos, Lenkijos ir Latvijos dalyvauja Interreg III B Programos projekte CONVERNET „Konversijos tinklo išvystymas Baltijos jūros regione“, kurio tikslas – sukurti transnacionalinį tinklą buvusių karinių objektų konversijai organizuojant tarptautinius tematinis seminarus ir pasitarimus, rinkti, dalintis ir platinti informaciją ir padėti projekto partneriams išvystyti novatoriškus sprendimus bei pritraukti „trečiuosius partnerius“ konversijos projektų įgyvendinimui. Projektas pradėtas įgyvendinti 2003 m., planuojama jį užbaigti 2006 m.

2002 m. lapkričio mėn. Savivaldybė siekdama skatinti mokslui imlių aukštų technologijų produkcijos plėtrą mieste kartu su Kauno Prekybos Pramonės ir Amatų Rūmais inicijavo ir vykdo projektą „Technopolis“. S. Dariaus ir S. Girėno oro uosto pietinėje dalyje Europos prospekto, sujungiančio Čiurlionio tiltą su Via Baltica greitkelio, dešinėje pusėje formuojama technologinio parko teritorija, kur savo intelektualinį potencialą sujungs įmonės, kuriančios didelę pridėtinę vertę. Savivaldybė pateikė paraišką ir laimėjo PHARE projektą, kuris sudarė galimybes rengti dokumentaciją ES Struktūriniais fondams, siekiant gauti infrastruktūros išvystymui reikalingas lėšas. PHARE pateiktai „Techninės dokumentacijos rengimas modernaus technologinio miestelio Technopolis steigimui“ paraiškai paskirtas 100000 EUR (Euru) finansavimas. Jis skirtas atlikti galimybių studiją Technopolio steigimui bei paruošti reikiamą dokumentaciją Europos Regioninės Plėtros Fondo (ERPF) finansavimui vystant infrastruktūrinę dalį. Kauno miesto savivaldybės Ekonominės plėtros skyrius parengė finansuojamo projekto techninę užduotį, pagal kurią bus atlikta galimybių studija bei atrenkama konsultacinė bendrovė.

Sujungiant viešąsias ir privačias pastangas, įmonės rūpinasi laboratorinės bazės ir kūrybinių plotų projektavimu ir statyba. „Technopolio“ parko 1 etapo teritorija – apie 25 ha,

planuojamas, kad investicijų dydis viršys 150 mln. Lt. Iš Europos Regioninės Plėtros Fondo šiam projektui skiriama 11,8 mln. Lt, savivaldybės įnašas – 0,8 mln. Lt.

6 priede pateikiami Kauno miesto savivaldybės administracijos vykdomi projektai. Daugumoje šių projektų Kauno miesto savivaldybė dalyvauja kaip partneris: „BUSTRIP – Baltijos miestų darnaus transporto įgyvendinimas ir planavimas“, „MoCuBa – Mobilumo kultūra Baltijos jūros regione“, „Baltic Fort Route – Baltijos tvirtovių kultūros ir turizmo maršrutas“, „Baltic Tangent – Baltijos tangentas“, „ReMiDo – Darnaus buvusių sovietinių karinių gyvenamųjų zonų atkūrimas – iššūkis ir galimybė regioninei plėtrai“, „eCitizen – Iššūkis e.piliečiui – e.vyriausybės veiksmų vystymas Europos miestuose“, „Kauno regiono paplūdimių plėtra (dokumentacijos ruošimui)“, šio projekto dar vertinama paraiška, „Kauno regiono turizmo informacinės infrastruktūros plėtra“. Dauguma šių projektų finansuojami iš INTERREG III B programos ir ERPF. Projektai turėtų būti pradėti įgyvendinti nuo 2007. Įgyvendinimo laikotarpis vieneri metai. Kai kurie projektai jau įgyvendinami nuo 2005 m. Numatyta juos užbaigti 2007 m. šių projektų esmė, kad juose dalyvauja įvairių kaimyninių šalių savivaldybės, todėl projekto biudžetą sudaro šių savivaldybių įnašai bei ES finansinė parama.

Paanalizavus Kauno miesto savivaldybės vykdomus projektus, galima teigti, kad jie finansuojami Savivaldybės biudžeto, skolintomis įvairių programų, tai yra ES struktūrinių fondų, Bendrijų iniciatyvų ir pan., lėšomis. Jei projektą finansuoja ES SF (Sanglaudos fondas), yra sudaroma projekto valdymo komanda, kuri projektą įgyvendina, projekto Priežiūros komitetas, kuris tikrina ir tvirtina projekto ataskaitas, įgyvendinančios agentūros, vidaus ir išorės auditoriai.

Detalesnį projektų finansavimą iš ES finansinės paramos pateikiu 9 pav.

9 pav. **Kauno miesto savivaldybės vykdomų projektų finansavimas iš ES**

Pagal 9 paveikslo duomenis 75 proc. Kauno miesto savivaldybės administracijos vykdomų projektų yra finansuojami iš ESF. 24 proc. įgyvendinamų projektų, finansuojami iš ERPF.

Dauguma šių projektų įgyvendinami pagal Bendrijos iniciatyvą INTERREG III. Tik 1 proc. įgyvendinamų projektų finansuojami iš EŽUF. Kauno miesto savivaldybės administracija įgyvendina projektus, finansuojamus ir iš SF ir PHARE. Taigi Kauno miesto savivaldybė įsisavina ES finansinę paramą iš pakankamai įvairių struktūrinių fondų. Deja, neišnaudoja visų teikiamų galimybių, nes nevykdo jokių projektų iš FIŽF, likusių Bendrijos iniciatyvų.

Analizuoti Kauno miesto savivaldybės administracijos vykdomi projektai daugiausiai susiję su įvairių gatvių rekonstrukcijomis, miesto tvarkymu, naujų investicijų pritraukimu, poilsio zonų/kempingų kūrimu. Parama vykdomiems arba numatytiems vykdyti projektams iš ERPF sudaro 69,964 mln. Lt. Tai įrodo, kad Kauno miesto savivaldybės projektai yra pakankamai stambūs, tačiau tai natūralu: kuo didesnė savivaldybė, tuo didesnis biudžetas, tuo didesni projektai.

Išnagrinėjus Kauno miesto savivaldybės vykdomus projektus, matome, kad dauguma projektų pradėti įgyvendinti visai neseniai, o kai kurie dar tik bus pradėti įgyvendinti 2007 m. Šis reiškinys teigiamas, nes anksčiau Kauno miesto savivaldybė įsisavindavo tik labai mažą dalį ES finansinės paramos. Daugelis mažesniųjų Lietuvos miestų lenkė savivaldybę ES finansinės paramos įsisavinimo srityje. Manau, kad jei ir toliau Kauno miesto savivaldybės administracija paruoš reikalavimus atitinkančius projektus, bus įsisavinta pakankamai daug ES finansinės paramos, taip bus išspęsta daugelis ekonominių ir socialinių problemų.

4. 1. 7. Vilniaus miesto savivaldybės projektai

Vilniaus miesto savivaldybės administracija vykdo keturis tarptautinius projektus, finansuojamus iš ES finansinės paramos. Vienas tokių projektų yra „**E – PIPELINES** - Tarptautinio bendradarbiavimo mechanizmo, rengiant ir įgyvendinant projektus, sukūrimas“. Projektas finansuojamas tarptautinės programos INTERREG III C Pagrindinis šio projekto tikslas – vystyti tarptautinį bendradarbiavimą ir užtikrinti Baltijos jūros regiono sanglaudą bei pastovią plėtrą. Vilniaus miesto savivaldybės administracija šiame projekte yra partneris. Be Vilniaus miesto savivaldybės partneriai yra Pori (Suomija), Randers (Danija), Stokholmo (Švedija) miestų savivaldybės. Pagrindinis partneris – Rygos miesto savivaldybė. Įgyvendinus projektą, bus įdiegta bendra visų projekto partnerių duomenų bazė, pritaikyta kiekvienam partneriui, skatinanti glaudesnę bendradarbiavimą, bus galima keistis patirtimi. Bus pakelta tarptautinių projektų koordinatorių kvalifikacija, sukurtas efektyvus tarptautinis partnerių tinklas projektų generavimui bei pasidalinta projektų duomenų bazės valdymo patirtimi. Bendra projekto vertė – 546826 Eur, skirta parama sudaro 324720 Eur. Projekto trukmė 24 mėn. [61].

Pakankamai svarbus tarptautinis projektas „**PHYRE** – Fizinis miestų atnaujinimas“. Projektas finansuojamas tarptautinės programos URBACT. Šio projekto pagrindinis tikslas –

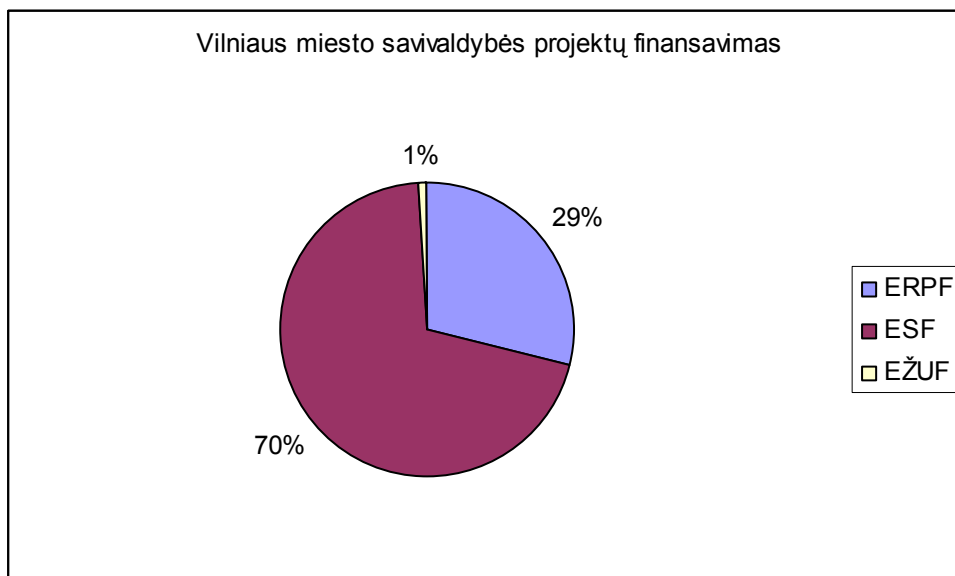
pasikeisti turima patirtimi apie miestų atnaujinimo strategijas bei priemones. Fizinis miestų atnaujinimas yra labai aktualus klausimas, nes miestų plėtra beveik nevyksta, todėl reikia atnaujinti, tai, ką jau turime. Projekto pagrindinis partneris – Kassel miesto savivaldybė (Vokietija). Kiti projekto partneriai: Vilniaus miesto savivaldybė, Heerlen miesto savivaldybė (Olandija), Vakarinės Atėnų dalies plėtros asociacija (Graikija), Komoti miesto savivaldybė (Graikija), Landeshauptstadt Saarbrücken (Vokietija), Taranto miesto savivaldybė (Italija), Lomža miesto savivaldybė (Lenkija), Bydgoszcz miesto savivaldybė (Lenkija). Bendra projekto vertė – 65924 Lt, skirta parama – 326462 Lt. Projekto trukmė – 30 mėn.

Kitas projektas finansuojamas pagal tarptautinę programą INTERREG III C „**INCASIS** – Institucinė kompetencija vertinant struktūrinių fondų poveikį“. Pagrindinis projekto tikslas – sukurti ir pristatyti ES struktūrinių fondų administravimo ir poveikio efektyvumo įvertinimo modelius įvairiose šalyse. Įgyvendinus šį projektą, bus sukurta ES struktūrinių fondų panaudojimo, vertinimo bei taikymo naujose ES šalyse narėse struktūra. Projekto veiklos suskirstytos į 5 komponentus ir sudaryta 12 darbo grupių. Šiose darbo grupėse partneriai dalyvauja pagal jiems paskirtą temą. Vilniaus miesto savivaldybės administracija dalyvauja darbo grupėse, kurios analizuoja teisinę ir institucinę struktūrinių fondų vertinimo situaciją, žmogiškuosius išteklius ir tarptautinį bendradarbiavimą. Projekto pagrindinis partneris – Krokuvos ekonomikos universiteto Viešojo administravimo mokykla. Projekte taip pat dalyvauja 9 partneriai iš Lenkijos, Italijos, Ispanijos, Švedijos, Vengrijos, Vokietijos. Iš viso projekte dalyvauja 11 partnerių. Bendra projekto vertė – 4521815 Lt, skiriama parama – 2811981 Lt. Projekto įgyvendinimo trukmė – 35 mėn. [61].

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos vykdomas projektas „Vilniaus miesto savivaldybės administracijos ir jai priklausančių įstaigų (išskyrus švietimo) darbuotojų ir savivaldybei pavaldžių švietimo įstaigų administracinio personalo kvalifikacijos kėlimas ir administracinių gebėjimų tobulinimas“. Pagrindinis projekto tikslas – didinti Vilniaus miesto savivaldybės administracijos ir jos reguliavimo sričiai priskirtų darbuotojų kvalifikaciją, žinių lygį ir administracinius gebėjimus. Šiuo projektu siekiama, kad Vilniaus miesto savivaldybės administracijos darbuotojai įgytų reikiamas žinias, kurios būtų panaudotos darbui su ES struktūriniais fondais. Patobulinus darbuotojų kvalifikaciją, bus padidintos ne tik viešojo administravimo institucijų bei valstybės tarnautojų administraciniai gebėjimai, bet taip pat padidintas ir pasitikėjimas savivaldybės institucija bei jai pavaldžiomis įstaigomis. Savivaldybė, vykdydama viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo funkcijas, organizuoja viešųjų paslaugų teikimą per viešųjų paslaugų teikėjus, atsako už šių paslaugų kokybę. Investicijos į Vilniaus miesto savivaldybės administracijos ir jai pavaldžių įstaigų žmogiškuosius išteklius,

dirbančiųjų kvalifikacijos bei kompetencijos tobulinimą, sudarys sąlygas teikti aukštesnės kokybės viešąsias paslaugas, padidins savivaldybės gebėjimus tarnauti visuomenės interesams.

Vilniaus miesto savivaldybės administracija 2006 m. kovo 6 d. pasirašė trišalę paramos skyrimo sutartį su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Paramos fondu Europos socialinio fondo agentūra ir pradėjo įgyvendinti darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir administracinių gebėjimų tobulinimo projektą. Projektas finansuojamas iš Europos socialinio fondo. Bendra projekto vertė – 365160 Lt, skiriama parama - 206315 Lt. Projekto įgyvendinimo laikotarpis 20 mėn. [61].

10 pav. **Vilniaus miesto savivaldybės projektų finansavimas iš ES**

Iš aukščiau pateiktos diagramos matome, kad Vilniaus miesto savivaldybės administracija daugiausiai vykdo projektus, finansuojamus iš ESF – 70 proc. 29 proc. projektų finansuojama iš ERPF. Dauguma šių projektų įgyvendinami pagal Bendrijos iniciatyvą INTERREG III. Tik 1 proc. įgyvendinamų projektų finansuojami iš EŽUF.

Išanalizavus aukščiau paminėtus projektus, matome, kad Vilniaus miesto savivaldybės administracija sugeba kiek įmanoma daugiau pasinaudoti ES finansine parama. Ji vykdo projektus pagal INTERREG III ir URBACT bendrijos iniciatyvas. Naudojasi finansine parama, teikiama iš ESF, ERPF. Pakankamai mažai išnaudoja EŽUF, visai neišnaudoja FIŽF.

Tarp Vilniaus miesto savivaldybės administracijos vykdomų projektų, yra projektas, skirtas darbuotojų tobulinimui. Šis projektas labai svarbus, nes jį įgyvendinus, bus pakelta darbuotojų kvalifikacija, pagilintos anglų kalbos žinios, to pasėkoje padidės ES finansinės paramos įsisavinimas. Šiam projektui skiriama parama - 206315 Lt. Iš INTERREG III skiriama parama sudaro 3933141,7 Lt, iš URBACT - 326462 Lt.

Vykdomi projektai susiję su miesto atnaujinimu, žinių įgijimu, kaip įsisavinti ES finansinę paramą. Dauguma projektų vykdomi bendradarbiaujant su kitomis ES šalimis narėmis.

Apibendrinus visus Vilniaus miesto savivaldybės vykdomus projektus, galiu teigti, kad didžiausias dėmesys kreipiamas darbuotojų tobulinimui, naujų žinių įgijimui. Tai teigiamas reiškinys, nes darbuotojų tobulinimas – gera investicija.

4. 2. Vykdomų projektų apibendrinimas

Išanalizavus įvairių šalies savivaldybių vykdomus projektus, pastebėta akivaizdi tendencija: kuo didesnis miestas, tuo daugiau projektų vykdo, kuo mažesnis, tuo mažiau. Patys projektai labai skiriasi savo tikslais, kuriuos taip pat galima grupuoti pagal savivaldybės dydį. Pavyzdžiui, Rokiškio rajono savivaldybė vykdo vieną tarptautinį projektą, finansuojamą iš ES lėšų. Šis projektas orientuotas į medžio paveldo plėtrą regioniniame turizme.

Visiškai skirtingais projektais pasižymi Kauno miesto savivaldybės administracijos vykdomi projektai. Čia pagrindinis dėmesys skiriamas kelių tvarkymui, miesto upių pakrančių tvarkymui bei naujų technologijų steigimui.

Šilutės rajono savivaldybės administracija vykdo projektus, kuriuos įgyvendinus, bus pagerinta mokyklų esama būklė, pagerintos mokinių mokymosi sąlygos. Įrengus naujas šildymo sistemas bus sutaupoma pinigų, kuriuos būtų galima investuoti perkant naujesnę mokymosi techniką, vadovėlius ir pan. Kitas vykdomas projektas susijęs su ligoninės energetinio ūkio renovacijai. Įgyvendinus šį projektą, bus sutaupoma pinigų, kuriuos bus galima panaudoti naujos technikos, naujų vaistų įsigijimui. Ligoniams nebereikės kęsti šalčio, jie greičiau pasveiks ir vėl bus darbingi.

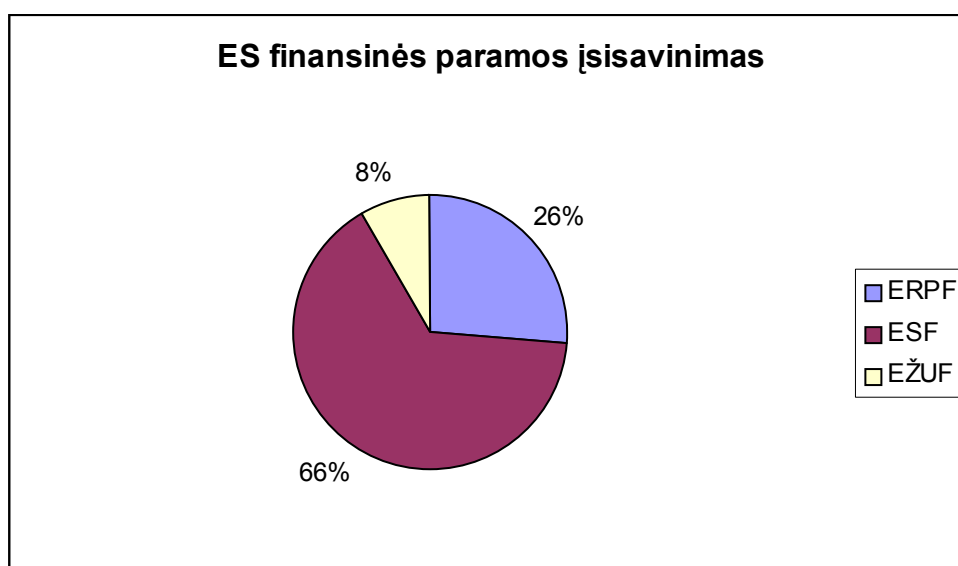
Alytaus miesto savivaldybės administracija vykdo projektus, kurie skirti miesto gražinimui, kelių tvarkymui. Šių projektų įgyvendinimas labai svarbus ne tik miestui, bet ir visai šaliai, nes sutvarkyti, patrauklūs miestai pritraukia daug turistų. Turistai, kaip žinome, yra puikus naujų lėšų pritraukimo šaltinis. Todėl labai svarbu rūpintis miesto įvaizdžiu, nuolat jį gražinti ir tobulinti.

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos vykdomi projektai labiau orientuoti į darbuotojų mokymą, siekiant kiek įmanoma daugiau pasinaudoti ES teikiama finansine parama. Mažeikių rajono savivaldybės administracija taip pat vykdo vieną projektą, skirtą darbuotojų tobulinimui.

Mūsų šalis yra ES nare, todėl labai svarbu, kad kiekvienas viešojo administravimo darbuotojas sugebėtų tinkamai parengti projektą, kuris pretenduotų į ES finansinę paramą. Šiuo metu yra šios pagrindinės problemos, dėl kurių neįsisavinamas ES finansavimas: menkas užsienio kalbų mokėjimas, valstybės tarnautojai nepakankamai sugeba dirbti ES nustatytais sąlygomis, trūksta specialistų, kurie mokėtų valdyti ir administruoti ES finansinę paramą.

Manau, kad kiekviena savivaldybė turėtų vykdyti projektą, skirtą jų darbuotojų kvalifikacijos kėlimui: mokyti dirbti su nauja IT biuro technika, gilinti anglų kalbos žinias, įgyti žinias, reikalingas darbui su ES struktūriniais fondais. Priešingu atveju, jei viešojo administravimo darbuotojai nebus tinkamai pasiruošę rengti ir įgyvendinti projektų, didžioji ES finansinė parama bus nepanaudota. Be to, bendradarbiaujant su kitomis šalimis narėmis būtina turėti geras anglų kalbos žinias.

Išanalizavus visų pasirinktų šalies savivaldybių vykdomus projektus, finansuojamus iš ES, žemiau pateikiu diagramą, kurioje vaizduojami pagrindiniai struktūriniai fondai ir Bendrijos iniciatyvos, iš kurių gaunamas finansavimas.

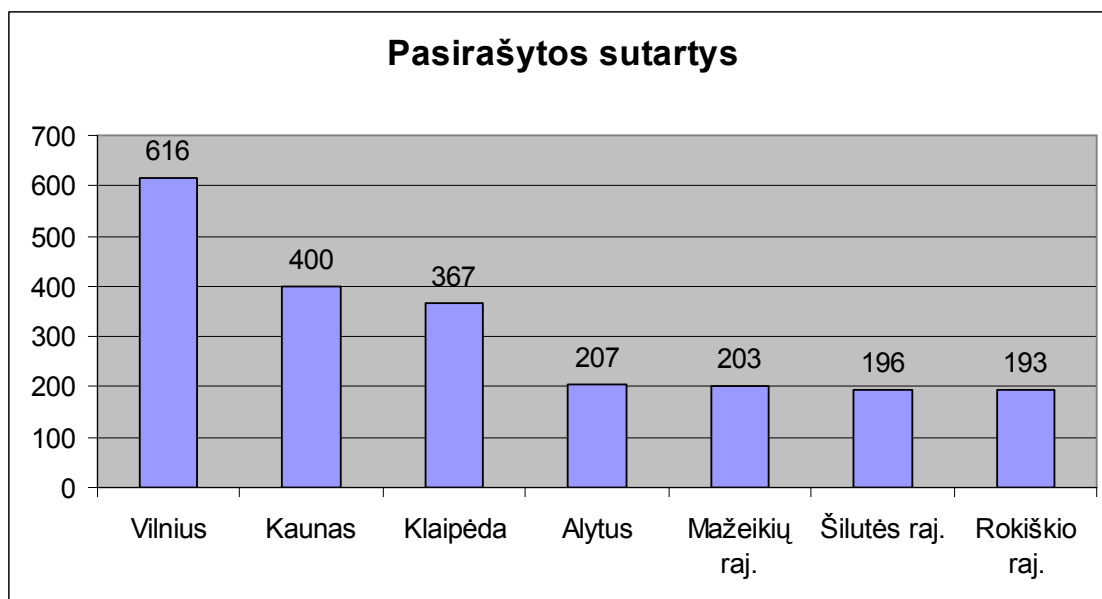
11 pav. ES finansinės paramos įsisavinimas

Pagal 11 paveikslo duomenis daugiausiai ES finansinės paramos projektų įgyvendinimui skirta iš ESF – 66 proc. Išanalizavus visų septynių savivaldybių administracijų vykdomus projektus, pastebima ta pati tendencija: daugiausiai projektų finansuojama iš ESF, antroje vietoje – ERPF, kuris pakankamai dažnai finansuoja projektus, vykdomus pagal Bendrijos iniciatyva INTERREG III. Iš ERPF skirta parama 26 proc. įgyvendinamiems projektams. 8 proc. projektų finansinę paramą gauna iš EŽUF. Šia parama daugiausiai naudojosi mažesnių analizuojamų Lietuvos savivaldybių administracijos: Rokiškio rajono, Šilutės rajono, Mažeikių rajono savivaldybių administracijos. Vienintelės Klaipėdos miesto savivaldybės administracija tarp didžiųjų šalies miestų daugiausiai pasinaudojo EŽUF teikiama finansine parama.

Nors pagal diagramos duomenis matome, kad analizuojamos Lietuvos savivaldybės pasinaudoja daugeliu ES struktūrinių fondų teikiama parama, tačiau visiškai neišnaudojamas FIŽF. Iš šio fondo nefinansuojamas nė vienas įgyvendinamas projektas. Minėtosios savivaldybės mažai naudojasi SF bei bendrijos iniciatyvomis. Todėl ateityje turėtų kreipti didesnę dėmesį ne tik į šiuo metu išnaudojamus struktūrinius fondus, bet stengtis pasinaudoti Sanglaudos fondo,

FIŽF teikiama finansine parama, dalyvauti bendrijos iniciatyvose: LEADER+, EQUAL, URBACT.

Žemiau pateiktame 12 pav. pavaizduota, kiek sutarčių pasirašyta pagal Lietuvos 2004 – 2006 m. Bendrąjį programavimo dokumentą.

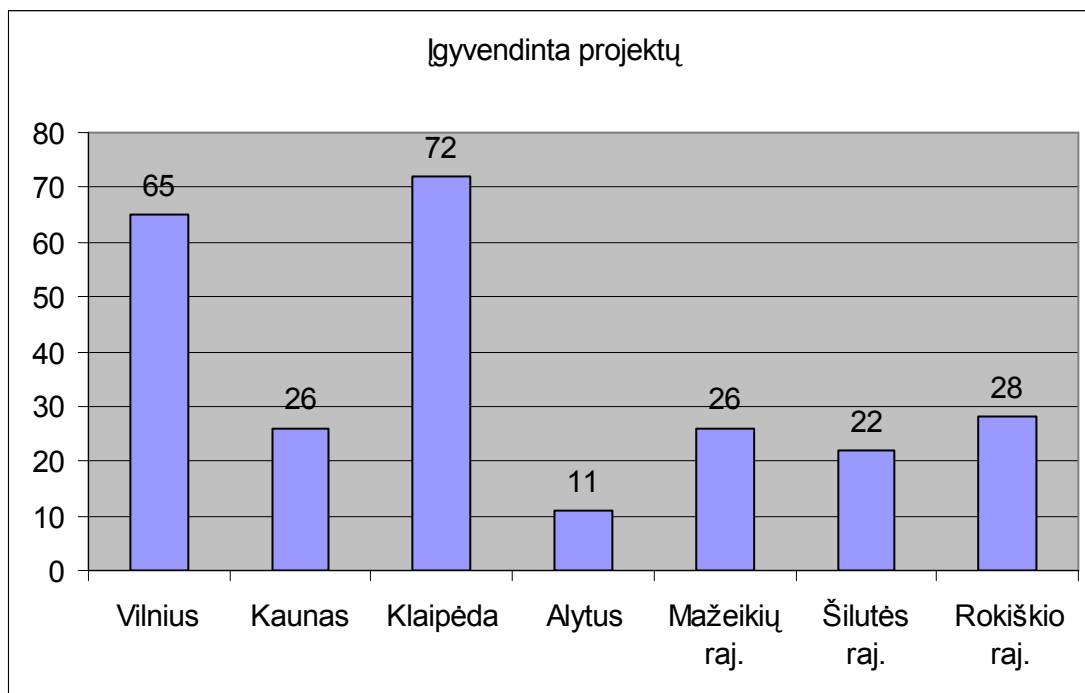

12 pav. Pasirašyta paramos sutarčių per 2006 m.

Iš šios schemos matome, kad šiais metais (2006 m.) daugiausiai paramos sutarčių pateikė Vilniaus miesto savivaldybės administracija. Iš viso šios savivaldybės administracija pasirašė 616 sutarčių, tai sudaro 29 proc. visų bendrai pasirašytų sutarčių. Net 216 sutarčių pasirašė Kauno miesto savivaldybės administracija – 400 paramos sutarčių, tai sudaro 18 proc. Tuo tarpu Klaipėdos savivaldybės administracija pasirašė tik 33 sutartim mažiau – 367 paramos sutarčių, tai sudaro 17 proc. Tarp mažesniųjų miestų savivaldybių administracijų pasirašytų sutarčių skirtumas žymiai mažesnis, vos kelios sutartys. Kiekvienai likusiai savivaldybės administracijai tenka po 9 proc. pasirašytų paramos sutarčių.

Iš viso šiais metais 12 paveiksle pavaizduotų savivaldybių administracijos pasirašė 2182 paramos sutartis. Skirta parama iš ES struktūrinių fondų sudaro 938742468,8 Lt. Visų septynių savivaldybių administracijos iš viso šiais metais įgyvendino 250 projektų, dar 1932 projektai yra įgyvendinimo stadijoje.

13 paveiksle pateikiama diagrama, vaizduojanti kiek kiekviena iš septynių savivaldybių įgyvendino projektų šiais metais.

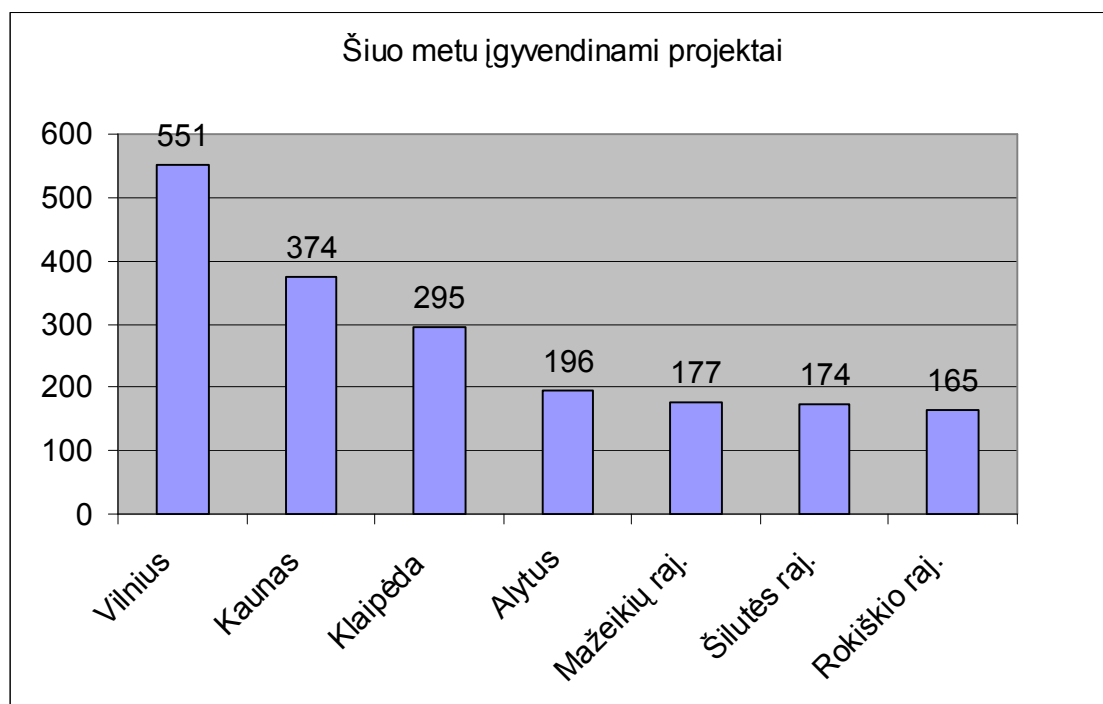
13 pav. **Įgyvendinta projektų per 2006 m.**

Pagal 13 paveikslą, matome, kad daugiausiai projektų įgyvendino Klaipėdos miesto savivaldybės administracija – 72 projektai (30 proc. visų įgyvendintų projektų). Kiek mažiau įgyvendino Vilniaus miesto savivaldybės administracija – 65 projektai (26 proc.). Mažiausiai projektų įgyvendino Alytaus miesto savivaldybė – 11 projektų (4 proc.). Rokiškio rajono savivaldybės administracija įgyvendino 28 projektus (11 proc.). Šios savivaldybės administracija įgyvendino daugiau projektų nei Kauno miesto savivaldybės administracija, nors tai antrasis pagal dydį Lietuvos miestas. Kauno miesto savivaldybės ir Mažeikių rajono savivaldybės administracijos įgyvendino po lygiai projektų – 26 (po 10 proc.)

Ši diagrama įrodo, kad Kauno miesto savivaldybė iki šiol nesugeba pasinaudoti visa teikiama ES finansine parama. Tuo tarpu Klaipėdos ir Vilniaus miestų savivaldybių administracijos stengiasi kiek įmanoma daugiau projektų įgyvendinti. Palyginus 12 ir 13 diagramų duomenis, galime pastebėti, kad Klaipėdos miesto savivaldybės administracija daugiausiai įsisavina ES teikiamos paramos. Šios savivaldybės administracija pasirašė 367 sutartis ir įgyvendino 72 projektus. Tuo tarpu Vilniaus miesto savivaldybės administracija pasirašė 616 sutarčių ir įgyvendino 65 projektus. Tai žymiai mažiau nei Klaipėdos miesto savivaldybės administracija. Kauno miesto savivaldybės administracija iš pasirašytų 400 paramos sutarčių sugebėjo įgyvendinti tik 26 projektus. Tuo tarpu mažesnės savivaldybės kaip Rokiškio bei Šilutės rajonų savivaldybės sugebėjo pasirašyti atitinkamai 193 ir 196 sutartis ir įgyvendino 28 ir 22 projektus. Šie duomenys įrodo, kad mažesnių šalies savivaldybių administracijos įgyvendina daugiau projektų nei Kauno miesto savivaldybės administracija.

Vienintelė jų problema, kad paruošia per mažai projektų, kuriais galėtų įsisavinti daugiau ES finansinės paramos.

14 paveiksle pateiksiu diagramą, vaizduojančią šiuo metu vykdomus projektus minėtose septyniose šalies savivaldybėse.

14 pav. Šiuo metu įgyvendinami projektai

Pagal 14 paveikslo duomenis matome, kad daugiausiai projektų šiuo metu įgyvendina Vilniaus miesto savivaldybės administracija – 551 projektas (29 proc. visų vykdomų projektų). Nors Kauno miesto savivaldybės administracija šiuo metu vykdo 374 projektus, tačiau tai žymiai mažiau nei Vilniaus miesto savivaldybė, omenyje turint tai, kad Kauno miesto savivaldybės administracija įgyvendino tik 26 projektus. Klaipėdos miesto savivaldybės administracija pakankamai ne mažai įgyvendina projektų – 295, žinant, kad jau įgyvendino 72 projektus. Tuo tarpu likusios savivaldybės įgyvendina apytiksliai po 170 projektų.

14 paveikslo duomenys įrodo, kad daugiausiai ES finansinės paramos įsisavina didžiosios šalies savivaldybės, taip didindamos skirtumus tarp didžiųjų ir mažųjų šalies savivaldybių. Tačiau palyginus Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos vykdomus ir jau įgyvendintus projektus, matome, kad Kauno miesto savivaldybė mažiausiai pasinaudoja ES teikiama parama.

5. PROBLEMOS, KYLANČIOS ĮSISAVINANT ES STRUKTŪRINIŲ FONDŲ FINANSINĘ PARAMĄ

Dažnai kalbama, kad ES finansinė parama nėra pilnai įsisavinama, netinkamai parengiami projektai, o jau parengti užstringa įvairiose institucijose. Todėl paanalizuosiu, kokios problemos kyla įsisavinant ES finansinę paramą.

Įvairių sričių ekspertai teigia, kad savivaldybėms trūksta gebėjimų valdyti ES finansinę paramą. Ignalinos rajono meras Br. Ropė mano, kad didžiąją ES paramos dalį gaus didžiųjų miestų savivaldybės, todėl didės skirtumai tarp didmiesčių ir provincijų. Pagal mano atliktą įvairių savivaldybių vykdomų projektų analizę, galima tik pritarti šiems mero būsėtavimams, nes iš tikrųjų didžiąją ES finansinės paramos dalį gauna didieji miestai.

Sutinku ir su kita Br. Ropės išsakyta nuomone, kad galimybę gauti paramą apsunkina ir tai, kad finansavimo siekiančios savivaldybės neturi konkrečios informacijos, kaip reikia rengti projektus, kaip vykdoma paraiškų atranka. Egzistuoja ir kita problema, daugelis savivaldybių turi reikiamą informaciją, tačiau nesugeba ja tinkamai pasinaudoti. Savivaldybių administracijose dirbantys darbuotojai neturi tinkamos patirties dirbant su ES struktūriniais fondais. Meras teigus, teigdamas, jog didieji miestai sugeba labiau įsisavinti ES finansinę paramą, nes turi daugiau lėšų ir gali nusisamdyti kvalifikuotus projektų rengimo specialistus.

Kita svarbi problema, kad mažesniųjų miestų savivaldybių biudžetai yra pakankamai maži. tai savo ruožtu apsunkina jų norą gauti finansavimą didesniems projektams. Kaip jau žinome, iš ES struktūrinių fondų finansuojama 75 proc. bendros projekto vertės, likusią dalį (25 proc.) savivaldybė turi padengti iš savo lėšų. Natūralu, kad kai kurios savivaldybės negali finansuoti didesnių projektų, nes tiek neturi lėšų savo mažuose biudžetuose arba yra prasiskolinusios ir jau išnaudojusios skolinimosi limitus. Teigiama, kad savivaldybės, kurių biudžetai yra 30 – 40 mln., neturės galimybės gauti ES finansinę paramą didesniems projektams.

Nagrinęjant ES struktūrinių fondų paramos įsisavinimo statistiką, galima pastebėti dar keletą problemų, trukdančių tinkamai pasinaudoti teikiama parama. Europos Sąjungos biudžeto komisarė D. Grybauskaitė teigia, kad 2004 m. Lietuva buvo pirmaujančiųjų sąrašė įsisavinant ES finansinę paramą, o 2005 m. ji tapo paskutine. Ši statistika rodo, kad ES struktūrinių fondų finansinės paramos įsisavinimas sparčiai lėtėja. Dažnai žiniasklaidoje galime pamatyti, kad stringa tai vienas, tai kitas projektas. Finansų ministras Z. Balčytis teigia, kad projektai dažniausiai stringa dėl techninių priežasčių – kai kurios savivaldybės nesugeba laiku atlikti įvairių procedūrų. Kalbama, kad savivaldybės nepakankamai aktyvios, kad dėl jų kaltės užtrunka projektų rengimas, daugelis nesidomi jų įgyvendinimu, neskuba teikti reikalingos informacijos,

vilkina laiką ir pan. [24]. Tokios problemos iškyla, nes savivaldybės neturi tinkamų darbuotojų, kurie sugebėtų rengti ir koordinuoti įvairios specifikos projektus. Todėl mano nuomonė, kad savivaldybės turėtų rengti mokymus savo darbuotojams, dar kartą pasiteisina.

Žemiau pateikiamos lentelės, susijusios su Lietuvos 2004 – 2006 m. BPD įgyvendinimu nuo pradžios iki 2005 m. gruodžio 31 d. ir iki 2006 m. rugsėjo 30 d. Siekiant tiksliau pamatyti, kaip BPD buvo įgyvendinamas, lyginami pateiktų lentelių duomenys tarpusavyje ir pagal ketvirtį (2005 m. sausio 1 d. – kovo 31 d.). 1 lentelėje pateikiamas BPD įgyvendinimas iki 2005 m. gruodžio 12 d.

1 lentelė. Lietuvos 2004-2006 m. BPD įgyvendinimo būklė nuo įgyvendinimo pradžios iki 2005 m. gruodžio 31 d. [54, p.1]

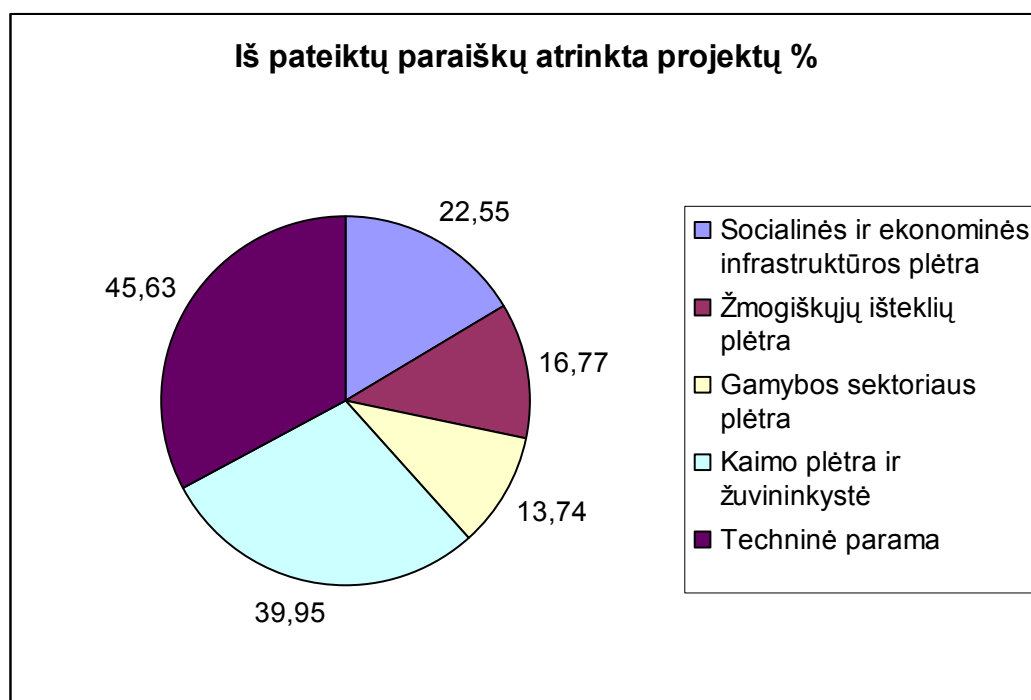
BPD prioritetas / priemonė	Įsipareigojimai	Pateikta paraiškų		Atrinkta projektų		Pasirašyta sutarčių		Įsisavinta lėšų	Liko pasirašyti sutarčių (suma)
		BPD įsipareigojimai 2004–2006 m. mln. Lt	vnt.	Prašoma parama, mln. Lt	vnt.	Skirta parama, mln. Lt	vnt.		
Iš viso BPD	4.159,372	5254	8.732,13	1482	1,996,31	1413	1.915,882	405,499	52%
Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra	1.585,212	1366	4.131,205	308	922,016	307	880,260	295,055	40%
Žmogiškųjų išteklių plėtra	749,443	978	1.129,010	164	260,715	163	260,252	6,201	66%
Gamybos sektorius plėtra	1.038,126	604	2.475,196	83	462,518	77	449,932	41,203	57%
Kaimo plėtra ir žuvininkystė	662,955	2203	918,549	880	310,983	822	288,521	58,762	57%
Techninė parama	123,635	103	78,261	47	40,081	44	36,917	4,328	70%
Iš viso BPD	4.159,372	5254	8.732,13	1482	1,996,31	1413	1.915,88	405,499	52%

Pagal 1 lentelės duomenis buvo pateiktos 5254 paraiškos, kurių bendra prašoma parama 8 mlrd. 732 mln. 13 tūkst. Lt. Iš pateiktų paraiškų atrinkti 1482 projektai, Pasirašyta 1413 sutarčių. Atrinktiems projektams skirta parama sudaro 1 mlrd. 996 mln. 31 tūkst. Lt. Iš viso įsisavinta 405,499 mln. Lt. Pagal lentelės duomenis dar liko įsisavinti 52 proc. ES finansinės paramos. Daugiausiai paraiškų pateikta prioritetui „Kaimo plėtra ir žuvininkystė“ – 2203, iš jų atrinkta 880 projektų ir pasirašytos 822 sutartys. Prašomas finansavimas sudaro 918,549 mln. Lt. Tuo tarpu prioritetui „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“ pateikta 1366 paraiškų, kurių bendra prašoma parama sudaro 4 mlrd. 131 mln. 205 tūkst. Lt. Atrinktų projektų vertė tėra 922,016 mln. Lt.

Mažiausiai paraiškų pateikta prioritetui „Techninė parama“ – 103 vnt., kur prašoma paramos 78,261 mln. Lt. Mažiau nei pusė atrinkta projektų – 47 vnt., ir jiems skirta parama 40,081 mln. Lt. Pasirašytos 44 sutartys, kurių bendra vertė 36,917 mln. Lt.

Analizuojant ES struktūrinių fondų įsisavinimą, didžiausia parama skirta prioritetui „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“ – 405,499 mln. Lt. Šiai sričiai dar reikia įsisavinti 40 proc. ES teikiamos paramos. Mažiausiai įsisavinta lėšų, numatytų skirti prioritetui „Techninė parama“ – 30 proc.

Apibendrinus 1 lentelės duomenis, galima teigti, kad pakankamai aktyviai buvo pateikiamos paraiškos, nemažai jų atrinkta. Tačiau ne visos priemonės išnaudotos. Reikėtų daugiau paraiškų pateikti prioritetui „Techninė parama“. Taip pat tobulinti projektus, kad ateityje 100 proc. būtų atrinktos visos pateiktos paraiškos. Kaip tik toks įsisavinimas ir laikomas efektyviu, kai sugebama panaudoti 100 proc. skirtos paramos. Deja, struktūrinių fondų skiriamų lėšų įsisavinimo praktika įrodo, kad sugebama pasinaudoti tik 80 proc. skirta parama. Žemiau pateiksiu paveikslą, kuriame pavaizduotas pateiktų ir atrinktų paraiškų procentas.

15 pav. Iš pateiktų paraiškų atrinkta projektų

Kaip matome iš 15 paveikslo, daugiausiai atrinkta prioritetui „Techninė parama“ skirtų projektų – 45,63 proc. Pagal 1 lentelės duomenis mažiausiai paraiškų pateikta būtent šiam prioritetui. Šį reiškinį galima paaiškinti tuo, kad mažai pateikta paraiškų, mažai atrinkta, tačiau bendras skirtumas yra pakankamai mažas, todėl bendroje sumoje atrinktų projektų yra daugiausiai. Nemažai atrinkta projektų, skirtų prioritetui „Kaimo plėtra ir žuvininkystė“ – 39,95 proc. Šiuo atveju pagal lentelės duomenis būtent šiam prioritetui ir pateikta daugiausiai paraiškų.

Tai geras reiškinys, nes pateikus paraiškas, didžioji dalis projektų ir atrinkta. Mažiausiai atrinkta projektų, skirtų prioritetui „Gamybos sektoriaus plėtra“.

2 lentelėje pateikiama BPD įgyvendinimas nuo pradžios iki 2006 m. rugsėjo 30 d.

2 lentelė. Lietuvos 2004-2006 m. BPD įgyvendinimo būklė nuo įgyvendinimo pradžios iki 2006 m. rugsėjo 30 d. [51]

BPD Prioritetas	2004 - 2006 m. įsipareigojimai, (mln.Lt)			Pasirašyta sutarčių			Išsivinta lėšų (išlaidų, pripažintų deklaruoti nominis EK, suma) (mln. Lt)			
				Nuo BPD įgyvendinimo pradžios iki 2006 m. rugsėjo 30 d. pagal institucijų duomenis iš SFMIS			Nuo BPD įgyvendinimo pradžios iki 2006 m. rugsėjo 30 d. pagal institucijų duomenis iš SFMIS			
	Iš viso:	Lietuvos lėšų dalis (NB)	ES lėšų dalis	vnt.	Sutarčių vertė (mln. Lt)		Lėšų dalis nuo įsipareigojimų ES dalies (%)	Iš viso:	Iš jų ES dalis	Lėšų dalis nuo įsipareigojimų ES dalies (%)
					Iš viso:	Iš jų ES dalis				
Iš viso BPD:	4159,372	1068,519	3090,85	2912	3569,877	2536,177	82	905,639	647,978	21
Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra	1585,213	386,888	1198,32	468	1432,476	1018,249	85	442,328	325,307	27
Žmogiškųjų išteklių plėtra	749,443	183,825	565,618	595	672,185	500,660	89	57,835	43,078	8
Gamybos sektoriaus plėtra	1038,126	270,122	768,004	162	858,294	595,090	77	186,029	126,934	17
Kaimo plėtra ir žuvininkystė	662,956	196,755	466,181	1600	536,419	369,327	79	204,692	141,622	30
Techninė pagalba	123,634	30,909	92,726	87	70,531	52,850	57	14,754	11,036	12

Lentelėje SFMIS – ES struktūrinių fondų ir ES Sanglaudos fondo informacinė kompiuterizuota valdymo ir priežiūros sistema, skirta duomenų kaupimui, ataskaitų rengimui, monitoringui vykdyti [38, p. 14].

Pagal 2 lentelės duomenis BPD įgyvendinimui buvo numatyta skirti 4159,372 mln. Lt. Iš nacionalinio biudžeto buvo planuota skirti 1068,519 mln. Lt, iš jų ES finansinė parama – 3090,85 mln. Lt. Daugiausiai lėšų buvo numatyta skirti prioritetui „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“ - 1585,213 mln. Lt, iš jų ES finansinė parama – 1198,32 mln. Lt, iš nacionalinio biudžeto – 386,888 mln. Lt. Mažiausiai numatyta skirti prioritetui „Techninė pagalba“ – 123,634 mln. Lt. Šiam prioritetui iš nacionalinio biudžeto buvo numatyta skirti 30,909 mln. Lt, iš jų ES finansinė parama – 92,726 mln. Lt. Iš lentelės duomenų matome, kad ES finansavimas skiriamas iki 75 proc., kitą finansavimo dalį sudaro nuosavos lėšos: valstybės ir savivaldybių lėšos.

Per visą 2004 – 2006 m. laikotarpį iki rugsėjo 30 d. iš viso pasirašyta 2912 vnt. sutarčių. Jų bendra vertė 3569,877 mln. Lt, iš jų ES paramos dalis – 2536,177 mln. Lt. Daugiausiai sutarčių pasirašyta prioritetui „Kaimo plėtra ir žuvininkystė“ – 1600 vnt. Jų vertė – 536,419 Lt., iš jų ES

parama sudaro 369,327 mln. Lt. Tuo tarpu didžiausią sutarčių vertę sudaro sutartys, skirtos prioritetui „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“ – 1432,476 mln. Lt. Iš jų ES paramos dalis – 1018,249 mln. Lt. Pateikta 468 sutarčių. Prioritetui „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ pateiktos 595 sutarčių, tačiau jų vertė daugiau nei dvigubai mažesnė nei prioriteto „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“ sutarčių vertė – 672,185 mln. Lt. Iš jų ES finansinė parama – 500,660 mln. Lt. Mažiausiai sutarčių pateikta prioritetui „Techninė pagalba“ – 87 vnt. Šių sutarčių bendra vertė – 70,531 mln. Lt, iš jų ES finansinė parama – 52,850 Lt.

Igyvendinant BPD, iš viso įsisavinta 905,639 mln. Lt. Iš jų ES finansinė parama sudaro 647,978 mln. Lt. Tai sudaro tik 21 proc. visų ES įsipareigojimų. Šis teikiamų lėšų nepanaudojimas tik dar kartą įrodo, kad Lietuva nesugeba įsisavinti visos ES skiriamos finansinės paramos. Vis dar nėra išspręstos problemos, susijusios su tinkamų projektų parengimu. Juk sutarčių pateikta pakankamai daug ir jų vertė daug didesnė, nei pavyko įsisavinti ES finansinės paramos. Daugiausiai įsisavinta lėšų, skirtų prioritetui „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“ – 442,328 mln. Lt, iš jų 325,307 mln. Lt ES finansinė parama. Tai sudaro 27 proc. visos galimos ES finansinės paramos. Mažiausiai įsisavinta lėšų, skirtų prioritetui „Techninė pagalba“ – 14,754 mln. Lt, iš jų ES finansinė parama – 11,036 mln. Lt. Tai sudaro 12 proc. visos galimos ES finansinės paramos. Tačiau mažiausiai ES finansinės paramos galimų lėšų įsisavinta prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“. Iš viso šioje srityje įsisavinta 57,835 mln. Lt, iš jų ES parama – 43,078 mln. Lt. Tai sudaro 8 proc. visos galimos ES finansinės paramos.

Palyginus abiejų lentelių duomenis, matome, kad iki 2005 m. pabaigos buvo aktyviai pateikiamos paraiškos, o jau 2006 m. šie tempai sulėtėjo, todėl galime prarasti nemažai ES struktūrinių fondų teikiamos finansinės paramos.

Išanalizavus abiejose lentelėse pateiktus duomenis, galime pastebėti tas pačias problemas, apie kurias jau minėjau anksčiau: neparengiami tinkami projektai, kurie galėtų pretenduoti į ES finansinę paramą. Galbūt netinkamai apskaičiuoti projektų kaštai arba prašoma finansuoti netinkamas išlaidas. Vadinasi, nėra specialistų, kurie parengtų visus reikalavimus atitinkančius projektus, kurių įgyvendinimas užtrunka įvairiose institucijose. Galima ir kita problema: projektų pateikiama pakankamai daug, tačiau nespėjama jų visų peržiūrėti. Projektų vertinimo sistema yra labai sudėtinga, todėl užtrunkama daug laiko, kol įvertinama visais reikiamaisiais aspektais. Vienintelė išeitis – pasamdyti daugiau kvalifikuotų darbuotojų, kurie galėtų tinkamai įvertinti projektus, kita problema – per daug informacijos, nesugebama ja tinkamai pasinaudoti.

Norint tiksliau suprasti, kaip vyksta ES finansinės paramos įsisavinimas, paanalizuosiu 3 lentelėje pateikiamą BPD įgyvendinimą per vieną ketvirtį (2005 m. sausio 1 d. iki kovo 31 d.)

3 lentelė. BPD įgyvendinimas 2005 m. sausio 1 d. – kovo 31 d. [51, p. 1, 2]

PRIORITETAS	Pateikta paraiškų	Prašomos paramos bendra suma, mln. Lt	Atrinkta paraiškų	Skiriamos paramos bendra suma, mln. Lt	Pasirašyta sutarčių	Skiriamos paramos bendra suma, mln. Lt
Iš viso:	653	1459,353	308	418,97	300	412,457
Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra	231	418,990	71	120,452	99	32,555
Žmogiškųjų išteklių plėtra	-	-	149	195,374	163	239,952
Gamybos sektoriaus plėtra	256	993,887	32	95904	16	117,181
Kaimo plėtra ir žuvininkystė	115	17,442	54	6,219	20	21,773
Techninė pagalba	51	29,044	2	0,906	2	0,906

Pagal 3 lentelės duomenis pateiktos 653 paraiškos. Prašomos paramos bendra suma – 1 mlrd. 459,353 mln. Lt, o tai sudaro 35 proc. BPD įgyvendinimui skirtos lėšų sumos. Mažiausiai paraiškų pateikta prioritetui „Techninė pagalba“ – 51, kurių bendra prašoma suma 29,044 mln. Lt. Ši suma sudaro 23 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos. Daugiausiai paraiškų pateikta prioritetui „Gamybos sektoriaus plėtra“ – 256 vnt. Bendra prašoma parama – 993,887 mln. Lt, o tai sudaro 96 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos. Prioritetui „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“ pateikta 231 paraiškų, kurių bendra prašoma vertė 418,990 mln. Lt, o tai sudaro 26 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos.

Iš pateiktų paraiškų beveik pusė jų atrinkta, kurių bendra paramos suma 418,97 mln. Lt. Mažiausiai patvirtinta paraiškų prioritetui „Gamybos sektoriaus plėtra“ – 32 iš 256 pateiktų. Tik dvi paraiškos atrinktos iš 51 prioritetui „Techninė parama“.

Deja, šioje lentelėje nepateikta duomenų prioritetui „Žmogiškųjų išteklių plėtra“. Žinoma, kad atrinktos 149 paraiškos, kurių bendra paramos suma – 195,374 mln. Lt. Tuo tarpu pasirašytos 163 sutartys. Šioje dalyje yra netikslumų, nes pasirašyta daugiau sutarčių, negu buvo atrinkta paraiškų. Vadinasi, galima abejoti šių duomenų tikslumu.

Neskaitant pateiktų atrinktų paraiškų prioritetui „Žmogiškųjų išteklių plėtra“, daugiausiai paraiškų atrinkta prioritetui „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“ – 71, iš jų pasirašytos 8 sutartys, kuriom skiriama parama - 32,555 mln. Lt. Mažiausiai paraiškų atrinkta prioritetui „Techninė paraiška“ – 2, iš jų pasirašytos 2 sutartys, kurių bendra paramos suma – 0,906 mln. Lt.

Paanalizavus šios lentelės antrą ir ketvirtą grafą, galime pamatyti, kad paraiškų pateikta pakankamai daug, tačiau jų atrinkta labai mažai. Galima daryti išvadą, kad parengti projektai neatitinka keliamus reikalavimus.

Apibendrinus 1 ir 3 lentelės duomenis, pastebima ta pati tendencija. Pakankamai daug paraiškų pateikta, tačiau susiduriama su problema, kad atrenkama labai mažai. Taip pat mažai dėmesio skiriama penktam prioritetui „Techninė parama“.

Konkretūs duomenys, kaip analizuojamos savivaldybės įgyvendino projektus pagal prioritetus, pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė. **Septynių Lietuvos savivaldybių projektų įgyvendinimas pagal prioritetus**

Prioritetas	Savivaldybės						
	Vilniaus m.	Kauno m.	Klaipėdos m.	Alytaus m.	Mažeikių raj.	Šilutės raj.	Rokiškio raj.
Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra	100	67	49	33	30	36	24
Žmogiškųjų išteklių plėtra	382	297	230	155	111	100	102
Gamybos sektoriaus plėtra	78	31	24	19	17	16	16
Kaimo plėtra ir žuvininkystė	6	6	65	2	44	43	50
Techninė pagalba	53	0	0	0	1	1	1

Pagal 4 lentelės duomenis matome, kad daugiausiai projektų pateikta prioritetui „Žmogiškųjų išteklių plėtra“. Vilniaus miesto savivaldybės administracija šiam projektui pateikė 382 projektų. Kauno miesto savivaldybės administracija šiam prioritetui pateikė net 86 projektais mažiau nei Vilniaus miesto savivaldybės administracija.

Pagal pateiktus lentelės duomenis, matome, kad kuo mažesnio miesto savivaldybė, tuo mažiau projektų pateikia. Vilniaus miesto savivaldybės administracija beveik visiems prioritetams pateikia daugiausiai projektų. Tačiau Klaipėdos miesto savivaldybės administracija daugiausiai projektų iš visų likusių analizuojamų savivaldybių pateikia prioritetui „Kaimo plėtra ir žuvininkystė“ – 65 projektai. Tai natūralu, nes Klaipėdoje yra jūrų uostas, kurio plėtrai dažniausiai rengiami projektai. Pakankamai daug projektų šiam prioritetui pateikia Rokiškio rajono savivaldybė – 50 projektų. Šios savivaldybės projektai daugiausiai skirti kaimo turizmui. Nemažai projektų šiam prioritetui pateikia ir Mažeikių bei Šilutės rajono savivaldybės.

Vilniaus miesto savivaldybės administracija iš visų likusių daugiausiai projektų pateikia prioritetui „Techninė pagalba“ – 53. Projektai daugiausiai skirti įvairių sričių administracinių gebėjimų tobulinimui. Tuo tarpu nei Kauno, nei Klaipėdos miesto savivaldybių administracijos šiam prioritetui nepateikia nei vieno projekto.

Išanalizavus statistinius duomenis, matome, kaip vyko BPD įgyvendinimas 2004 – 2006 m. Žemiau pateiktame žemėlapyje pavaizduotas BPD įgyvendinimas visos Lietuvos mastu.

16 pav. Projektų įgyvendinimo žemėlapis [45]

Žemėlapyje pavaizduotos knygos reiškia, kad projektai įgyvendinami švietimo sektoriuje. Žalias lašo formos ženklas simbolizuoja, kad projektai susiję su aplinkosauga. Raudonos kreivės ir grafikai žymi projektus, įgyvendinamus ekonomikos sektoriuje. Mėlyni automobiliai vaizduoja projektus, įgyvendinamus transporto sektoriuje. Geltonos karvių galvos – veterinarijos sektorius. Plytos ženklas – pasienio sektorius. Raudoni žmogeliukai – socialinė parama.

Iš žemėlapiio matome, kad daugiausiai projektų vykdo Kauno ir Vilniaus miesto savivaldybių administracijos. Nemažai projektų įgyvendina ir Klaipėdos miesto, Alytaus miesto savivaldybių administracijos. Mažiausiai projektų įgyvendina mažosios Lietuvos savivaldybės: Biržai, Tauragė, Šilutė, Mažeikiai ir pan.

Kauno miesto savivaldybės administracija daugiausiai įgyvendina projektų švietimo srityje. Tuo tarpu Vilniaus miesto savivaldybės administracija daugiau dėmesio skiria socialinei paramai. Aplinkosaugos projektai vykdomi beveik proporcingai visose šalies savivaldybėse. Tačiau su ekonomikos sektoriumi susiję projektai įgyvendinami tik kai kuriose savivaldybėse:

Marijampolės, Utenos, Klaipėdos. Su transporto sektoriumi susijusius projektus daugiausiai įgyvendina Šiaulių miesto bei rajono savivaldybių administracijos. Nuo jų nedaug atsilieka Marijampolės ir Vilniaus miestų savivaldybių administracijos. Veterinarijos sektoriuje vykdomus projektus įgyvendina tik Vilniaus, Marijampolės ir Klaipėdos miestų bei rajonų savivaldybės.

Išanalizavus projektų įgyvendinimo žemėlapi, patvirtinama praeitame skyriuje padaryta išvada - didžiųjų miestų savivaldybių administracijos daugiausiai paruošia ir įgyvendina projektų, finansuojamų iš ES struktūrinių fondų. Be to, mažųjų miestų savivaldybių administracijos negali paruošti tokių projektų, kurie gautų ES finansinę paramą, nes jų nuosavi biudžetai yra per maži. Todėl reiktų spęsti problemą, kaip padidinti mažųjų šalies miestų konkurencingumą. Jei to nebus padaryta, tik didmiesčiai įsisavins ES struktūrinių fondų lėšas, mažieji miestai pradės skursti, tada atsiras dar daugiau problemų, nei jų yra dabar.

Apie atsirandantį vis didesnę atotrūkį patvirtina ir Lietuvos regioninių tyrimų instituto prezidentas Rimantas Dapkus. Jis teigia, kad 2004-2006 metų ES parama turėjo sumažinti regionų skirtumus, tačiau pinigai pasiekė didmiesčius ir atotrūkį dar padidino. Tie, kurie gyveno geriau, galėjo investuoti į projektų gauti lėšų rengimą. Pagal R. Dapkų pagrindinė problema, kad nepadedama mažiems regionams parengti projektus. Šiai problemai spęsti buvo nuspręsta mažiau išsivysčiusiame regione parengtam projektui pridėti papildomų balų. Tačiau tų papildomų balų dažniausiai nepakanka, kad būtų aplenkta didmiesčių specialistų parengti projektai. (Lietuvos žinios „Grėsmingas atotrūkis tarp regionų nemažta“, S. Viltrakytė, 2006 12 01) Manau, kad šią problemą reiktų spęsti kuo greičiau, nes padidėjęs atotrūkis tarp didžiųjų ir mažųjų miestų tik padidintų šalies ekonomines ir socialines problemas. Valdžia turėtų priimti tokias taisykles, kad mažųjų miestų savivaldybių administracijų darbuotojų projektai galėtų lygiaverčiai konkuruoti su didžiųjų miestų savivaldybių administracijų darbuotojų pateiktais projektais. Galbūt turėtų būti numatytos kažkokios lengvatos.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Atlikus literatūros, statistinių duomenų analizę, išnagrinėjus kai kurių šalies savivaldybių vykdomus projektus, finansuojamus iš ES struktūrinių fondų, galima teigti, kad:

1. ES struktūriniai fondai – Europos mastu vykdoma regioninė politika, kuria siekiama išspręsti šalių problemas. ES struktūriniai fondai – puiki galimybė Lietuvai įveikti įvairias socialines problemas, pakelti šalies ekonominį lygį, gražinti šalies miestų įvaizdį, pasiekti išsivysčiusių Europos valstybių lygį. Todėl Lietuvai reikia kiek įmanoma daugiau įsisavinti ES teikiamos finansinės paramos.
2. ES finansinės paramos administravimą atlieka labai daug institucijų. Todėl projektų atranka, vertinimas ir patvirtinimas užtrunka pakankamai ilgai. Čia kyla problemos, nes kuo ilgiau projektai užtrunka įvairiose institucijose, tuo ilgiau neįsisavinama ES finansinė parama. Jei laiku neįsisavinama finansinė parama, didėja galimybė iš viso jos netekti. Geriausia išeitis šiai problemai spęsti – naujų kompetetingų darbuotojų pasamdymas, kurie kompetetingai įvertintų pateiktus projektus.
3. Struktūrinių fondų paramos įsisavinimas yra ilgas ir sudėtingas procesas. Todėl projektų atranka ir vertinimas yra griežtai reglamentuoti teisiniais aktais, kurie tiksliai apibrėžia, kokie projektai turi būti finansuojami iš ES finansinės paramos. Vienas tokių teisinių dokumentų – Lietuvos 2004 – 2006 m. BPD.
4. Įsisavinant ES struktūrinių fondų paramą, labai svarbu, kad projektų išlaidos būtų pripažintos tinkamomis ES finansinei paramai. Tik tinkamos ir pagrįstos išlaidos gali būti finansuojamos iš ES finansinės paramos. Siekiant kiek įmanoma labiau įsisavinti ES struktūrinių fondų paramą, didelį dėmesį reiktų skirti projektų išlaidoms.
5. Ryški viešojo administravimo kompetencijos stoka, rengiant investicinius projektus ES finansinei paramai gauti. Daugelis šalies savivaldybių susiduria su šia problema, tačiau ne kiekviena jų imasi veiksmų, spęsti susidariusią situaciją. Vilniaus miesto savivaldybės administracija vykdo vieną projektą, skirtą savo darbuotojų kompetencijos kėlimui. Juk ne visada galima pasisamdyti tinkamus ekspertus, rengiančius investicinius projektus ES finansinei paramai gauti. Todėl kiekviena savivaldybė privalėtų turėti savus kompetentingus darbuotojus, galinčius paruošti tinkamus projektus. Mano manymu, ne tik Vilniaus miesto savivaldybės administracija turėtų mokytį darbuotojus, kelti jų kvalifikaciją, bet ir kitų miestų (rajonų) savivaldybių administracijos. Juk nuo tinkamai parengtų projektų

priklauso ES finansinės paramos įsisavinimas. Be to, šių mokymų finansavimą galima gauti iš ES struktūrinių fondų. Mokydamiesi, keldami savo kvalifikaciją viešojo administravimo darbuotojai ne tik kelia savo kompetencijos lygį ruošdami projektus, bet taip pat tobulina anglų kalbos žinias.

6. Informacijos apie ES struktūrinius fondus yra be galo daug. Kai kuriems ši informacija gali būti neprieinama. Tačiau dažniausiai susiduriama su kita problema, kad darbuotojai nesugeba tinkamai pasinaudoti turima informacija. Siekiant išvengti tokių problemų, visą informaciją reikėtų susisteminti ir konkretizuoti, pateikti kiek įmanoma paprastesne forma.
7. Anksčiau buvo susiduriama su problema, kad pateikiama per mažai projektų ES finansinei paramai gauti. Šiuo metu pagal visą statistiką pateikiama pakankamai daug projektų, tačiau susiduriama su kita problema – nespėjama jų įvertinti, kadangi šis procesas yra labai reglamentuotas įvairiais teisiniais aktais. Projektai įstringa įvairiose vertinimo institucijose. Susidariusią problemą galima būtų išspręsti, pasamdant papildomų darbuotojų, kurie įvertintų projektus. Tokiu atveju paspartėtų ne tik pats vertinimas, bet galbūt būtų įsisavinama daugiau ES struktūrinių fondų teikiamos paramos.
8. Atlikta projektų analizė parodė, kad ES finansine parama daugiausiai pasinaudoja didžiųjų šalies miestų savivaldybės (Kauno, Vilniaus). Projektai skiriasi ne tik jų gausumu, bet ir savo bendra verte, skirtingais tikslais. Analizuojant pasirinktus projektus, susidarė toks išpūdis, kad ateityje gali išryškėti žymesnis didesnių bei mažesnių savivaldybių skirtumas. Didžiųjų miestų savivaldybės gražės, problemų mažės, tuo tarpu mažosios savivaldybės dar labiau skurs, daugės įvairiausių socialinių bei ekonominių problemų. Mažųjų miestų savivaldybės susiduria su ta problema, kad jų biudžetai per maži, norint finansuoti gerus projektus. Kaip žinome, iš ES struktūrinių fondų finansuojama iki 75 proc. projekto išlaidų, likusią dalį turi finansuoti pati savivaldybė. Mano manymu, kaip tik šią problemą reikėtų spręsti artimiausiu metu, nes išsprendus ją, būtų išvengta ir didelio skirtumo tarp didžiųjų ir mažųjų šalies miestų savivaldybių.
9. Hipotezė, kad ES finansinės paramos galimybių panaudojimas savivaldybių lygyje nėra pilnai išnaudojamas, pasitvirtino.

K. Vaičiukynaitė “ES finansinės paramos Lietuvos savivaldybių lygyje išnaudojimo analizė”. Ekonomikos magistro darbas. Darbo vadovas: prof. G. Davulis; Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos fakultetas, Finansų rinkų studijos. – Vilnius 2007.

Darbe naudojamos pagrindinės sąvokos: BPD – Bendrasis programavimo dokumentas; ES struktūriniai fondai (ERPF, ESF, EŽŪGOF, FIŽF), SF – Sanglaudos fondas, Bendrijos iniciatyvos (INTERREG III, LEADER +, EQUAL, URBACT); investiciniai projektai.

Ekonomikos magistro darbe “ES finansinės paramos Lietuvos savivaldybių lygyje išnaudojimo analizė” analizuojami ES struktūriniai fondai, jų panaudojimo galimybės. Didelis dėmesys skiriamas Lietuvos 2004- 2006 m. BPD įgyvendinimui. Analizuojami kai kurių Lietuvos savivaldybių vykdomi projektai, kurie finansuojami iš ES finansinės paramos.

SANTRAUKA

Lietuvai tapus ES nare, atsivėrė galimybės pasinaudoti ES struktūriniais fondais. Būtent pasinaudojus šia finansine parama, galėtų būti išspręstos daugelis Lietuvos socialinių ir ekonominių problemų. Siekiant įsisavinti paskirtą ES finansinę paramą, turėjo būti priimtas BPD. Būtent šiame dokumente nurodomos pagrindinės priemonės, pagal kurias turi būti ruošiami projektai, kuriais norima gauti ES finansavimą.

Darbe analizuojami ES struktūriniai fondai, Bendrijos iniciatyvos, jų bendrieji reikalavimai ES finansinei paramai gauti. Kadangi BPD yra labai svarbus dokumentas, magistro darbe analizuojami teisiniai aktai, reglamentuojantys BPD įgyvendinimą. Norint labiau išsiginčyti į ES struktūrinių fondų įsisavinimo tendencijas, pasirinkau išnagrinėti kai kurių šalies savivaldybių administracijų vykdomus projektus, finansuojamus iš ES. Analizuojamas kiekvienos pasirinktos savivaldybės sugebėjimas pasinaudoti ES struktūriniais fondais. Pateikiamos lentelės bei diagramos, apibendrinančios analizuotų projektų duomenis, savivaldybių administracijų pateiktas paraišką, įgyvendintus bei šiuo metu įgyvendinamus projektus, finansuojamus iš ES struktūrinių fondų. Darbe analizuojamos problemos, kurios riboja ES finansinės paramos įsisavinimą.

Darbą sudaro penki skyriai, kuriuos galima būtų suskirstyti į dvi dideles dalis: teorinę ir praktinę. Teorinei daliai priskirčiau pirmuosius tris skyrius: ES struktūriniai fondai, įstatyminės bazės apžvalga, ES reikalavimai finansinei paramai įsisavinti. Kiti du skyriai yra praktinė dalis: projektų analizė ir problemos, kylančios įsisavinant ES finansinę paramą.

Darbas parašytas naudojantis moksline literatūra, teisiniais dokumentais, straipsniais, ataskaitomis, atliktais tyrimais, statistika.

Vaičiukynaitė K. Analyzes of reclamation of European Union financial support for Lithuanian municipalities: Master of Economics / Supervisor professor G. Davulis; Department of Economics, Faculty of economics and finance management, Mykolas Romeris University. Vilnius, 2007. – 88 p.

In my work I used these main notes: The General program document, The Structural funds (European Regional Development fund, European Social Fund, Financial Instruments for Fisheries Guidance, European Agricultural Guidance and Guarantee Fund, The Cohesion fund and Association initiatives, invest projects.

In economics master work I am analyzing all Structural funds, their opportunities of utilization. As well I am analyzing Lithuania General program document, which is very important to our country. In the work are analyzed projects of some Lithuania's municipalities.

SUMMARY

As our country became one of European Union member, we can use the Structural Funds, The Cohesion fund and other funds financial support. If we want to get financial support from the Structural Funds, we should prepare projects according all rules and laws, especially The General Program document. This document is very important, because according priorities from the General program document are distributing European Union financial support.

My work aim is to try to analyze European Union financial support and utilization of it in Lithuania's municipalities.

I set these tasks: to analyze The Structural Funds and their administration; to look round the institutions, which are administrating European Union financial supports; to analyze the laws which present the projects planning; to explain the requirements to get European Union financial support; to analyze projects, which are realizing in municipalities of Lithuania, to indicate main problems, which are associated with European Union financial support.

My work consists of five chapters, which I could divide in two big parts: theoretical part and practical part. The first three chapters are just theoretical part. The first one is about the Structural Funds. In the second chapter I am analyzing the laws which present the projects planning. The third chapter is about requirements to get European Union financial support. The other two chapters are practical part. In the fourth chapter I am analyzing projects, which are realizing or realized in seven municipalities of Lithuania. The last chapter is about problems realizing projects and getting financial support from the structural funds.

The work is written by analyzing nonfiction, juristically documents, statistic, the articles in the newspaper, magazines and electronic documents.

LITERATŪRA

1. Brožaitis H., Dumčius R., Nakrošis V. Galimybių absorbuoti ES struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo paramą tyrimas. (Galutinė ataskaita). Vilnius, 2002.
2. Čiupaila R. Europos Sąjungos parama – bendras darbas ateičiai. Vilnius, 2001. ISBN 9955-9413-6-7.
3. Dumčius R., Šiupšinskas S. Lietuvos savivaldos institucijų pasiruošimo dalyvauti Europos Sąjungos regioninėje politikoje tyrimas. (Šalies ataskaita). 2003.
4. Litvinenko M. Projektai. Projektų valdymas/ Michail Litvinenko, Ieva Meidutė. Vilnius, 2004.
5. Nakrošis V. Europos Sąjungos regioninė politika ir struktūrinių fondų valdymas. Vilnius, 2003. ISBN 9955-501-537.
6. Nakrošis V. Naujų ES struktūrinių fondų reglamentų pasekmės Lietuvos regioninei politikai. (Skaidrės)
7. Tamošaitis R. Projektų vadybos metodiniai nurodymai. Vilnius, 2004. ISBN 9986-749-3.
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės Strateginio planavimo komiteto 2001 vasario 15 d. patvirtinta Nacionalinio plėtros plano rengimo koncepcija.
9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 16 d. nutarimas Nr. 569 "Dėl Europos nacionalinių sąskaitų sistemos diegimo".
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 31 d. nutarimas Nr. 649 "Dėl atsakomybės už Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos įgyvendinimą Lietuvoje pasiskirstymo tarp valstybės institucijų".
11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugpjūčio 24 d. nutarimas Nr. 1026 "Dėl Sanglaudos fondo administravimo Lietuvoje".
12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 7 d. nutarimas Nr. 188 "Dėl priežiūros komisijos ir darbo grupės Lietuvos 2004-2006 metų Bendrojo programavimo dokumento projektui parengti sudarymo".
13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 5 d. nutarimas Nr. 323 "Dėl valstybės institucijų ir įstaigų administracinių gebėjimų administruoti ES struktūrinės paramos lėšas stiprinimo".
14. 2003 m. rugsėjo 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1166 Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 31 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl atsakomybės už Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos įgyvendinimą Lietuvoje pasiskirstymo tarp valstybės institucijų“ pakeitimo.

15. 2003 m. rugsėjo 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1166 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 31 d. nutarimo Nr. 649 „Dėl atsakomybės už Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos įgyvendinimą Lietuvoje pasiskirstymo tarp valstybės institucijų“ pakeitimo.
16. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. sausio 28 d. įsakymo Nr. 1K-033 „Lietuvos 2004 – 2006 m. bendrojo programavimo dokumento priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.
17. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 935 „Dėl Lietuvos 2004 – 2006 metų bendrojo programavimo dokumento patvirtinimo“. 2004 m. rugpjūčio 2 d.
18. Auksaitis V. Tapusi ES nare, Lietuva įgis teisę naudotis paramos fondais/ V. Auksaitis // Savivaldybių žinios. 2003 balandžio 3, p. 17.
19. Bučinskas A. Viešosios programos naujojo viešojo valdymo struktūroje/ A. Bučinskas, A. Raipa, J. Staponkienė // Tiltai. 2004, nr. 2, p. 1 – 8.
20. Dainoras L. Popierinius bilietus pakeis elektroniniai/ L. Dainoras // Kauno diena. 2005 gegužės 4, p. 3
21. Europos Sąjungos parama regionų plėtrai// Valstiečių laikraštis. 2002 gruodžio 10, p. 14.
22. Gaidytė N. Ką mes žinome apie ES iniciatyvą Interreg III/ N. Gaidytė // Savivaldybių žinios. 2003 vasario 13, p. 17.
23. Grinys E. Kas yra Europos Sąjungos struktūriniai fondai/ E. Grinys // Savivaldybių žinios. 2003 sausio 16, p. 17.
24. Grinys E. Dvi tiesos – kuria tikėti./ E. Grinys // Savivaldybių žinios. 2005 spalio 20.
25. Kirdeikienė D. ES struktūrinių fondų parama// Valstiečių laikraštis. 2003 gruodžio 20 Nr. 101, p. 6.
26. Vijeikis D. ES parama vietos savivaldai/ D. Vijeikis // Savivaldybių žinios. 2003 balandžio 24, p. 15, 17.
27. Viltrakytė S. Grėsmingas atotrūkis tarp regionų nemažta/ S. Viltrakytė // Lietuvos žinios. 2006 gruodžio 1.
28. Zabelaitė J. Struktūriniai fondai: kas tinka ir kas ne/ J. Zabelaitė, N. Semionova // Verslo žinios, Karjera. 2003 birželio 26, p. 1.
29. Zabelaitė J. Struktūriniai fondai: kas tinka ir kas ne/ J. Zabelaitė, N. Semionova // Verslo žinios, Karjera. 2003 liepos 3, p. 1, 4.
30. Zabelaitė J. Struktūriniai fondai: kas tinka ir kas ne/ J. Zabelaitė, N. Semionova // Verslo žinios, Karjera. 2003 liepos 10, p. 1, 4.

31. Zabelaitė J. Struktūriniai fondai: kas tinka ir kas ne/ J. Zabelaitė, N. Semionova // Verslo žinios, Karjera. 2003 liepos 17, p. 1, 2.
32. Zabelaitė J. Struktūriniai fondai: kas tinka ir kas ne/ J. Zabelaitė, N. Semionova // Verslo žinios, Karjera. 2003 liepos 24, p. 1, 4.
33. Zabiela D. Projekto kelias ES paramos link/ D. Zabiela // Verslo žinios. 2003 rugpjūčio 14, p. 1 – 2.
34. Kauno miesto savivaldybės administracijos Miesto plėtros departamento Plėtros programų valdymo skyriaus darbuotojų parengta ataskaita apie miesto plėtros srityje vykdomus projektus. PPVS archyvas.
35. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės Finansinio audito 7 – ojo departamento Lietuvos Respublikoje sukurtos ES Struktūrinių fondų projektų paraiškų atrankos sistemos vertinimo valstybinio audito ataskaita. Vilnius, 2005.
36. Gairės pareiškėjams (Viešajam sektoriui), siekiant gauti ES Struktūrinių fondų finansinę paramą pagal 2004 – 2006 m. Bendrojo programavimo dokumentą.
37. ES struktūrinių fondų parama savivaldybėms ir apskričių viršinininkų administracijoms.
38. Pilietinės visuomenės instituto projekto „Europos Sąjungos parama: panaudojimo efektyvumas“ ataskaita. 2005 birželio 13.
39. ES struktūrinių fondų paramos administravimo Lietuvoje institucinės sistemos koncepcija.
40. Lietuva: Bendrasis programavimo dokumentas 2004 – 2005 m. BPD įgyvendinimo 2005 m. ataskaita.
41. Alytaus miesto savivaldybės administracijos vykdomi projektai. Prieiga per Internetą: <<http://www.ams.lt/index.php?Lang=34&ItemId=30798>>. [2006 11 08]
42. Europos Sąjungos finansinė parama. Prieiga per Internetą: <<http://www.lsa.lt/esparama>>. [2005 12 17]
43. Europos Sąjungos finansinės paramos kontrolė. Prieiga per Internetą: <<http://www.vkontrolė.lt/dokumentai/leidiniai/nr5/03.shtml>>. [2005 12 17]
44. Europos Sąjungos struktūriniai fondai. Prieiga per Internetą: <<http://www.finmin.lt/finmin/selectpage>>. [2005 12 17]
45. ES paramos projektai Lietuvoje (žemėlapis). Prieiga per Internetą: <<https://www.eudel.lt/lt/map>>. [2006 11 06]
46. Įgyvendinami projektai. Prieiga per Internetą: <http://www.esparama.lt/lt/bpd/igyvendinami_projektai/projektu_zemelapis?sav=1105&list=1>. [2006 12 14]

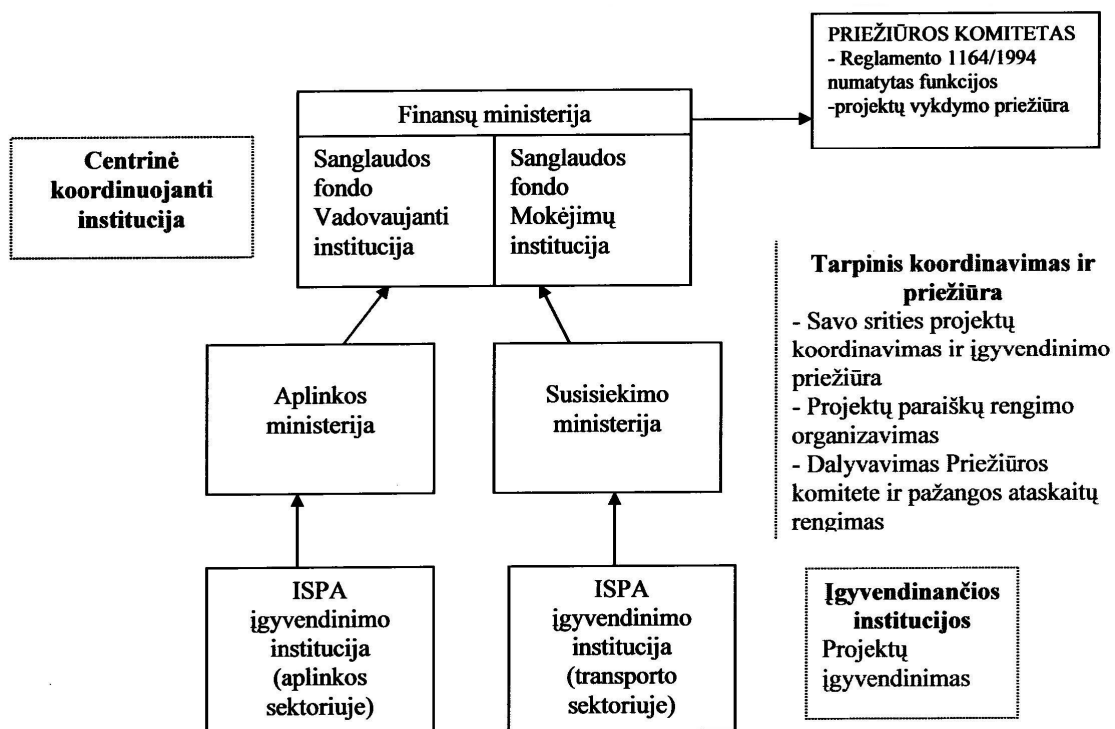
47. Kaip gauti ES struktūrinių fondų paramą? Prieiga per Internetą:
<<http://www.finmin.lt/finmin/content/document>>. [2005 12 17]
48. Kauno miesto savivaldybės administracijos vykdomi investiciniai projektai. Prieiga per Internetą: < <http://www.kaunas.lt/page/index/401>>. [2006 11 08]
49. Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos ES finansuojami projektai. Prieiga per Internetą:
<<http://www.klaipeda.lt/klaipeda/content/newsList.jsp;jsessionid=1A90DDC66030EFC021A5337BBCDA8FCA?url=&categoryId=663&pathId=970>>. [2006 11 08]
50. Lietuvos 2004-2006 m. Bendrojo programavimo dokumento įgyvendinimo būklė nuo įgyvendinimo pradžios iki 2006 m. rugsėjo 30 d.. Prieiga per Internetą:
<http://www.finmin.lt/finmin/selectpage.do?doclocator=%2Fweb%2Fstotis_inf.nsf%2F0%2F90738F3AA942D874C22572040036531F%3FopenDocument>.
51. Lietuvos 2004 – 2006 m. Bendrojo programavimo dokumento įgyvendinimas// Lietuvos Respublikos finansų ministerijos elektroninis informacinis laikraštis. 2005 gegužė Nr. 1 (1), p. 1, 2. Prieiga per Internetą:
<[http://www.finmin.lt/notes_images/web/stotis_inf.nsf/0/67B80079C577EFA9C2257013002077B4/\\$File/BPD_zinios_05.pdf](http://www.finmin.lt/notes_images/web/stotis_inf.nsf/0/67B80079C577EFA9C2257013002077B4/$File/BPD_zinios_05.pdf)>.
52. Lietuvos 2004 – 2006 m. Bendrojo programavimo dokumento įgyvendinimas// Lietuvos Respublikos finansų ministerijos elektroninis informacinis laikraštis. 2005 rugpjūtis Nr. 2 (2), p. 2. Prieiga per Internetą:
<[http://www.finmin.lt/notes_images/web/stotis_inf.nsf/0/67B80079C577EFA9C2257013002077B4/\\$File/BPD_zinios_08_22.pdf](http://www.finmin.lt/notes_images/web/stotis_inf.nsf/0/67B80079C577EFA9C2257013002077B4/$File/BPD_zinios_08_22.pdf)>.
53. Lietuvos 2004 – 2006 m. Bendrojo programavimo dokumento įgyvendinimas// Lietuvos Respublikos finansų ministerijos elektroninis informacinis laikraštis. 2005 lapkritis Nr. 3 (3), p. 1, 2. Prieiga per Internetą:
<[http://www.finmin.lt/notes_images/web/stotis_inf.nsf/0/67B80079C577EFA9C2257013002077B4/\\$File/BPD_zinios_11_15.pdf](http://www.finmin.lt/notes_images/web/stotis_inf.nsf/0/67B80079C577EFA9C2257013002077B4/$File/BPD_zinios_11_15.pdf)>.
54. Lietuvos 2004 – 2006 m. Bendrojo programavimo dokumento įgyvendinimas// Lietuvos Respublikos finansų ministerijos elektroninis informacinis laikraštis. 2006 balandis Nr. 4 (4), p. 1. Prieiga per Internetą:
<[http://www.finmin.lt/web/stotis_inf.nsf/0/67B80079C577EFA9C2257013002077B4/\\$File/BPD_zinios_Nr4.pdf](http://www.finmin.lt/web/stotis_inf.nsf/0/67B80079C577EFA9C2257013002077B4/$File/BPD_zinios_Nr4.pdf)>.
55. LVPA nagrinėjamų prašomų finansuoti ES struktūrinių fondų lėšomis projektų suvestinė [2006 01 01].

56. Mažeikų rajono savivaldybės administracijos ES finansuojami projektai. Prieiga per Internetą: < <http://www.mazeikiai.lt/index.php?387738919>>. [2006 11 08]
57. Pasirašyta beveik 1000 sutarčių dėl ES struktūrinių fondų paramos lėšų. Prieiga per Internetą: <<http://www.savivalda.lt/index>>. [2005 12 17]
58. Struktūriniai fondai. Prieiga per Internetą: <https://www.eudel.lt/strukturiniai_fondai>. [2006 03 16]
59. Šilutės rajono savivaldybės administracijos vykdomi projektai. Prieiga per Internetą: <<http://silute.kryptis.lt/main.php?parent=86>>. [2006 11 08]
60. Rokiškio rajono savivaldybės administracijos vykdomi projektai. Prieiga per Internetą: < <http://www.rokiskis.lt/index.php?-2035060940>>. [2006 11 08]
61. Vilniaus miesto savivaldybės administracijos vykdomi projektai. Prieiga per Internetą: <<http://www.vilnius.lt/newvilniusweb/index.php/1/?>>. [2006 11 08]

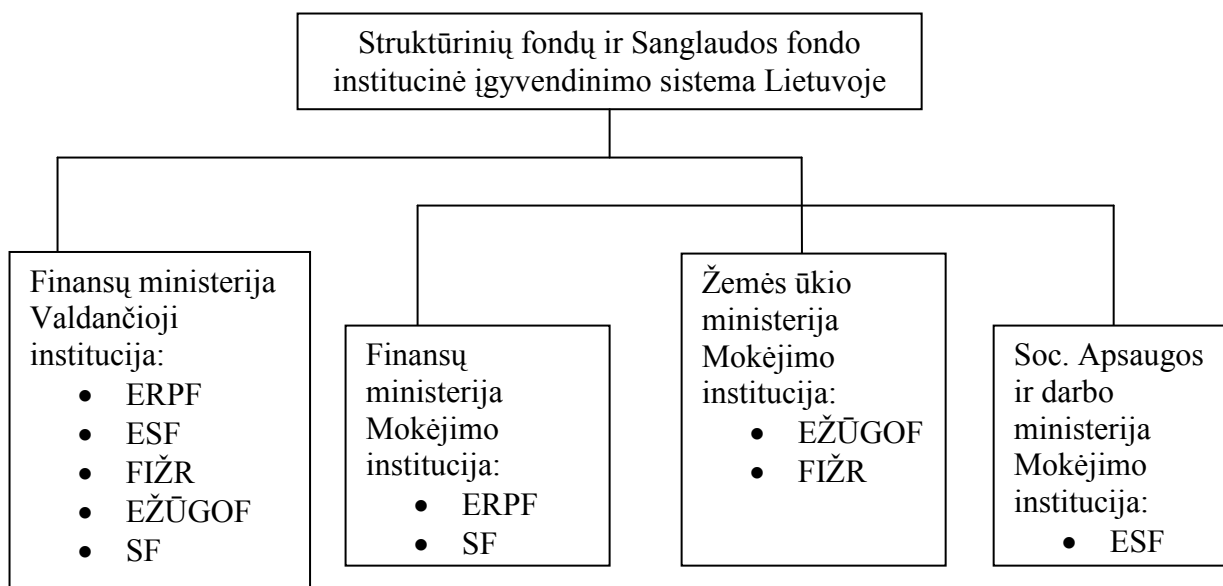
PRIEDAI

1 PRIEDAS

SANGLAUDOS FONDO VALDYMAS

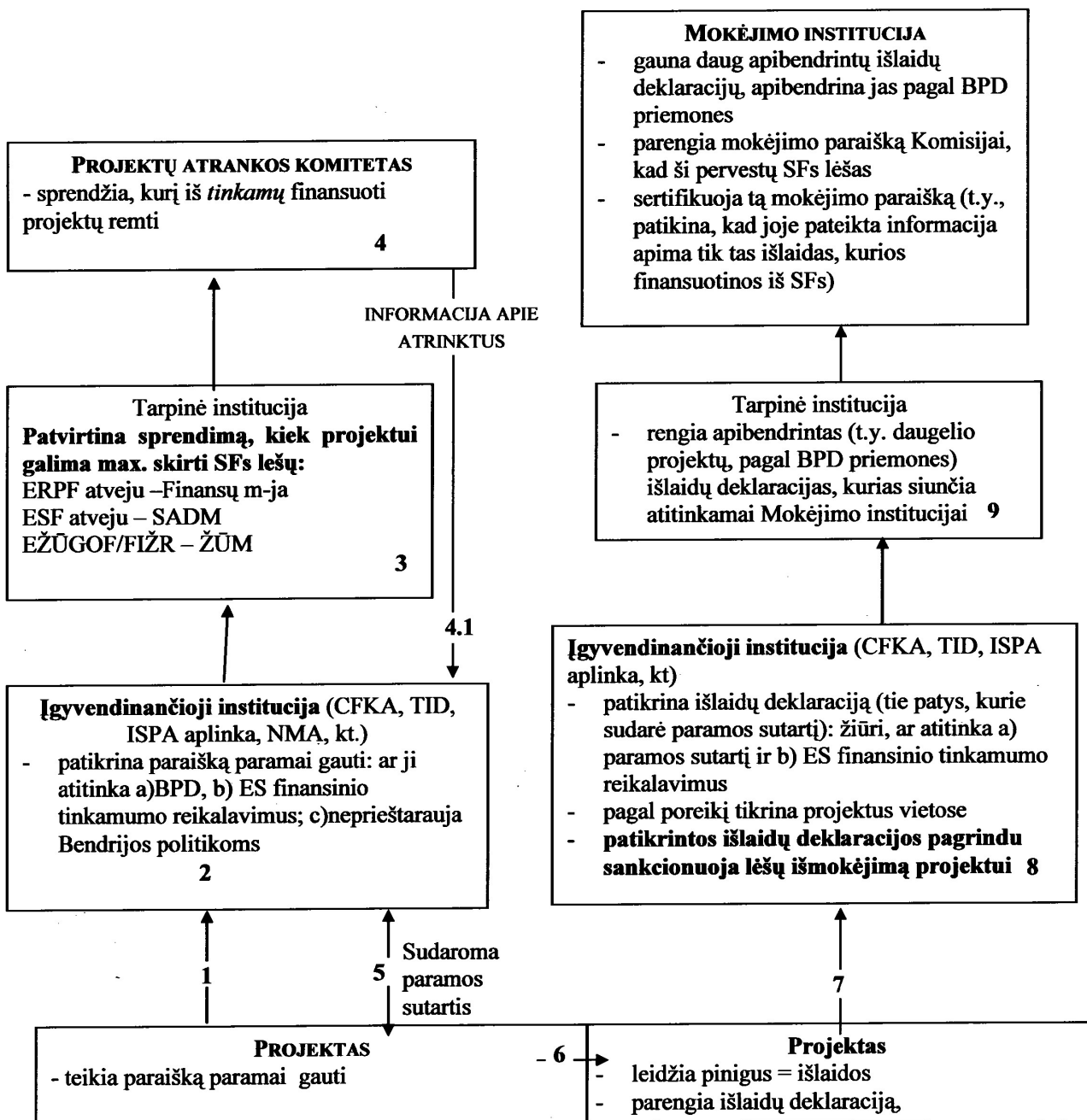
STRUKTŪRINIŲ FONDŲ VALDYMO SISTEMA

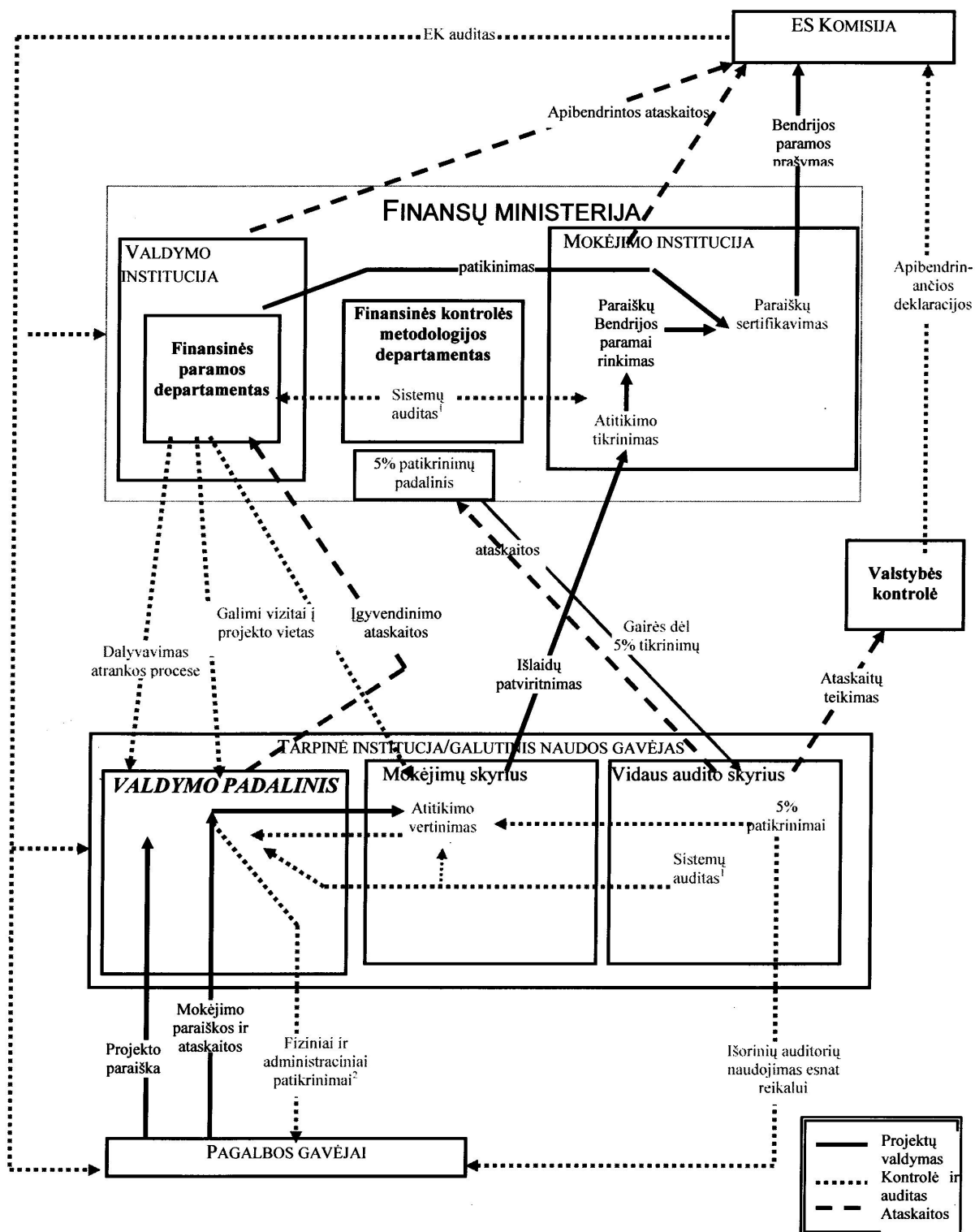
TARPINĖS INSTITUCIJOS	Ūkio ministerija	ERPF ESF
	Žemės ūkio ministerija	EŽŪGOF FIŽR
	Susisiekimo ministerija	ERPF Sanglaudos fondas
	Aplinkos ministerija	ERPF Sanglaudos fondas
	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	ESF

Įgyvendinančios institucijos	Lietuvos SVV agentūra
	Nacionalinė mokėjimo agentūra
	Transporto investicijų direkcija
	ISPA įgyvendinimo agentūra
	Darbo birža ESF agentūra prie ŠMM
	Centrinė finansų ir kontraktų agentūra

PROJEKTŲ ATRANKOS IR FINANSAVIMO GRAFIKAS

ES PARAMOS VALDYMO, AUDITO IR KONTROLĖS SCHEMA

ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS VYKDOMI PROJEKTAI

ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS 2006 M. VYKDOMŲ PROJEKTŲ, FINANSUOJAMŲ FONDŲ
LĖŠOMIS, SARAŠAS

Projekto pavadinimas	Finansavimo programa ir finansavimo tipas (avansinis, sąskaitų apmokėjimo ar galutinis, įgyvendinus projektą)	Bendras projekto biudžetas Lt	Subsidijos lėšos Lt	Projekto vykdytojas ir partneriai	Įgyvendinimo laikotarpis	Pagrindinės veiklos
1	2	3	4	5	6	7
1. „Alytaus miesto savivaldybės administracijos darbuotojų žinių ir įgūdžių ugdymas, siekiant didinti Alytaus miesto konkurencingumą bendrame šalies ūkyje“	Europos socialinis fondas. Apmokėjimas tarpinis, įgyvendinus dalį veiklų	1451522	788410	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2005-04-01-2008-03-31	I veikla: Projekto valdymo struktūros suformavimas. II veikla: Mokymo programų įgyvendinimas: įvadinė mokymo bendroji programa. Informacinės technologijos ir kompiuterio raštingumo mokymo programa. Europos Kompiuterio Vartotojo Pažymėjimo (ECDL) programa. Dalykinės užsienio kalbos mokymo programa. Strateginio planavimo ir organizacijų valdymo mokymo programa.
2. „Nemuno turistinės trasos pilotinis infrastruktūros išvystymas“	Phare ESS	415000	415000	Projektą vykdo Valstybės turizmo departamentas ir 13 savivaldybių. Savivaldybė partneris		Prieplaukos statyba Nemuno gatvėje
3. „Nemuno aukštupio baseino vandentvarkos ūkio investicijos“	Sanglaudos fondas	171995000	171995000	Užsakovas _ savivaldybė arba jos įgaliota vandens tiekimo įmonė	2005-2013	
3.1 Nemuno aukštupio baseino I-o etapo vandentvarkos ūkio investicijos (Šiuo metu pateikiama paraiška ir skelbiamas konkursas projektavimo darbams)	Rangovo pasirinkimas dar neįvykęs	52942000	52942000	Užsakovas savivaldybė arba jos įgaliota vandens tiekimo įmonė Projekto vykdytojai dar neparinkti.	2005-2007	1. Vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtra Alytaus mieste: 1.1 vandentiekio tinklai – 26,34km 1.2 nuotekų tinklai-24,00km 1.3 trečio pakėlimo vandens siurblinė-1vnt. 1.4 nuotekų siurblių rekonstrukcija-2vnt. 1.5 Nuotekų tinklų renovacija - 5,02km; 1.6 Naujos nuotekų siurblinės statyba - 1vnt. 2. Nuotekų valyklos rekonstrukcija ir dumblo ūkio modernizavimas /atnaujinimas. 3. Vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtra Miklusėnuose 3.1 vandentiekio - 4,49.km.

4. Alytaus ir Suvalkų miestų kultūros paslaugų rinkodaros sukūrimas ir įgyvendinimas	INTERREG III A, Įgyvendinus projekto veiklas, dalimis	169187	126890	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2005-2006	Kultūros rinkodaros plano parengimas ir įgyvendinimas
5. Nemuno pakrančių integravimas į bendrą Dzūkijos ir Suvalkų krašto vandens turizmo sistemą	Phare BAS 2003. 80 proc. avansas	1035840	828672	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2005-2006	Privažiavimo kelio prie Nemuno upės įrengimas Nemuno gatvėje
6. Kultūrinio turizmo plėtra Alytuje ir Suvalkuose	Phare BAS 2003. 80 proc. avansas	172648	138118	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2005-2006	Galimybių studijos Alytaus piliakalnio pritaikymo turizmui parengimas
7. HEPRO – „Sveiki miestai“ (<i>patvirtintas finansavimas, paraiška papildomai koreguojama</i>).	Interreg III B, Apmokėjimas galutinis	7254850	236862	Vykdytojas - Ostfoldo apskritis, (Norvegija) partneriai – Baltarusija, Danija, Estija, Latvija, Lenkija, Lietuva, Norvegijos miestai, Rusija, Suomija, Švedija	2005-2008	Miesto gyventojų sveikatos lygio stebėseną. Bus sudarytas klausimynas pritaikytas pagal mūsų miesto poreikius. Surinkti duomenys bus siunčiami Danijos, Norvegijos ir Švedijos mokslininkams, kurie apdoros, padarys analizę, pateiks išvadas ir rekomendacijas. Alytaus miesto gyventojų sveikatos lygio analizė bus parengta pagal ES šalių standartus, kurios dėka bus sukurta Alytaus miesto sveikatos strategija ir kryptingai plėtojami sveikatos projektai.
9. Didžiosios Dailidės teritorijos, užterštos sunkiaisiais metalais, išvalymas ir survarkymas	Europos regioninės plėtros fondas. Avansinis, sąskaitų apmokėjimo tipas	196806	177047	Projekto vykdytojas – Alytaus miesto savivaldybės administracija, Partneris VŠĮ "Alytaus parkai"	Nuo 2005-03-09 iki 2006-10-09(13mėn)	1. Didžiosios Dailidės teritorijos išvalymo ir pritaikymo rekreacijai galimybių studijos parengimas; Didžiosios dailidės 20 ha teritorijos topografinio ir detalaus plano parengimas; 3. Viešinio priemonių įgyvendinimas (straipsniai spaudoje, parengti reportažai per vietinę TV, per Alytaus radiją "FM99"); 4. Seminaro suorganizavimas ir pravedimas.
10. Mažosios Dailidės teritorijos sutvarkymas ir pritaikymas žmonėms su negalia.	Phare BAS 2003. 80 proc. avansas	232988	172640	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2005-2006	Dailidės paplūdinio sutvarkymas, įrengiant tualetus neigaliesiems, takus neigaliesiems, vaikų žaidimų aikštelę
11. „Alytaus miesto Draugystės gatvės rekonstrukcija“	ES ERPF, pagal BPD 1.1 priemonę (avansinis)	1688065	1688065	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2004-01-2006-06-30	Draugystės gatvės rekonstrukcija
12. Alytaus ir Suvalkų miestų populiarinimas skatinant investicijas	Phare BAS 2003. 80 proc. avansas	224432	172640	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2005-2006	Investicinių leidinių leidyba, dalyvavimas parodose.
13. Inovacijų ratas	Interreg III B	7000000	5273600	Alytaus miesto savivaldybės administracija, partneriai	2005-2007	Inovacijų akademija, tarptautiniai mokymai, seminarai.
14. Darnios kaimynystės link	Phare BAS 2003	225000	225000	PVC, Alytaus miesto savivaldybės administracija	2005-2007	NVO ir savivaldybės bendradarbiavimo skatinimas, galimybių studijos rengimas, projektinių idėjų rengimas

15. Alytaus miesto Punksko gatvės rekonstrukcija	ES SF	5300000	5300000	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2006-2008	Punksko gatvės rekonstrukcija
16. Pramoninių zonų infrastruktūros modernizavimas Lietuvos - Lenkijos pasienio regione	INTERREG III A, Įgyvedinus projekto veiklas, dalimis	1912941	1434706	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2005-12-2007-06	Techninės dokumentacijos parengimas Kepyklos ir Naujosios g. pramoninių zonų infrastruktūros modernizavimui
17. Medienos technologijų demonstravimo centro įkūrimas	Europos regioninės plėtros fondas. Įgyvedinus projektą, dalimis	13700000	700000	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2006-2008	Medienos technologijų demonstravimo centro įkūrimas
18. Sportinio turizmo infrastruktūros modernizavimas Alytuje	Europos regioninės plėtros fondas. Įgyvedinus projektą, dalimis	6200000	5886000	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2006-2008	Sporto rūmų modernizavimas, įrengiant maniežą ir atliekant rekonstrukciją.
19. Alytaus ir Suvalkų miestų kultūros paslaugų rinkodaros sukūrimas ir įgyvendinimas	INTERREG III A, Įgyvedinus projekto veiklas, dalimis	169187	126890	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2006-2006	Kultūros rinkodaros plano parengimas ir įgyvendinimas
20. Vizualiųjų menų sklaida Alytaus ir Suvalkų miestuose	INTERREG III A, Įgyvedinus projekto veiklas, dalimis	172.098 Lt	129860	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2006-2006	Kultūriniai mainai
21. Turizmo vystymas tiesiant dviračių - pėsčiųjų takus Lietuvos - Lenkijos pasienio regione.	INTERREG III A, Įgyvedinus projekto veiklas, dalimis	4428675	3351716	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2006-2007	Turizmo skatinimas, įrengiant pėsčiųjų ir dviračių takus Nemuno pakrantėje
22. „Jaunimo bendradarbiavimo skatinimas Alytaus ir Suvalkų miestuose“.	INTERREG III A, Įgyvedinus projekto veiklas, dalimis	170465	128261	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2006	Jaunimo bendradarbiavimas, jaunimo mainai
23. Lietuvos ir Lenkijos pasienio regiono turizmo saugumo infrastruktūros plėtra	INTERREG III A, Įgyvedinus projekto veiklas, dalimis	4400000	3300000	Euroregionas Nemunas, Alytaus miesto savivaldybė	2006-2007	Stebėjimo kamerų įrengimas miesto teritorijoje
24. Turizmo populiarinimas sutvarkant Alytaus Miesto sodą ir įrengiant aikštę Suvalkuose	INTERREG III A, Įgyvedinus projekto veiklas, dalimis	4400000	3300000	Suvalkų savivaldybė, Alytaus miesto savivaldybė	2006	Miesto sodo rekonstrukcija: fontano rekonstrukcija, tvoros keitimas, žaidimų aikštelių įrengimas, takų rekonstrukcija
25. Pramoninių zonų ir plyno lauko investicijų skatinimas Euroregione Nemunas	INTERREG III A, Įgyvedinus projekto veiklas, dalimis	4400000	3300000	Euroregionas Nemunas, Alytaus miesto savivaldybė	2006-2007	Investicinio sklypo parangimas investuotojui, įrengiant inžinerinę infrastruktūrą iki sklypo ribos.
26. Pramonės gatvės pramoninės zonos infrastruktūros gerinimas	INTERREG III A, Įgyvedinus projekto veiklas, dalimis	1500000	1125000	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2006-2007	Techninės dokumentacijos parengimas Pramonės g. pramoninės zonos infrastruktūros modernizavimui
27. Aktyvaus turizmo infrastruktūros plėtra Alytuje įrengiant automobilių ir motociklų trasas	ERPF, Įgyvedinus projekto veiklas	16060000	14600000	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2006-2008	Automobilių ir motociklų trasų įrengimas Alytuje

28. Aktyvaus turizmo infrastruktūros kūrimas: slidinėjimo trasų įrengimas Alytaus mieste".	ERPF, įgyvedinus projekto veiklas	2200000	2420000	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2006-2008	Slidinėjimo trasų įrengimas Alytuje
29. „Pietų Lietuvos regiono aktyvaus poilsio ir pramogų parkas“.	ERPF, įgyvedinus projekto veiklas	1700000	1870000	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2006-2008	Pramogų parko įkūrimas Alytuje
30. Vandens telkinių apsauga Alytaus ir Suvalkų regionuose	INTERREG III A, įgyvedinus projekto veiklas, dalimis	1783600	1337699	Alytaus miesto savivaldybės administracija	2006-2007	Lietaus nuotėkų valyklos projektavimo ir įrengimo darbai
31. Jaunimo bendradrabiavimas švietimo sektoriuje	INTERREG III A, įgyvedinus projekto veiklas, dalimis	1573993	1523993	PLVKC, Kolegija, savivaldybė	2006-2007	
		315074297	285014069			

KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖS VYKDOMI PROJEKTAI

Projektas	Finansavimas	Lėšų šaltinis	Įgyvendinimo laikotarpis
BUSTRIP – Baltijos miestų darnaus transporto įgyvendinimas ir planavimas	3,127 mln. eur (Kauno m. savivaldybei 66 tūkst.eur, iš jų savivaldybės įnašas 16,5 tūkst. Eur)	INTERREG III B	2005 – 2007 m.
MoCuBa – Mobilumo kultūra Baltijos jūros regione	3,127 mln. eur (Kauno m. savivaldybei 66 tūkst.eur, iš jų savivaldybės įnašas 16,5 tūkst. Eur)	INTERREG III B	2005 – 2007 m.
Baltic Fort Route – Baltijos tvirtovių kultūros ir turizmo maršrutas	Kauno m. savivaldybei 50 tūkst.eur, iš jų savivaldybės įnašas 37,5 tūkst. Eur	INTERREG III B	2005 – 2007 m.
Baltic Tangent – Baltijos tangentas	2,1 mln. eur (Kauno m. savivaldybei 20 tūkst.eur, iš jų savivaldybės įnašas 5 tūkst. Eur)	INTERREG III B	2005 – 2007 m.
ReMiDo – Darnaus buvusių sovietinių karinių gyvenamųjų zonų atkūrimas – iššūkis ir galimybė regioninei plėtrai	2,2 mln. eur (Kauno m. savivaldybei 180 tūkst.eur, iš jų savivaldybės įnašas 45 tūkst. Eur)	INTERREG III B	2005 – 2007 m.
eCitizen – Iššūkis e.piliečiui – e. Vyriausybės veiksmų vystymas Europos miestuose	1,3 mln. eur (Kauno m. savivaldybei 60 tūkst.eur, iš jų savivaldybės įnašas	INTERREG III C North programa	2005 – 2007 m.

	15 tūkst. Eur)		
„Girstučio“ kultūros ir sporto rūmų Kaune rekonstrukcija	22 mln. Lt (Savivaldybės įnašas 5 mln. Lt)	ES SF BPD 3.4 priemonė (ERPF)	2007 – 2008 m.
Kauno regiono kempingo įrengimas prie Lampėdžio ežero, Gervių g.	7,2 mln. Lt (Savivaldybės įnašas 0,75 mln. Lt)	ES SF BPD 3.4 priemonė (ERPF)	2007 – 2008 m.
Kauno regiono paplūdimių plėtra (dokumentacijos rengimui)	1,34 mln. Lt (Savivaldybės įnašas 11 tūkst. Lt)	ES SF BPD 3.4 priemonė (ERPF)	2007 – 2008 m.
Jiesios upės gamtosauginis sutvarkymas	0,8 mln. Lt (Savivaldybės įnašas 85 tūkst. Lt)	ES SF BPD 1.3 priemonė (ERPF)	2007 m.
Kauno regiono turizmo informacinės infrastruktūros plėtra	1,6 mln. Lt (Savivaldybės įnašas 0,16 mln. Lt)	ES SF BPD 3.4 priemonė (ERPF)	2007 – 2008 m.